

JUSTITIEOMBUDSMANNENS  
**EMBETSBERÄTTELSE,**

afgifven vid lagtima riksmötet år 1888;

samt

Tryckfrihets-Komiténs Berättelse.



STOCKHOLM  
IVAR HÆGGSTRÖMS BOKTRYCKERI  
1888.

## INNEHÅLL.

	Sid.
Inledning .....	1
Redovisning för åtal, anställda mot .....	1
1) länsmannen i Enångers distrikt L. Westerlund, för olaga häktning .....	2
2) notarius publicus i Karlshamn, rådmannen C. H. Leissner, för uppbärande af lösen för anteckningar om verkställd vaxelprotest (forts. från 1886 års embetsberättelse, sidd. 30—35) .....	14
3) häradshöfdingen i Gotlands södra domsaga C. B. Lindroth, för origtigt förfarande i ett konkursärende .....	15
4) kyrkoherden i Malmbäcks pastorat J. F. Vigstrand, för obehörigt uppbärande af särskild ersättning för embetsförrättning (forts. från 1887 års embetsberättelse n:r 1 sidd. 44—49) .....	22
5) kyrkoherden i norra Åsarps pastorat, kontraktsprosten A. Jungner, för obehörigt tillägg till ett frejdbetyg .....	23
6) rådstufvurätten i Eksjö, för ådömande på en gång af ansvar särskildt för stöld och särskildt för snatteri .....	26
7) rådmannen i Stockholms rådstufvurätt G. Dahl, för obehörig afvikelse från utfärdad uppspelslista (forts. från 1887 års embetsberättelse n:r 1 sidd. 31—37) .....	29
8) rådmännen i Stockholms rådstufvurätt F. Krook och M. Forsgrén samt v. häradshöfdingen A. Noræus, för origtigt förfarande vid en valförrättning .....	29
9) registratorn i kammarkollegium, friherre C. af Klinteberg för oriktig stämpelbeggning å ett kollegii utslag .....	36
10) t. f. länsmannen i Jerfsö distrikt J. A. Pihlman, för obehörigt verkställande af utmätningar .....	42
—————	
Angående lagskipningens tillstånd .....	46
Angående rätta betydelsen af § 31 i konkurslagen den 18 september 1862 .....	46
Framställningar i lagskipningsärenden .....	
a) angående upphäfvande af 23 kap. 7 § strafflagen .....	53
b) angående ändring i förordningen angående patent den 16 maj 1884 och lagen om skydd för varumärken den 5 juli samma år .....	57
1887 års embetsresa .....	69
Uppgift angående de under 1887 inkomna klagomål och anställda åtal .....	70
Utdrag ur högsta domstolens minnesbok .....	70
Anmälan att icke någon lagförklaring blifvit meddelad, sedan justitieombudsmannens senaste embetsberättelse afgafs .....	71
Anmälan angående de i bilagan intagna uppgifter från statsdepartementen .....	71

## BILAGA.

	Sid.
Uppgifter från statsdepartementen på de af Riksdagen efter afgifvandet af justitieombudsmannens senaste embetsberättelse aflåtna underdåniga skrivelser och i anledning af dessa vidtagna åtgärder .....	75
Förteckning å de i berörda skrivelser omförmålta ärenden, som ännu icke blifvit slutligen afgjorda .....	88
» å de genom Riksdagens före den 2 maj 1887 aflåtna underdåniga skrivelser anhängiggjorda ärenden, hvilka i bilagan till senaste afgifna embetsberättelse finnas upptagna såsom då ännu icke afgjorda, samt å de åtgärder, som sedermera blifvit med dem vidtagna .....	90
Tabell öfver förenämnda uppgifter .....	98
<hr/>	
Berättelse af komiterade för tryckfrihetens vård .....	99

---

### Tryckfel.

Sid. 60 rad 13 nedifr. står gäle i st. f. gälle

---

## Till Riksdagen.

Den berättelse rörande förvaltningen af justitieombudsmansembetet, jag nu går att till Riksdagen afgifva, omfattar icke såsom vanligt ett helt år utan allenast den tid, som förflutit efter det jag i maj månad nästlidna år senast framlade en slik berättelse.

*Just.-ombudsmannens embetsberättelse till 1888 års riksdag.*

Efter vedertagen ordning skall jag till en början redogöra för de åtal, som efter förordnande af justitieombudsmannen anstälts mot embets- och tjänstemän för fel eller försummelse i utöfning af embete eller tjänst, såvidt åtalen blifvit under den tid berättelsen afser af åtminstone en domstol pröfvade och afgjorda.

I en hit ingifven skrift omförmälde förre handlanden L. O. Franck i Nyåker hurusom, efter det han den 14 februari 1885 blifvit i konkurstillstånd försatt, länsmannen i Enångers distrikt Lars Westerlund den 8 påföljande maj låtit införpassa Franck till kronohäktet i Hudiksvall för undergående af ransakning inför Enångers tingslags häradsrätt för förment oredligt och vårdslöst förfarande mot borgenärer, hvarefter Franck, hvilken den 23 i sistnämnde månad första gången varit inställd till ransakning inför bemälte häradsrätt, kvarhållits i häktet till den 24 påföljande juni, då det mot honom anställda åtalet ogillats och han blifvit på fri fot försatt; och anförde Franck vidare, att Westerlund i omförmälta mål fört talan dels i egenskap af allmän åklagare, dels ock såsom ombud för enskilde fordringsegare i Francks konkurs, och att hans talan stödde sig på den omständighet, att Franck icke fullgjort ordentlig bokföring öfver sin affär. Intet af hvad Westerlund haft att anföra till stöd för sitt påstående hade likväl varit af beskaffenhet, att häktningsåtgärden varit berättigad. Deremot framginge tydligen af de klagoskriften bifogade attester och handlingar, att Westerlund, då Franck kommit i tillfälle att förnöja sina fordringsegare, så att han derigenom kunnat få konkursen nedlagd, sökt motarbeta detta genom att vägra mottaga liqvid för de fordringsegares räkning, för hvilka han uppgifvit sig vara ombud. Härigenom hade han sökt gifva något sken af sanning åt sitt påstående, att Franck skulle hafva under konkursens fortgång tillfredsstält vissa af sina fordringsegare på andras bekostnad och sålunda gjort sig skyldig till oredlighet, den enda anklagelse, som möjligen skulle kunnat ursäktas den olaga häktningsåtgärden. Skulle så lösa grunder berättiga till så strängt förfarande, vore det illa bestämt med lagens skydd, då en hvar kunde så blifva utsatt för ett hänsynslöst godtycke. Den ende obetalde fordringsegaren i konkursen var O. Lindholm i Gefle; och orsaken, hvarför Franck ej kunnat tillfredsställa honom, var den, att Lindholm icke bevakat någon fordran i konkursen. När han sedermera gjorde efterbevakning, erhöll han liqvid, och efterbevakningen blef aldrig föremål för handläggning. Det enda, som möjligen

kunnat läggas Franck till last, vore felaktig bokföring, men det ansvar, som efter lag borde följa härför, vore icke af beskaffenhet att berättiga häktning. Att Westerlund hela tiden handlat i enskildt intresse, vore uppenbart; och beklagligt vore, att allmänna åklagaremakten skulle kunna användas till befordrande af enskildes mer eller mindre befogade egenlyttiga beräkningar, ända derhän att intrång kunde göras i andras personliga frihet. Detta förhållande hade tvingat Franck att påkalla mitt ingripande för att stäffa dylikt kränkande af allmän rätt; och yrkade Franck, att Westerlund måtte, på grund af den af Franck till stöd för de af honom uppgifna förhållanden företedda bevisning, befordras till laga åtal för omförmälda olagliga häktningsåtgärd, samt anhöll tillika, att, om detta yrkande upptoges och vunne bifall, Franck måtte blifva satt i tillfälle att få mot Westerlund göra de ersättningspåståenden, hvartill Franck kunde finna sig befogad, såväl för det lidande Franck genom häktningen och inspärningen tillskyndats, som för det men, Francks affärsställning samt goda namn och rykte derigenom lidit.

Vid klagoskriften funnos fogade:

1) en afskrift af följande lydelse: »Kronolänsmanskontoret i Enånger. Fångförpassning. Handlanden Lars Olof Franck i Nyåker, Enångers socken, varder härmed förpassad till kronohäktet i Hudiksvall för undergående af ransakning för vårdslöst och oredligt förfarande mot borgenärer.

Fången, som föres fångslad med fotbojor och under transporten tilldelas traktamente enligt lag, forslas med skjuts efter föreskrifvet antal hästar. Enånger i Kronolänsmanskontoret den 8 maj 1885.

*L. Westerlund.*

Afskriften lika lydande med originalet intygar

*P. G. Melén.*

Enligt förestående förpassning intogs handlanden Lars Olof Franck i härvarande kronohäkte den 8 sistlidne maj och blef den 29 nästlidne juni af Enångers häradsrätt på fri fot försatt; intygas på begäran. Hudiksvalls kronohäkte den 9 oktober 1885.

*P. G. Melén.*

Fängelsedirektör»;

2) ett intyg, så lydande:

»Undertecknad har erbjudit Herr L. Westerlund i Enånger full likvid för Herrar O. L. Wessberg & C Göteborgs fordran i Handl. L. O. Francks och hans hustrus konkurs i Enånger & Nyåker, hvilket af Herr L. Westerlund vägrades att emottagas. Enånger den  $\frac{8}{5}$  1885.

*Erik Enqvist.*

Verkligheten häraf bevittnas af A. B. Johansson Handlande i Enånger Hans Lundgren i Bölan»;

3) transsumt af en utaf länsmannen Westerlund efter förordnande af vederbörande domhufvande den 26 februari 1885 uppgjord förteckning öfver Francks tillgångar och skulder, utvisande att tillgångarna af Westerlund upptagits till 13,759 kr. 75 öre, hvarjemte såsom osäkra fordringar antecknats dels »Reverser aflemnade till A. F. Malmberg i Nyåker som hypotek», till belopp af 6,979 kr. 71 öre, dels ock »osäkra fordringar», till belopp af 2,391 kr. 25 öre eller sammanlagdt 9,370 kr. 26 öre;

4) utdrag af protokoll, hållet vid sammanträde med borgenärerne i Francks och hans hustrus konkurs inför Westerlund såsom rättens ombudsman i konkursen den 16 maj 1885, hvaraf inhemtades, att Francks ombud med företedda handlingar styrkt att samtliga borgenärer, som då i konkursen bevakat fordringar, med undantag af O. L. Wessberg & C:i i Göteborg och Birger Fogelberg i Holmsveden, erhållit liqid för sina fordringar, samt att Francks ombud förklarar sig villigt att hos bemalte båda borgenärers vid sammanträdet närvarande ombud eller hos sysslomännen i konkursen deponera full liqid för deras fordringar;

5) Enångers tingslags häradsrätts protokoll i förenämnda ransakningsmål för den 23 maj samt den 10 och den 29 juni 1885, af hvilka protokoll inhemtades, att

*den 23 maj 1885,*

i anledning af Westerlunds anmälan, att han för vårdslöst och oredligt förfarande mot borgenärer häktat och till kronohäktet i Hudiksvall införpassat Franck, ransakning med denne företagits, dervid åklagaren anmält sig föra talan jemväl för O. L. Wessberg & C:i i Göteborg och O. Lindholm i Gefle såsom målsegande, på grund af fullmagter, utgifna, af Wessberg & C:i den 21 april och af Lindholm den 21 maj 1885;

att åklagaren vidare till rätten ingifvit den af gode männen i Francks konkurs å inställedagen afgifna berättelse, hvilken berättelse, af hufvudsaklig vigt vid bedömandet af förevarande fråga, var af följande lydelse:

»Till Herr Domhufvanden i Enångers Tingslag.

Jämlikt föreskrifterna i 49 § konkurslagen få undertecknade uti handlanden Lars Olof Francks i Nyåkers konkurs afgifva följande berättelse:

Den öfver konkursboets skulder och tillgångar upprättade förteckning upptager:

Skulder .....	34,002: 24.
Tillgångar .....	13,759: 75.
Brist.....	20,242: 49.

De böcker, gäldenären fört öfver sin rörelse, bestå af dagbok och afräkningsbok; och vitnar såväl det sätt, på hvilket dessa äro förda, som ock gäldenärens uraktlåtenhet att, under de fem år han idkat handelsrörelse, ej inventera sitt varulager förr än vid slutet af sistlidet år, om den gröfsta vårdslöshet.

Obeståndet synes hafva uppstått dels genom bristande tillsyn om rörelsen, dels derigenom att gäldenären inlåtit sig i mindre lyckade skogsaffärer, hvarigenom han dragit ett väl behöfligt kapital från handelsrörelsen, hvarjemte han genom att fortsätta rörelsen, sedan han bort inse sitt obestånd och sin oförmåga att rätt för sig göra, ännu mera försämrat sin ställning.

Gäldenären har ock genom att kort tid före konkursens början till en af sina borgenärer öfverlåta största delen af sina fordringar och 2:ne försäkringsbref i lifförsäkringsaktiebolaget Nordstjernen till ett sammanlagdt belopp af 6,979 kronor 71 öre, samt derigenom att han, enligt hvad böckerna utvisa, dels få dagar förr än och dels samma dag som han till Domhafvanden inlemnade ansökan om sitt försättande i konkurs-tillstånd, till fullo betalt sin skuld till några af sina borgenärer, mot de öfriga oredligt förfarit. Enånger den 18 april 1885.

*Em. Edström.*

*J. Wasberg;*

att Franck, hvilken af åklagaren icke förts annat till last, än hvad i ofvanintagna berättelse omförmälts, anført, att han af sina tillgångar lemnat skuldebref samt två lifförsäkringsbref till sammanlagdt värde af sextusen niohundra kronor till sina bröder, hemmansegarne Erik Enqvist och Anders Enqvist i Finnika samt till hemmansegaren Anders Fredrik Malmberg i Nyåker såsom säkerhet för borgensförbindelser, som desse iklädt sig för Franck; att han, som för tre år tillbaka efter inköp af en lägenhet i Nyåker beviljat sina bemälte bröder inteckning i samma lägenhet till säkerhet för af dem redan då ingången borgen för fyratusen kronor, under år 1884, då han varit skyldig Helsinglands enskilda bank i Hudiksvall en summa penningar och banken därför fordrat säkerhet, med sina bröder aftalat, att de skulle till banken afstå den inteckning, de innehade, mot att de, jemte Malmberg, hvilken för Franck iklädt sig borgen för ett tusen fyrahundra kronor, skulle såsom hypotek erhålla Franck tillhöriga reverser å tillhopa sex tusen kronor äfvensom två lifförsäkringsbref; att, sedan med anledning häraf omförmälta inteckning i augusti månad år 1884 återlemnats till Franck och han öfverlåtit densamma å Helsinglands enskilda bank, Erik Enqvist och Anders Enqvist i december månad samma år fått af Franck mottaga omförmälta skuldsedlar och lif-



försäkringsbref; samt att, då denna öfverenskommelse afslutades, Franck icke afvetat, att han varit på obestånd, då enligt hans beräkningar, för hvilka han vid rätten närmare redogjorde, bristen i hans bo icke kunde komma att uppgå till mer än tre tusen kronor;

att åklagaren häremot invändt, att de enligt Francks uppgift, till hans bröder och hemmansegaren Malmberg öfverlättna hypotek af Franck visserligen uppgifvits till bouppteckningen, men endast såsom osäkra fordringar; att hvad Franck berättat angående utbytet af den i hans lägenhet fastställda inteckning mot berörda hypotek icke vore sanning och icke heller bestyrktes af hans böcker; samt att Franck, som under år 1884 ständigt hemsökts af utmätningar, icke kunnat vara okunnig om sitt obestånd, men att han uppsåtligen fördröjt ansökningen om sitt försättande i konkurs, på det att de af honom gjorda öfverlåtelse icke måtte kunna på yrkande af borgenärerna upphävas;

att Franck, som påstod, att han dåmera godtgjort alla sina borgenärer, och af sådan anledning bestred åklagarens behörighet att fullfölja åtalet, till styrkande deraf att målseganden O. L. Wessberg & C:i afstått från vidare talan i målet företett ett telegram, med hvad derå fans tecknad, så lydande:

»Rådman Waldenström <sup>Hvall</sup> Mot kronor trehundrafyrtiofyra befullmäktiga vi eder att sälja vår fordran hos L. O. Franck, Enånger. Handlingarna afsända vi till eder. O. L. Wessberg Compani. Bevittnas Nordlander, Telegrafkassör. A. T. Bergman, Telegrafassistent. Betaldt qvitteras; och hafva vi således icke någon som helst talan emot Hr L. O. Franck eller i konkursen. Hudiksvall den 23 maj 1885. O. L. Wessberg & C:i g. W. Waldenström (sigill). Wittnar: W. Svedberg»;

att sedan Franck vidare anmärkt, att handlanden Lindholm icke bevakat fordran i hans konkurs, men med anledning deraf upplyst blifvit, att Lindholm förut, samma dag ransakning egde rum, låtit för efterbevakning till domhafvanden ingifva erforderliga handlingar, samt åklagaren förklarat, att han, sedan målet blifvit hos honom angifvet och redan vore af rätten till handläggning företaget, ansåge sig icke ens behörig att nedlägga åtalet, häradsrätten förklarat Francks berörda anmärkning icke förtjena afseende; samt

att Franck yrkat att blifva på fri fot försatt, men att häradsrätten förklarat detta yrkande icke för det dåvarande kunna bifallas och uppskjutit målets fortsatta handläggning till

*den 10 juni 1885,*

då annat i målet icke förekommit, än att, i åklagarens frånvaro, Franck till styrkande af ofvan omförmälta utaf honom förut hafda upp-  
gifter företett åtskilliga handlingar; hvarefter målet uppskjutits till

*den 29 juni 1885;*

att vid detta ransakningstillfälle åklagaren kommit tillstådes och förmålt sig på grund af de af honom vid rättegångstillfället den 23 förut-  
gångne maj ingifna fullmagter föra talan jemväl för O. L. Wessberg &  
C:i i Göteborg och O. Lindholm såsom målsegande;

att, sedan Franck företett domhafvandens intyg derom, att Franck  
den 25 juni 1885 styrkt, att han förnöjt alla de borgenärer, som i hans  
och hans hustrus konkurs bevakat fordringar, till följd hvaraf konkursen  
blifvit nedlagd, häradsrätten meddelat utslag af innehåll att, enär, äfven  
om Franck skulle gjort sig saker till oredlighet eller vårdslöshet mot  
borgenär, berörda brott icke, mot stadgandet i 23 kapitlet 7 § straff-  
lagen, enligt dess lydelse i kongl. förordningen den 6 oktober 1882,  
utgjorde föremål för allmän åklagares talan ens på målsegandes angif-  
velse, häradsrätten pröfvade rättvist förklara, att den af Westerlund, å  
tjenstens vägnar, förda ansvarstalan icke kunde till pröfning upptagas,  
och att som Franck inför rätten styrkt, att samtliga borgenärer i hans  
konkurs och således äfven Wessberg & C:i och Lindholm, hvilka mot  
Franck i saken fört talan, blifvit till fullo förnöjde, Franck, i förmågo af  
23 kapitlet 6 § strafflagen, blefve från allt ansvar fri förklarad, vid  
hvilket förhållande han genast skulle på fri fot försättas.

Då de af Franck sålunda företedda handlingar syntes gifva vid han-  
den, att hans klagomål icke saknade grund, infortrade justitieombuds-  
mannen deröfver länsmannen Westerlunds yttrande, hvari hufvudsakligen  
anfördes:

att, sedan Franck blifvit till åtal angifven för brott, som omförmäl-  
des, dels i 23 kap. 2 § 2 mom. och 3 § 3 och 4 mom., dels ock i  
22 kap. 2 § 4 mom. strafflagen och angifvelsens befogenhet blifvit be-  
styrkt genom den af gode männen i Francks konkurs angående kon-  
kursboets ställning afgifna, af domhafvanden till Westerlund öfverlem-  
nade berättelse, hvari uppgafs, att gäldenären Franck gjort sig skyldig  
till den gröfsta vårdslöshet samt oredlighet mot sina borgenärer, sär-  
skildt genom öfverlåtelse af största delen af sina säkraste fordringar till  
en af sina borgenärer, Westerlund, för att ytterligare förvissa sig om  
verkligheten af de angifna brotten, företagit undersökning af Francks  
handelsböcker;

att, så vidt vid denna undersökning kunde utrönas, öfverlåtelsen

af fordringarna skett, utan att Franck därför erhållit ringaste valuta, hvadan den gjorda öfverlåtelsen tydligen tillkommit endast för att hindra öfriga borgenärer att göra sin rätt till nämnda fordringar gällande;

att, enär jemlikt 22 kap. 21 § strafflagen brott af beskaffenhet, som omförmältes i 22 kap. 2 § 4 mom. samma lag, till hvilket lagrum nämnda öfverlåtelse måste hänföras, hörde under allmänt åtal och brottet enligt 1 § samma kapitel var sådant, att straffarbete till och med två år derpå kunde följa, Westerlund icke blott var berättigad utan äfven skyldig att, på sätt som skett, befordra gäldenären Franck till undergående af ransakning;

att den omständighet, att häradsrätten vid två rättegångstillfällen såsom af handlingarna inhemtades, ansett Franck böra fortfarande hållas i häkte, gäfve ytterligare stöd åt uppfattningen om häktningsåtgärdens befogenhet;

att Francks påståenden, dels att Westerlund i förevarande fall handlat i enskildt intresse, dels att han sökt motarbeta Franck i hans bemödanden att godtgöra sina borgenärer, dels ock att Westerlund nekat mottaga liqid för de borgenärens fordringar, för hvilka han varit ombud, allt detta endast för att gifva stöd åt sitt påstående om Francks oredlighet, vore helt och hållet sanningslösa;

att Westerlunds vägran att mottaga liqid för firmans O. L. Wessberg & C:i i Göteborg fordran grundade sig på den omständighet, att Westerlund, såsom af handlingarna kunde inhemtas, icke innehade fullmagt vare sig att föra firmans talan i konkursen eller att för dess räkning uppbära och qvittera någon liqid eller utdelning, under hvilka förhållanden Westerlund ej ansett sig ega hvarken skyldighet eller ens rättighet att mottaga den af Erik Enqvist erbjudna liqviden för firmans fordran i konkursen;

att häradsrätten först sedan Franck visat sig hafva godtgjort alla sina borgenärer funnit honom böra från allt ansvar frikännas och på fri fot försättas;

att häradsrätten visserligen genom utslag den 29 juni 1885 förklarar Westerlund icke hafva egt befogenhet att föra ansvarstalan mot Franck, men att häradsrätten dervid förbisett föreskrifterna i 19 § 2 och 4 mom. af kongl. förordningen om strafflagens införande den 16 februari 1864, enligt hvilka lagrum Westerlund egt att äfven utan måls-egandes angivelse tala å alla de brott, hvartill Franck gjort sig skyldig; samt slutligen

att häradsrättens utslag ej blifvit öfverklagadt endast af den anledning, att Westerlund redan den 1 juli 1885 på grund af sjuklighet be-

viljades tjänstledighet och sålunda icke var i tillfälle att taga vidare befattning med denna sak.

På grund af hvad sålunda blifvit anfördt yrkade Westerlund, att den gjorda angifvelsen ej måtte till någon vidare åtgärd föranleda.

I anledning af Westerlunds ofvan intagna yttrande lemnades Franck tillfälle att afgifva påminnelser, i hvilka han omförmälde, att, beträffande öfverlåtelsen af största delen af hans fordringar till F. Malmberg m. fl. för ingången borgen till dubbelt högre belopp än hvad dessa fordringar utgjorde, Westerlund, som förrättade bouppteckningen i konkursboet, upptagit dessa fordringar såsom osäkra och af intet värde, men deremot upptagit alla skulder till deras fulla belopp. I sin förklaring kallade Westerlund dessa fordringar för de »säkraste», förmodligen i afsigt att förringa Francks talan. Godemännen i konkursen togo äfven denna boförteckning till rättesnöre vid afgifvande af sin berättelse till rätten, så att Francks tillgångar derigenom blefvo med nära 7,000 kronor förminskade. Att dessa fordringar tillika skulle användas till betäckande af de skulder, för hvilka Malmberg m. fl. ingått borgen, var ju naturligt, ty så lydde den af Franck lemnade öfverlåtelsen, hvarför Westerlunds påstående, att dessa fordringar icke kommit borgenärerna till godo, saknade all grund.

Vidare bestrede Westerlund, att han haft fullmakt att för O. L. Wessberg & C:i i Göteborg mottaga liqid, men Westerlund skaffade sig fullmakt af nämnda firma att föra talan mot Franck, endast för att kunna bringa Franck på fall, ty penningar ville han ej mottaga. Hinder hade ju ej mött för Westerlund att taga penningarna i förvar för firmans räkning, i hvilket fall häktning undvikits; men fordringsegare, som fått full liqid, hade förlorat sin talan i konkursen, och detta ingick ej i Westerlunds plan. Till belysande af saken bifogade Franck afskrift af ett den 22 april 1885 dagtecknadtt bref från O. L. Wessberg & C:i till Franck, hvari denne underrättades, att firman beslutit att ej antaga ackord i konkursen och att yrka ansvar å Franck för vårdslöshet, men att det vore Franck obetaget att komma från allt ansvar, om han till Westerlund betalade firmans hela fordran jemte alla omkostnader.

Vid öfvervägande af hvad sålunda förekommit fann justitieombudsmannen länsmannen Westerlunds omförmälta åtgärd att häkta och till kronohäktet införpassa Franck för oredligt och vårdslöst förfarande mot borgenärer i flera afseenden tydligen strida mot allmän lag. I 19 § af kongl. förordningen om nya strafflagens införande och hvad i afseende derå iakttagas skall den 16 februari 1864 återfinnas de gällande bestämmelserna angående häktning. Det enda moment af denna paragraf,

som möjligen skulle kunna åberopas till stöd för Francks häktning i detta fall, skulle väl vara den 6:te punkten, som enligt kongl. förordningen den 1 mars 1878 lyder sålunda: »Misstänkes någon att hafva begått brott, som ringare är, än i 5:te punkten sägs, men hvarå dock straffarbete efter lag följa kan, den må i häkte tagas. Hafver han embete eller tjenst eller fast egendom eller eljest stadigt hemvist eller yrke, och kan det ej skäligen befaras, att han afviker eller att han genom undanrödjande af bevis eller egendom sakens tillbörliga utredning hindrar, då skall han på fri fot lemnas. Varder den, som ej hafver stadigt hemvist, misstänkt för brott, som ringare är, än förut sägs, men hvarå dock fängelse efter lag följa kan, och förekommer emot honom skälig anledning att han afviker; han må ock i häkte tagas.»

Då Franck hade stadigt hemvist, kunde endast första delen af åberopade lagrum vara på honom tillämpligt, eller med andra ord, han hade lagligen kunnat häktas, endast derest å det brott, hvilket han misstänktes hafva begått, straffarbete kunnat följa, och detta allenast i det fall, att skäligen kunnat befaras, att han skulle avvika eller genom undanrödjande af bevis eller egendom hindra sakens tillbörliga utredning.

Såsom ofvan intagna förpassning och ransakningsprotokoll utvisa, voro de brott, hvarför Franck häktades och, belagd med fotbojor, införpassades till kronohäktet i Hudiksvall samt sedermera tilltalades, af honom såsom gäldenär i konkurs visad oredlighet och vårdslöshet mot borgenärer, hvilka brott omförmålas i 23 kap. 2 och 3 §§ strafflagen, alldeles icke såsom Westerlund i sin förklaring sökte göra gällande, 22 kap. 2 § 2 mom. nämnde lag. Straffet för uppenbar vårdslöshet af en i konkurs försatt gäldenär mot borgenärer är, enligt 23 kap. 3 § strafflagen, fängelse. Såvidt anledningen till häktandet var Francks visade vårdslöshet mot hans borgenärer, var häktningsåtgärden således uppenbart fullkomligt olaglig. Straffet för en i konkurstillstånd försatt gäldenär, som brukat oredlighet mot sina borgenärer, på sätt i 23 kap. 2 § strafflagen närmare omförmåles, är straffarbete i högst två år eller fängelse. Om Franck på sannolika skäl varit misstänkt att hafva begått sådan oredlighet mot borgenärer, som i sistnämnde paragraf sägs, skulle han således kunnat lagligen häktas, derest skäligen kunnat befaras, att han skulle avvika eller genom undanrödjande af bevis eller egendom hindra sakens tillbörliga utredning. Att något sådant skäligen kunnat befaras, hade i målet icke ens ifrågasatts, och af åtskilliga omständigheter, såsom att Franck erbjudit ackord, hvilket endast några dagar efter häktningen förekom till pröfning, framgick uppenbart, att icke

minsta anledning förefans att befara någon af de åtgärder från Francks sida, som skulle kunnat rättfärdiga hans häktande, derest han varit misstänkt att hafva begått brott, som i 19 § 6 mom. af förordningen om strafflagens införande omförmäles. Äfven om det brott, hvarför Franck häktades, varit hänförligt under 23 kap. 2 § strafflagen, var alltså häktningssätgården olaglig.

Men en på sannolika skäl grundad misstanke, att Franck begått sådant brott, var här alldeles icke för handen. Ingen af de förbrytelser, för hvilka Franck häktades, och som sedermera i ransakningsmålet fördes honom till last, kunde hänföras under de i 23 kap. 2 § omförmälta förbrytelser, utan föllo samtliga under 3 § i samma kapitel. Visserligen uppgaf Westerlund i sin förklaring, att, såvidt vid de undersökningar af Francks handelsböcker, som i anledning af gode männens berättelse af Westerlund verkstälts, kunde utrönas, öfverlåtelsen af en del af de säkraste fordringarna till en af borgenärerna skett utan att Franck därför erhållit ringaste valuta, hvadan öfverlåtelsen skulle tillkommit endast för att hindra öfriga borgenärer att göra sin rätt till dessa fordringar gällande. Men då, enligt hvad Franck till bouppteckningen sanningsenligt uppgifvit och sedermera under ransakningen ådagalagt, Franck lemnat dessa fordringar såsom hypotek till sina bröder jemte Malmberg, hvilka samtliga voro betydliga fordringsegare i konkursen, kunde denna öfverlåtelse på sin höjd anses falla under 23 kap. 3 § 4 mom. strafflagen, helst borgenärerna, hvilka redan åtta dagar efter Francks häktande, eller vid sammanträdet den 16 maj, samtliga blifvit förnöjda eller då kunnat erhålla full likvid för sina fordringar, icke genom denna öfverlåtelse haft eller kunnat få någon märkelig skada, men i intet fall under samma kapitels 2 § 2 mom., än mindre under 22 kap. 2 § 4 mom.

Likasom häktningssätgården tydligen var lagstridig af ofvan anförda grund, var den det äfven af ännu en anledning. På sätt häradsrättens utslag rätteligen innehöll, var Westerlund nemligen alldeles icke behörig att för de brott, hvilka af honom fördes Franck till last, i egenskap af allmän åklagare tilltala Franck, äfven om denne blifvit af rätter målsägande till åtal därför angifven. Westerlund anförde visserligen i sin förklaring, att Franck blifvit hos Westerlund till åtal angifven för brott, som omförmälas dels i 23 kap. 2 § 2 mom. samt 3 § 3 och 4 mom. dels ock 22 kap. 2 § 4 mom. strafflagen, och förmenade vidare, att denna angifvelses befogenhet styrkts genom den af gode männen i Francks konkurs angående konkursboets ställning afgifna berättelse. Men i den af Wessberg & C:i den 21 april 1885 för Westerlund utfärdade fullmagt

att föra firmans talan mot Franck, hvilken fullmägt, såvidt i målet förekommit, vid häktningstillfället den 8 påföljande maj innefattade den enda angifvelse mot Franck, som då ännu skett hos Westerlund, enär Lindholms fullmägt var dagtecknad först den 22 i sistnämnde månad, omnämndes endast, att Franck skulle gjort sig skyldig till vårdslöshet mot borgenärer, hvilket brott omförmäles i 23 kap. 3 § strafflagen. Långt ifrån att Franck vid häktningstillfället var angifven till åtal för brott som omförmäles i 22 kap. 2 § 4 mom., var han icke ens angifven för brott, som omnämnes i 23 kap. 2 §, utan uttryckligen endast för den art af brottslighet hos en konkursgäldenär, som i sistnämnda kapitel 3 § omhandlas; och, på sätt ofvan närmare utvecklats, kunde de åtgärder af Franck, som anmärktes i gode männens berättelse, på sin höjd hänföras till sistnämnda paragraf. Då i 23 kap. 7 § strafflagen föreskrifves, att brott, som i 2 eller 3 § af samma kapitel omförmäles, ej må åtalas af annan än målsegande, var Westerlund således äfven af nu anförda grund obehörig att verkställa ifrågavarande häktningsåtgärd.

Af samma anledning gjorde sig Westerlund skyldig till tjänstfel, då han vid rättegångstillfället den 23 maj 1885, vid hvilket tillfälle Westerlund likväl var försedd med fullmägt af Lindholm att föra talan mot Franck, utom för vårdslöshet, äfven för oredlighet mot borgenärer, å tjänstens vägnar tilltalade Franck för dessa brott, d. v. s. för brott, som finnas angifna i 23 kap. 2 och 3 §§ strafflagen, samt, äfven sedan Wessberg & C:i vid sagda rättegångstillfälle förklarar sig afstå från fullföljd af talan mot Franck, fortsatte åtalet, under förklarande att han, sedan målet blifvit hos honom angifvet och af rätten till handläggning företaget, ansåge sig icke ens behörig att nedlägga åtalet.

I sammanhang härmed anmärkte justitieombudsmannen oegentligheten deraf, att, oaktadt Wessberg & C:i vid nyssnämnda rättegångstillfälle afstått från vidare talan i målet, Westerlund ännu vid rättegångstillfället den 29 påföljande juni förmälde sig för nämnda firma föra talan mot Franck i målet. Äfven fann justitieombudsmannen anmärkningsvärdt, att, oaktadt Wessberg & C:i i skrifvelse till Franck af den 22 april 1885, eller dagen efter den, då fullmagten för Westerlund att å firmans vägnar föra ansvarstalan mot Franck vore dagtecknad, förklarar att Franck kunde undgå ansvar, om han till Westerlund betalade firmans fordran jemte alla kostnader, såväl Westerlund den 8 påföljande maj, som Wessberg & C:is ombud vid sammanträdet den 16 i samma månad Edström, hvilken jemväl var en af gode männen i konkursen, vägrade att för firmans fordran mottaga liqvid. Likaledes föreföll det justitieombudsmannen egendomligt, att Westerlund i den af

honom uppgjorda förteckning öfver Francks tillgångar och skulder ur de förra uteslutit ofvan omförmälta af Franck till hans bröder och Malmberg öfverlättna fordran och liffförsäkringsbref å tillhopa 6,979 kr. 71 öre, men deremot bland skulderna äfven upptagit dem, för hvilka dessa fordrings- och liffförsäkringsbref lemnats såsom hypotek.

Lemnande emellertid åsido dessa med flera omständigheter, hvilka justitieombudsmannen ansåg icke kunna blifva föremål för någon åtgärd, men som påpekats, såsom i sin mån bidragande att belysa Westerlunds tillvägagående mot Franck i denna sak, lade justitieombudsmannen Westerlund till last ej mindre att han, på sätt ofvan förmälts, den 8 maj 1885 låtit häkta, med fotbojor belägga och till kronohäktet i Hudiksvall införpassa Franck på misstanke att Franck begått brott, hvilka dels icke varit af beskaffenhet, att derå kunnat följa straff, som jemlikt föreskrifterna i 19 § af kongl. förordningen om nya strafflagens införande och hvad i afseende derå iakttagas skall den 16 februari 1864 kunnat i detta fall utgöra laga skäl för häktningsåtgärden, dels icke utgjort föremål för allmänt åtal, än äfven att han derefter å tjenstens vägnar fört talan mot Franck för samma brott, oaktadt han af sistnämnda skäl dertill icke egt laglig befogenhet; och ansåg justitieombudsmannen att, särskildt med afseende å de i målet förekomna omständigheter, Westerlund härigenom låtit komma sig till last ett oförstånd i tjenstutöfning, hvarigenom en rättskränkning af allvarsammaste art blifvit Franck tillfogad. Justitieombudsmannen anmodade för den skull konungens befallningshafvande i Gefleborgs län att förordna allmän åklagare, att vid vederbörlig domstol i laga ordning anhängiggöra och utföra talan mot Westerlund för ofvanberörda tjenstfel och dervid å honom yrka ansvar efter lag och sakens beskaffenhet, äfvensom efter befogenhet understödja de ersättningsanspråk Franck, i saken hörd, kunde komma att framställa, samt tillika yrka förpligtande för Westerlund att godtgöra Kongl. Maj:t och kronan kostnaden för Francks forslande med fångskjuts från hans hemvist till kronohäktet i Hudiksvall och för hans underhåll derstädes från den 8 till och med den 23 maj 1885 samt slutligen att utgifva alla med åtalets utförande förenade kostnader.

På det åtal, som med föranledande häraf vid Enångers tingslags häradsrätt mot Westerlund anhängiggjordes, meddelade häradsrätten *den 7 maj 1887* utslag och yttrade deri, att, som Westerlund den 8 maj 1885 häktat och, enligt ordalydelsen i den af honom utfärdade fångförpassning, »för undergående af ransakning för vårdslöst och oredligt förfarande mot borgenärer» låtit till kronohäktet i Hudiksvall inforsla målsegaren äfvensom å tjenstens vägnar för samma brott fört talan mot



Franck, hvilken genom häradsrättens utslag den 29 derpå följde juni, jemte det Westerlunds talan såsom åklagare på grund af innehållet i 23 kapitlet 7 § strafflagen till pröfning icke upptagits, af anförda skäl förklarats från allt ansvar fri; men vid det förhållande att, så vidt under målets handläggning framgått, Franck vid häktningstillfället egt stadigt hemvist och icke gifvit skäligen anledning att befara, att han skulle afvika eller genom undanrödjande af bevis eller egendom sakens tillbörliga utredning hindra, misstanke för nämnda brott icke i detta fall utgjort laga skäl för häktningsåtgärden, till följd hvaraf Franck skolat på fri fot lemnas, samt Westerlund, äfven om ifrågavarande brott blifvit hos honom i egenskap af allmän åklagare till åtal uttryckligen angifna, jemlikt ofvan nämnda lagrum, icke lagligen varit befogad att å tienstens vägnar för desamma mot Franck föra talan; alltså och då mot Westerlunds bestridande icke vore ådagalagdt, att han uppsåtligen för egen fördel eller för att annan gynna eller skada vidtagit berörda åtgärder, utan fastmera förekomna omständigheter gåfve vid handen, att han dervid handlat af oförstånd, pröfvade häradsrätten rättvist åklagarens och målsegarens i målet förda talan på det sätt bifalla, att Westerlund, jemlikt 25 kap. 17 § strafflagen, för hvad i förevarande hänseende honom låge till last, fälades att böta etthundra kronor; och skulle Westerlund ersätta ej mindre Kongl. Maj:t och kronan för Francks forsling till häktet och fängförarens återfärd med femton kronor sextio öre och för Francks underhåll i häktet från den 8 till den 23 maj 1885 med fyra kronor sextiofem öre, samt åklagaren hans kostnader för åtalets utförande med nitiotre kronor fyra öre, än äfven målsegaren Franck hans dels med anledning af häktningen, dels å målet hafda kostnader med skäligen ansedda fyrahundra kronor.

Öfver detta utslag anförde så väl Westerlund som Franck hos Svea hofrätt besvär, i anledning af hvilka besvär hofrätten i utslag *den 21 november 1887* förklarar sig ej finna skäl att i häradsrättens utslag göra annan ändring, än att, med afseende å hvad i målet förekommit, beloppet af den ersättning, som, på sätt häradsrätten yttrat, Westerlund skulle till Franck utgifva, bestämdes till sexhundra kronor.

---

I den af justitieombudsmannen till 1886 års riksdag afgifna embetsberättelse omförmäles (sidd. 30—35), hurusom, efter det notarius publicus i Karlshamn, rådmannen C. H. Leissner blifvit efter justitieombudsmannens förordnande vid rådstufvurätten i Karlshamn tilltalad för det han

utkräft lösen för anteckning å vexlar om verkstald protest, rådstufvurättens flertal enligt utslag den 5 oktober 1885 ansett Leissner lagligen berättigad att, på sätt som skett, för dylik anteckning tillgodoföra sig den i expeditionstaxan bestämda lösen för bevis, som tecknas å företedd handling, och förty lemnat åklagarens i målet förda talan utan afseende, hvarefter hofrätten öfver Skåne och Blekinge, på häröfver anförda besvär, genom utslag den 18 december 1885 sig utlåtitt, att hofrätten väl funne Leissner hafva saknat stöd af lag för sitt förfarande att uppbära lösen för sådan anteckning, hvarom i förevarande fall vore fråga, men som Leissner icke kunde anses hafva derigenom gjort sig skyldig till sådant oförstånd i tienstutöfning, att ansvar derfor borde ega rum, fastställdes det slut, som rådstufvurättens utslag innehölle.

Öfver detta hofrättens utslag anförde Leissner underdåniga besvär, i anledning hvaraf Kongl. Maj:t *den 16 maj 1887* meddelat utslag, hvarigenom Kongl. Maj:t, med ändring af hofrättens utslag, gillat rådstufvurättens i målet meddelade beslut.

---

Urmakaren A. Nordstedt i Klintehamn omförmälde i en hit insänd klagoskrift, förutom annat, som jag med afseende å inhemtade upplysningar ansåg icke påkalla min embetsåtgärd, följande förhållande, på grund hvaraf klaganden anhöll, att domhufvanden i Gotlands södra domsaga, häradshöfdingen C. B. Lindroth måtte ställas under tilltal för tienstfel.

Den 23 december 1885 inlemnade klaganden till bemälte domhufvande ansökan om P. Petterssons Nygårds i Etelhem försättande i konkurs. På grund af föreskriften i § 7 mom. 2 i gällande konkurslag hade klaganden trott sig ej behöfva ingifva bevis om Petterssons delgifning af konkursansökningen förr än inom 14 dagar derefter, och då enligt mom. 4 af samma paragraf domaren icke egde utsätta urtima ting för sakens handläggning vid rätten, der lagtima ting inom 14 dagar efter denna tid infölle, hvilket i detta fall just var händelsen, enär 1886 års lagtima vörting började den 18 januari, ansåg klaganden ej nödigt i ansökningen särskildt omnämna, att urtima ting för denna sak ej af klaganden äskades. Klaganden hade nemligen trott, att han i denna sak såsom i hvarje annan skulle komma i åtnjutande af sina lagliga rättigheter, samt att domaren skulle ställa sig konkurslagens föreskrifter till efterrättelse. Men detta gjorde i förevarande fall icke häradshöfdingen Lindroth, då han i strid mot klar och tydlig lag ålade klagan-

den att inom *två* dagar efter ansökningens ingifvande inkomma med delgifningsbeviset.

Detta åläggande vore lika obilligt och orimligt som det vore olagligt. Häradshöfdingen Lindroth vore icke boende inom sin domsaga utan hade bosatt sig i Visby. Från Visby till klagandens hemvist å Klintehamn vore väglängden 3,2 mil, derifrån till gäldenären Petterssons bostad vid Nygårds i Etelhem minst 3,1 mil samt derifrån till Visby minst 4 mil. Häraf framginge, huru orinligt och obilligt berörda åläggande varit.

Ej så obetydligt ökade kostnader för klaganden hade häradshöfdingen Lindroths ifrågavarande olagliga förfarande jemväl medfört. Hade häradshöfdingen, såsom han lagligen bort göra, lemnat klaganden fjorton dagars tid att inkomma med delgifningsbeviset, så hade klagandens ombud i Visby med allmänna posten kunnat tillsända klaganden kommunikationsresolutionen, som sedan kunnat af klaganden med posten tillsändas vederbörande stämningsman i Etelhem, hvilken derefter jemväl haft god tid att med posten till klagandens ombud i Visby skicka delgifningsbeviset, för att till domaren ingifvas. Men med afseende å den allt för knappt tillmätta tiden af två dagar ansåg sig med rätta klagandens ombud ej kunna använda den längre tid erfordrande posten, utan måste för tids vinnande sjelf resa till Klintehamn för att öfverlemna till klaganden kommunikationsresolutionen. Af samma skäl måste klaganden anmoda en person, som från Etelhem vore aflägsse boende, att tillställa gäldenären Pettersson konkursansökningen.

Men jemte det häradshöfdingen Lindroth genom sin berörda åtgärd gått olagligt tillväga och derigenom förorsakat klaganden onödiga kostnader, hade han jemväl handlat olagligt och förorsakat klaganden ännu större och lika onödiga kostnader såväl genom sin åtgärd att för ifrågavarande konkurssak utlysa urtima ting, som genom det sätt, hvarpå han der behandlat densamma. Om, såsom klaganden trodde, klaganden enligt § 7 mom. 2 konkurslagen haft laglig rättighet att sist inom fjorton dagar efter ansökningsdagen den 22 december 1885, eller således den 5 januari 1886, till domhafvanden inkomma med delgifningsbeviset, så och då 1886 års lagtima vårting med Gotlands södra härad började inom 14 dagar derefter eller den 18 i samma månad, hade efter klagandens förmenande häradshöfdingen Lindroth handlat i strid mot stadgandet i § 7 mom. 4 konkurslagen, då häradshöfdingen för handläggning af denna konkurssak utlyst urtima ting.

På grund af hvad sålunda af klaganden anförts, yrkade han, att häradshöfdingen Lindroth måtte åtalas för hvad han i denna sak olag-

ligen åtgjort och att dervid jemväl måtte framställas påstående om häradshöfdingens förpligtande att ersätta klaganden alla de kostnader och förluster, som genom häradshöfdingens olagliga förfarande tillskyndats klaganden och som enligt klagoskriften bilagd förteckning uppginge till 213 kronor 50 öre.

Vid klagoskriften fans fogad, jemte andra handlingar, omförmålta af klaganden gjorda ansökning om P. Petterssons i Etelhem försättande i konkurs, å hvilken ansökning befans tecknad följande: »Res. Ansökningen kommuniceras nedannämnde Pettersson sig deröfver att förklara inom två dagar efter deraf erhållen del, vid äfventyr att saken eljest till pröfning af häradsrätten öfverlemnas; åliggande det sökanden att inom två dagar härefter hit ingifva bevis, att föreskrifna delgifningen egt rum vid påföljd att ansökningen eljest förfaller, der ej sökanden styrker, att gäldenären icke anträffas kunnat. Visby den 22 december 1885. På domareembetets vägnar. C. B. Lindroth.»

Sedan häradshöfdingen Lindroth lemnats tillfälle att afgifva yttrande öfver hvad sålunda blifvit mot honom anmärkt, anförde han i afgifven förklaring att det af honom gjorda föreläggande i den å konkursansökningen af honom egenhändigt tecknade kommunikationsresolutionen, att sökanden skulle inkomma med bevis om delgifningen inom *två* i stället för *fjorton* dagar, tillkommit af misskrifning. Sysselsatt, som häradshöfdingen vid ifrågavarande tid var med expedierande af årets vidlyftiga hösteting, hade häradshöfdingen under den brådska, som egt rum, då ansökningen inkom, hvilken brådska ock framginge af det sätt, hvarpå häradshöfdingen i resolutionen tecknat ordet »häradsrätten», kommit att uraktlåta genomläsning af resolutionen, innan häradshöfdingen lemnade ut densamma med det förargliga skriffelet, som sannolikt uppkommit deraf, att häradshöfdingen straxt förut på andra raden skrivit orden »två dagar», då fråga var om föreläggande för gäldenären att förklara sig öfver ansökningen.

Men äfven om klaganden, hvilken, enligt hvad hans klagoskrift utvisade, vore väl bevandrad i konkurslagens stadganden, angående de åtgärder, som ankomme på domaren i följd af en framställd konkursansökning, hade ansett, att häradshöfdingens åtgärd att meddela honom allenast två dagars anstånd med ingifvande af delgifningsbevis, skulle betaga honom hans i lag stadgade rätt att få konkursansökningen af häradsrätten pröfvad, äfven om han dröjt med bevisets ingifvande till den sista af de fjorton dagarna, så hade klaganden, derest han velat, ändock kunnat undgå sakens hänskjutande till urtima ting genom att

helt enkelt vid ingifvande af beviset tillkännagifva sin önskan att med ärendets pröfning skulle anstå till lagtima ting.

Konkurslagens stadganden ginge samtliga derpå ut, att konkursmål skulle med största skyndsamhet behandlas, och lagens medgifvande af fjorton dagars anstånd med kommunikations verkställande hade tydligtvis tillkommit med afseende å de orter, der afstånden inom domsagorna vore långa, något som här visserligen ej vore förhållandet. Det kunde nemligen ej vara lagens mening, att, sedan å en person konkurs blifvit sökt, sökanden skulle så länge som möjligt kunna förhålla med sakens afgörande, hvilket för gäldenären kunde blifva menligt i många hänseenden.

Ehuru klaganden således icke bort först vid allra yttersta tiden hafva ingifvit bevis om delgifningen, och klaganden i allt fall genom ofvan antydda åtgärden kunnat undgå kostnaderna för urtima ting, så, enär häradshöfdingen ostridigt låtit anmärkta vårdslösheten komma sig till last, ville häradshöfdingen dock, för undvikande af vidare obehag af ifrågavarande misskrifning, och derest justitieombudsmannen ansåge häradshöfdingens berörda vårdslöshet och omständigheterna i öfrigt der-till föranleda, på det sätt godtgöra klaganden för den skada, han synt hafva lidit, att häradshöfdingen till klaganden återbetalade de belopp för urtima tinget, som blifvit honom till utgifvande ådömda, utgörande tillhoppa 79 kronor 94 öre, samt den förökade kostnaden för delgifninen, som kunde anses skälig.

I anledning af denna häradshöfdingen Lindroths förklaring lemna-des klaganden tillfälle att inkomma med påminnelser, i hvilka han erinrade hufvudsakligen följande:

Häradshöfdingen Lindroth påstode, att föreläggandet att inkomma med delgifningsbeviset inom två dagar i stället för fjorton dagar tillkommit genom »misskrifning», och för att göra detta påstående troligt, angifvit några omständigheter vid expedierandet af resolutionen i fråga, bland andra, att det »förargliga skriffelet» sannolikt uppkommit deraf att häradshöfdingen straxt förut på andra raden skrifvit orden »två dagar», då fråga var om föreläggande för gäldenären att förklara sig öfver ansökningen.

Om det än kunde vara möjligt, att ifrågavarande lagöfverträdelse tillkommit af vårdslöshet, så syntes likväl häradshöfdingen Lindroths förklaring och hans sätt att gå till väga i hela denna sak icke gifva stöd för ett sådant antagande. Någon okunnighet om lagens stadgande rörande konkursmål kunde naturligtvis ej ens sättas i fråga. Det måste antagas, att häradshöfdingen Lindroth såsom gammal och erfaren domare

varit och vore klart medveten om, att då konkurslagen i fråga om föreläggande för *gäldenären* icke bestämde någon viss tid, så bestämde den deremot sådan tid för *borgenären*. Det syntes klaganden som skulle känedom om denna motsats, hvilken känedom tyvärr i dessa tider så ofta upplifvades, göra det nära nog omöjligt att utan uppsåt begå ett dylikt misstag, huru stor brådskan med höstetingets avslutande än kunde hafva varit. Att häradshöfdingen Lindroth vid behandlingen af denna sak ansett sig kunna åsidosätta konkurslagens föreskrifter och i dess ställe följaget godtycke syntes klaganden än ytterligare framgå genom häradshöfdingens försök att försvara sin »vårdslöshet» genom att framhålla, att konkurslagens stadganden samtliga ginge derpå ut, att konkursmål skulle med största skyndsamhet behandlas och att lagens medgifvande af 14 dagars anstånd med kommunikationens verkställande tydligen tillkommit med afseende å de orter, der afstånden inom domsagorna vore långa, något som, enligt häradshöfdingens förmenande, i detta fall ej skulle vara förhållandet. Häradshöfdingen Lindroth invände vidare, att klaganden vid ingifvandet af beviset kunnat tillkännagifva sin önskan, att ärendet ej måtte vid urtima ting behandlas. Detta hade klaganden nog också gjort, om klaganden kunnat ana, att urtima ting för sakens behandling skulle utlysas. I öfrigt ville klaganden anmärka, att häradshöfdingen Lindroth tycktes fordra, att man, för att från hans sida komma i åtnjutande af sina lagliga rättigheter, skulle derom särskildt uttrycka sin önskan.

Det syntes klaganden, att, om brådska och vårdslöshet förekommit, den här vore af en mera betänkelig art, än då den förekomme vid expedierandet af en vanlig expedition, i hvilket senare fall den ju kunde vara ganska ursäktlig. I hvilket fall som helst ansåge klaganden, att häradshöfdingen Lindroth borde icke blott *till fullo* ersätta alla de kostnader, som förorsakats genom hans vårdslöshet eller oförstånd i utöfningen af sitt viktiga enbete, utan äfven därför stånda laga ansvar; hvarför klaganden alltså vidhölle sitt yrkande derutinnan.

Sedan häradshöfdingen Lindroth härefter insändt bevis, att han låtit erbjuda klaganden godtgörelse för den förlust, som i angifna hänseendet tillskyndats denne, med 100 kronor, men att klaganden vägrat antaga detta anbud, tog jag i öfvervägande hvad sålunda i ärendet förekommit; och då häradshöfdingen Lindroth, enligt hvad han erkänt, i angifna hänseendet låtit komma sig till last en försummelse, hvaraf förorsakats kostnader för klaganden, samt denna försummelse syntes mig vara af beskaffenhet att icke böra utan ansvarsåföljd aflöpa, uppdrog jag åt advokatfiskalen i Svea hofrätt att inför hofrätten ställa häradshöfdingen

gen Lindroth under tilltal för det tjenstfel, hvartill han sålunda gjort sig skyldig, samt därför å honom yrka ansvar efter lag och sakens beskaffenhet äfvensom dervid i mån af befogenhet understödja klagandens ersättningsanspråk.

Efter föregången skriftvexling meddelade hofrätten *den 30 juni 1887* utslag af innehåll att, ehuru häradshöfdingen Lindroths åtgärd att förelägga Nordstedt att redan inom två dagar efter det ifrågavarande konkursansökning blifvit gjord till häradshöfdingen ingifva bevis om ansökningens delgifvande åt gäldenären ej stode i öfverensstämmelse med 7 § 2 mom. konkurslagen; likväl och som häradshöfdingen Lindroth genom berörda åtgärd, hvilken, på sätt han uppgifvit, finge antagas hafva tillkommit genom misskrifning, icke kunde med hänsyn till hvad i målet förekommit, anses hafva gjort sig skyldig till sådan vårdslöshet i embetets utöfning, att ansvar derå borde följa; altså och då, vid det upplysta förhållande, att lagtima ting icke infallit inom fjorton dagar efter det delgifningsbeviset till häradshöfdingen Lindroth ingifvits, samt att icke heller Nordstedt framställt önskan derom, att ärendet ändock måtte till lagtima ting anstå, konkursmålets handläggning rätteligen blifvit utsatt till urtima ting, funne hofrätten den mot häradshöfdingen Lindroth förda ansvarstalan icke kunna bifallas; likasom och då, beträffande det mot häradshöfdingen Lindroth framställda ersättningspåstående, det icke kunde anses uppenbart, att häradshöfdingens ofvan omförmälta, Nordstedt meddelade föreläggande vållat, att urtima ting måst för konkursmålets handläggning utsättas, eller, mot häradshöfdingen Lindroths bestridande, ådagalagdt, att samma åtgärd eljest för Nordstedt föranledt särskilda kostnader och utgifter, jemväl berörda ersättningspåstående af hofrätten ogillades.

Från detta utslag, om hvilket tre af hofrättens ledamöter voro ense, var dock referenten i målet, med hvilken ännu en ledamot af rätten sig förenade, skiljaktig och afgaf följande särskilda yttrande:

»Emedan för det fall, hvarom här är fråga eller att å landet konkursansökan göres af borgenär, uti 7 § 2 mom. konkurslagen medgifves sökanden en anståndstid af fjorton dagar med ingifvande till domaren af bevis öfver den i samma lagrum stadgade delgifning af ansökningen åt gäldenären, men häradshöfdingen Lindroth sådant oaktadt i förevarande fall bestämt berörda anståndstid för Nordstedt till allenast två dagar, hvarigenom Nordstedt betagits tillfälle att inom omförmälta, i lag stadgade anståndstid dröja med ansökningens delgifvande åt gäldenären och med delgifningsbevisets inlemnande till domaren så länge, att, jemlikt bestämmelsen i 7 § 4 mom. konkurslagen, konkursmålet

bort vid lagtima ting handläggas; ty pröfvar jag rättvist sålunda bifalla den af advokatfiskalen Settergren i målet förda talan, att häradshöfdingen Lindroth, likmätigt 25 kapitlet 17 § strafflagen, dömes att för det fel i embetet, han sålunda låtit komma sig till last, böta tio kronor, hvilka böter kronan tillfalla, äfvensom häradshöfdingen Lindroth förpligtas att godtgöra Nordstedt de särskilda kostnader, som genom konkursmålets utsättande till urtima ting blifvit Nordstedt åbragte, med sjuttionio kronor nittiofyra öre, hvaremot och då Nordstedt icke, mot häradshöfdingen Lindroths bestridande, visat, att derutöfver Nordstedt genom häradshöfdingen Lindroths åtalade förfarande förorsakats särskilda kostnader, jag finner Nordstedts ersättningstalan i öfrigt icke kunna bifallas.»

Med det slut, hvartill hofrättens flertal sålunda kommit fann jag mig icke kunna åtnöjas. Hofrätten hade väl funnit häradshöfdingen Lindroths åtgärd att förelägga Nordstedt att redan inom två dagar, efter det i fråga varande konkursansökning blifvit gjord, till häradshöfdingen ingifva bevis om ansökningens delgifvande åt gäldenären icke stå i öfverensstämmelse med 7 § 2 mom. konkurslagen, men ansåge dock, att häradshöfdingen Lindroth genom berörda åtgärd, hvilken finge antagas hafva, såsom häradshöfdingen Lindroth uppgifvit, tillkommit af misskrifning, icke gjort sig skyldig till sådan vårdslöshet i embetets utöfning, att ansvar derå borde följa. Mig syntes det tvärtom, att den vårdslöshet, som ostridigt i detta fall egt rum, vore af sådan beskaffenhet, att den icke borde aflöpa utan ansvarspåföljd, helst Nordstedt derigenom tillskyndats både olägenhet och kostnad, åtminstone för det urtima ting, hvilket för pröfning af konkursansökningen hållits. Jag kunde nemligen icke i fråga om vållandet till denna kostnad dela pluralitetens inom hofrätten uppfattning. Hofrätten yttrade, att det icke kunde anses uppenbart, att häradshöfdingen Lindroths omförmälda, Nordstedt meddelade föreläggande förorsakat, att urtima ting måst för konkursmålets handläggning utsättas. Men häradshöfdingen Lindroth hade obestriddigen, genom att inskränka tiden för inlemnandet till domaren af bevis öfver konkursansökningens delgifning åt gäldenären till två dagar, betagit Nordstedt tillfälle att dröja med delgifningsbevisets inlemnande så länge, att konkursmålet sedermera utan derom af Nordstedt framställd begäran bort vid lagtima ting handläggas. Vid sådant förhållande borde väl den omständighet, att Nordstedt, äfven om han för delgifningsbevisets inlemnande fått sig tillagd den i konkurslagen föreskrifna tid af fjorton dagar, tilläfventyrs ändock kunnat inkomma så tidigt med detta bevis, utan att tillika framställa önskan att ärendet



mätte till lagtima ting anstå, att urtima ting måst utsättas, icke fritaga härads höfdingen Lindroth från skulden dertill, att i förevarande fall urtima ting kommit att hållas.

Med återopande af dessa skäl anmodade jag advokatfiskalen i Svea hofrätt, att hos Kongl. Maj:t i underdånighet anföra besvär öfver hofrättens omförmälta utslag samt dervid underdånigst yrka, att Kongl. Maj:t måtte, med upphäfvande af hofrättens utslag, ådöma härads höfdingen Lindroth ansvar för den vårdslöshet i embetets utöfning, han i förevarande fall låtit komma sig till last, äfvensom förpligta honom att godtgöra Nordstedt de kostnader, som genom konkursmålets utsättande till urtima ting kunde hafva blifvit Nordstedt åbragta.

Dessa besvär hafva ännu icke blifvit med slut afhulpna.

---

På sätt i den af mig under januari månad nästlidna år afgifna embetsberättelse (sidd. 44—49) närmare omförmäles, hade i särskilda hit ingifna skrifter E. Räf i Spexeryd till beifran anmält, förutom annat, som dels icke ansågs förtjena afseende, dels icke föranledde någon justitieombudsmannens embetsåtgärd, att, oaktadt i den för presterskapet i Malmbäcks, Ödestugu och Almesåkra församlingars pastorat gällande, af Kongl. Maj:t den 5 oktober 1866 fastställda lönereglering bestämts, att särskild betalning för presterliga förrättningar icke finge ifrågakomma, åtskilliga Ödestugu församlingsbor, hvilka vore arbetare hos angifvaren, fått till kyrkoherden i nämnda pastorat J. F. Wigstrand erlægga särskild betalning för dylika förrättningar, enligt hvad vid angifvelseskrifterna fogade intyg utvisade; och efter det i anledning af denna anmälan justitieombudsmannen stält kyrkoherden Wigstrand under tilltal inför domkapitlet i Skara, meddelade domkapitlet den 22 januari 1886 utslag af innehåll att, då kyrkoherden Wigstrand icke förnekat sig hafva mottagit de i angifvelseskriften till justitieombudsmannen omförmälta medel, utan förklarat sig antaga, att han vid uppgifna tillfällen erhållit dem, och alltså dels härigenom, dels genom sitt åtgörande att återbära samma medel erkänt sig hafva i sammanhang med embetsförrättning mottagit belöning eller sportel, funne domkapitlet, att vittnesförhör i målet inför verldslig domstol icke vore erforderligt, likasom ock att domkapitlet icke hade att döma i frågan om ersättningsanspråk, då sådana icke blifvit hos domkapitlet framställda; men att domkapitlet för hvad kyrkoherden låtit i anmärkta hänseendet komma sig till last, på grund af 25 kapitlet 5 § strafflagen, ådömde honom böter till belopp af tjugufem kronor.

Öfver detta utslag anförde kyrkoherden Wigstrand besvär hos Göta hofrätt; och förklarade hofrätten i utslag den 9 november 1886 att, enär jemlikt kongl. cirkulärbrevet den 7 december 1787, det tillhörde konsistorium att upptaga och afgöra mål, som röra de under konsistorii lydnad stående personers förhållande i deras embete, endast i det fall att embetsbrottet ej är i lag belagdt med annat straff än föreställning, afhållande från tjensten på viss tid eller embetets förlust; alltså och då sådan förseelse, som den, för hvilken Wigstrand blifvit angifven, borde straffas efter 25 kapitlet 5 § strafflagen, enligt hvilket lagrum straffet kunde bestämmas till böter, pröfvade hofrätten lagligt undanrödja domkapitlets utslag.

Med åberopande af hvad sålunda i målet förekommit anmodade jag i skrifvelse den 11 mars 1887 konungens befallningshafvande i Jönköpings län att förordna allmän åklagare att vid vederbörlig allmän domstol anhängiggöra talan mot kyrkoherden Wigstrand och dervid å honom påstå ansvar för det tjenstfel, han i angifna hänseendet låtit komma sig till last. Sedan till följd häraf kyrkoherden Wigstrand blifvit inför Westra häradsrätt för den angifna förseelsen tilltalad, har bemälte häradsrätt i utslag *den 16 juli 1887* sig utlåtit, att, enär kyrkoherden Wigstrand erkänt, att han vid särskilda förrättningsstillfällen efter verkställd embetsåtgärd uppburit penningar, hvilka icke genom hvad i målet förekommit kunde anses hafva blifvit annorlunda af honom mottagna, än såsom godtgörelse för de verkställda åtgärderna, dertill han, jemlikt nådiga resolutionen den 5 oktober 1866 angående lönereglering för presterskapet i Malmbäcks pastorat, ej varit berättigad, samt dessutom kyrkoherdens åtgörande att återbära de erhållna medlen måste innefatta ett erkännande, att han i åtalade hänseendet sig förbrutit, dömdes kyrkoherden för hvad han sålunda låtit komma sig till last, att, i förmågo af 25 kapitlet 5 § strafflagen, böta tjugufem kronor.

Detta utslag har icke blifvit å någondera delen öfverklagadt.

Förre folkskoleläraren i Norra Åsarps och Smula församlingar L. M. Lundgren anmälde hos mig till åtal kyrkoherden i Norra Åsarps pastorat, kontraktsprosten A. Jungner, för det denne i ett för Lundgren den 3 juni innevarande år utfärdadt frejdbetyg, afsedt att användas för utbekommande af Lundgrens pension från folkskolelärarnes pensionsförening, i strid mot gällande författningar infört annat och mera än hvad i dylika betyg införas må; och då de af kontraktsprosten Jungner i ofvanberörda betyg införda tillägg vore osanna och för Lundgrens heder

och ära samt medborgerliga anseende i högsta måtto kränkande, anhöll Lundgren, att kontraktsprosten Jungner måtte för hvad honom i angifna hänseendet låge till last befordras till laga ansvar samt förpligtas att hädanefter utfärda lagenliga betyg äfvensom att gifva Lundgren skälig upprättelse för det kontraktsprosten i en offentlig handling mot Lundgren framställt tillvitelser, hvilka vore för Lundgrens goda namn och medborgerliga anseende menliga; hvarjemte Lundgren fordrade ersättning för sina kostnader i saken med minst tjugufem kronor.

Vid denna skrift fans i styrkt afskrift fogadt det i skriften omförmälta frejdbetyget, hvilket befans vara af följande lydelse:

»F. d. Folkskoleläraren i Åsarps och Smula socknar L. M. Lundgren är född d.  $\frac{23}{7}$  1836 och äger medborgerligt förtroende. Dock må här tilläggas, att, när skolrådet 1884 sökte för hans oduglighets skuld, få honom, L. M. Lundgren, skiljd från skolan, så passade han på, att få sig styrkt det han hade svag synförmåga och har han, sedan han fått pension, ådagalagt en hänsynslös, separatistisk verksamhet synnerligast under den sednare tiden. Norra Åsarp d. 3 juni 1887. A. Jungner p. l.»

Efter det kontraktsprosten Jungner lemnats tillfälle att häröfver sig förklara, anförde han i afgifvet yttrande, jemte det han omförmälde åtskilliga omständigheter till bestyrkande deraf, att de af honom uti ifrågasvarande betyg gjorda »tillägg» vore sanningsenliga, vidare, att det vore honom bekant, att med frejdbetyget »medborgerligt förtroende» förstoddes enligt kongl. förordningen den 20 januari 1865 allenast »huruvida den ifrågasvarande personen, vid den tid, då frejdbetyget meddelas, är i följd af domstols utslag, deri ändring ej skett, förlustig medborgerligt förtroende» eller icke. Kontraktsprosten hade dock icke trott, att Kongl. Maj:t genom denna förordning förbjudit vederbörande pastor att på vederbörlig ort afslöja orättfärdigheter och skälstycken, der sådana påtagligen förefunnes. Då exempelvis för personer, tillhörande krigsmagten, kräfdes såsom ett oeftergifligt vilkor, utan hvilket pension ej utdelades, att till och med den simple gratialisten enligt fastställt betygsformulär måste hafva intyg derom, att »han sig väl skickar», förestälde kontraktsprosten sig att samma anspråk måste ställas på pensionerade folkskolelärare, att de i det ena som andra fallet iakttog ett skickligt uppförande. Till sist ville kontraktsprosten hafva anmärkt, att en persons *goda* namn och rykte icke kunde lida genom sanningen.

Af denna kontraktsprosten Jungners förklaring fann jag mig ej tillfredsstäld. I § 32 af Kongl. Maj:ts nådiga reglemente för folkskolelärarnes pensionsinrättning den 30 november 1866 föreskrifves, att vid lyftning af pension, hvilken utgår halfårsvis, skall utom pensionsbrevet

företes frejdbewis och intyg att pensionstagaren vid ingången af sista månaden i halfåret ännu lefde eller, i fall han dessförinnan affidit, om dagen då dödsfallet inträffade. Med frejdbetyg i de fall, då enligt särskilda författningar det är presterskapet anbefaldt att meddela betyg om personers frejd, förstås, efter hvad kongl. förordningen den 20 januari 1865 oförtydbart stadgar, intyg allenast derom, huruvida den ifrågavarande personen, vid den tid frejdbetyget meddelas, är i följd af domstols utslag, deri ändring ej skett, förlustig medborgerligt förtroende för alltid eller på viss tid, i hvilket fall betyget skall innehålla såväl uppgift om dagen, då utslaget blifvit gifvet, som äfven, der detsamma icke meddelats af Kongl. Maj:t, om tiden, hvarinom besvär deremot skolat anföras. Hwad nämnda kongl. förordning med afseende å kyrkotukten föreskrifver om prestbevis, som för flyttning från en församling till annan meddelas, hade här ingen tillämpning. När nu kontraktsprosten Jungner i betyget för förre folkskoleläraren Lundgren ordad om hans skiljande från skolan, hans föregifna svaga synförmåga och hans separatistiska verksamhet, hade kontraktsprosten följaktligen handlat i uppenbar strid mot gällande lag, hvadan och då dessa obehöriga tillsatser voro för Lundgrens goda namn och medborgerliga anseende kränkande, samt der-till komme att kontraktsprosten i sin förklaring skrifvit smädligt och förnärmande mot Lundgren, jag, under åberopande af §§ 1 och 2 i kongl. cirkulärbrevet den 7 december 1787 och § 1 i kongl. cirkulärbrevet den 21 augusti 1786, i skrifvelse till domkapitlet i Skara yrkade, att kontraktsprosten Jungner måtte, för hvad han sålunda låtit komma sig till last, tilldelas tjenlig föreställning med tillagd förmaning samt förpligtas godtgöra Lundgren den kostnad denne tillskyndats genom sakens anmälände till min beifran.

På detta åtal meddelade domkapitlet utslag *den 19 oktober 1887* och utlät sig deri, att, enär med frejdbetyg i de fall, då enligt särskilda författningar det vore presterskapet anbefaldt att meddela betyg om personers frejd, jemlikt stadgandet i kongl. förordningen den 20 januari 1865, vore att förstå intyg allenast derom, huruvida ifrågavarande person, vid den tid frejdbetyget meddelades, vore i följd af domstols utslag, deri ändring ej skett, förlustig medborgerligt förtroende för alltid eller för viss tid, och då, enligt hvad af kontraktsprosten Jungner medgifvits, Lundgren för det ändamål, som omförmäldes i § 32 af Kongl. Maj:ts nådiga reglemente för folkskolelärarynes pensionsinrättning den 30 november 1866, begärt af kontraktsprosten Jungner bekomma frejdbetyg; alltså funne domkapitlet Jungner hafva olagligen förfarit, i det han vid utfärdandet af det begärda frejdbetyget deri infört meddelände af för

dylikt betyg, enligt gällande lag, främmande innehåll, hvarjemte domkapitlet icke kunnat undgå att finna såväl innehållet af dessa meddelanden som ock det skriftsätt Jungner i sin till mig aflättna förklaringskrift användt otillbörligt och för skolläraren Lundgren kränkande; på grund hvaraf domkapitlet, i förmågo af kongl. cirkuläret den 7 december 1787, §§ 1 och 2, samt kongl. cirkuläret den 21 augusti 1786, § 1, pröfvade skäligt att tilldela kontraktsprosten Jungner för hvad han sålunda låtit komma sig till last en föreställning med förmaning att i sin tjenstutöfning noggrant iakttaga hvad lag och författningar föreskrifva; hvarjemte kontraktsprosten Jungner förpligtades godtgöra Lundgren den kostnad, denne tillskyndats genom sakens anmälan hos justitieombudsmannen, äfvensom lösen för domkapitlets utslag med fordradt och skäligt befunnet belopp tjugufem kronor.

Sedan af förekommen anledning infodratts rådstufvurättens i Eksjö utslag den 11 oktober 1886 angående bland andra smedslärlingen Karl Oscar Karlsson, repslagarelärlingen Karl Edvard Meurling, ynglingen Karl Ludvig Svensson och plåtslagarelärlingen Karl Leonard Larsson, samtliga tilltalade för olofliga tillgrepp, inhemtades af berörda utslag, att rådstufvurätten dömt:

1) Karl Oscar Karlsson, *dels* för olofligt tillgrepp, som ansetts vara inbrottsstöld, i ett vid Soåssjön uppfördt badhus att, enligt 20 kap. 6 § 4 mom. samt 7, 14 och 18 §§ strafflagen, jemförda med 9 § 2 mom. i samma kapitel samt 3 kap. 4 § nämnde lag, för första resan stöld med inbrott hållas till straffarbete sex månader samt ett år utöfver den ådömda strafftiden vara medborgerligt förtroende förlustig, *dels* för snatteri af växande trädfrukt vid sex olika tillfällen att, enligt 20 kap. 1 och 3 §§, jemförda med 4 kap. 2 § strafflagen, för hvarje snatteri böta 50 kronor eller för sex snatterier tillsammans 300 kronor, och *dels* för snatteri af en butelj sherry att, enligt 20 kap. 1 § strafflagen böta 25 kronor, hvilka böter, tillhopa 325 kronor, derest Karl Oscar Karlsson saknade tillgång till deras gäldande, skulle öfvergå till straffarbete i ytterligare 18 dagar;

2) Karl Edvard Meurling, *dels* för olofligt tillgrepp, som af rådstufvurätten ansetts vara inbrottsstöld, i förenämnda badhus vid Soåssjön att, enligt 20 kap. 6 § 4 mom. samt 7 och 18 §§ strafflagen, jemförda med 9 § 2 mom. samma kapitel och lag, för första resan stöld med inbrott hållas till straffarbete sex månader samt ett år utöfver den ådömda strafftiden vara medborgerligt förtroende förlustig, *dels* för snat-

teri af växande trädfrukt vid två olika tillfällen att, enligt 20 kap. 1 och 3 §§, jemförda med 4 kap. 2 § nämnde lag, för hvarje snatteri böta 50 kronor, eller för två snatterier tillsammans 100 kronor, och *dels* för snatteri af jordfrukt å sabbatstid att, enligt 20 kap. 1 och 3 §§ samt 7 kap. 4 § strafflagen, böta 60 kronor; hvilka sammanlagda böter 160 kronor skulle, derest Meurling saknade tillgång till deras gäldande, öfvergå till straffarbete ytterligare 9 dagar;

3) Karl Ludvig Svensson, *dels* för snatteri af växande trädfrukt vid tre olika tillfällen att, enligt 20 kap. 1 och 3 §§ strafflagen, jemförda med 4 kap. 2 § nämnde lag, böta för hvarje snatteri 50 kronor, eller för tre snatterier tillsammans 150 kronor, *dels ock* för snatteri af jordfrukt å sabbatstid att, enligt 20 kap. 1 och 3 §§ samt 7 kap. 4 § strafflagen, böta 60 kronor; samt

4) Karl Leonard Larsson, att, jemlikt 20 kap. 1, 3 och 16 §§ samt 7 kap. 4 § strafflagen, böta *dels* för snatteri af trädfrukt vid två olika tillfällen 50 kronor för hvardera snatteriet, eller tillsammans 100 kronor, *dels ock* för snatteri å sabbatstid af jordfrukt 60 kronor.

Vid bestämmandet af ofvan uppräknade bestraffningar för de af bemälte tilltalade föröfvade särskilda tjufnadsbrott hade rådstufvurätten gjort sig skyldig till uppenbart förbiseende af stadgandena i 12 § af 20 kap. strafflagen. I denna paragraf föreskrifves i första momentet, att, om någon under en lagföring blifver förvunnen att hafva å särskilda ställen eller tider föröfvat snatteri, skall han, der det tillgripnas sammanlagda värde öfverstiger femton kronor, straffas för stöld, och i andra momentet, att om någon å särskilda ställen eller tider begått stöld eller inbrott, derför han på en gång lagföres, skall han straffas enligt bestämmelserna i 4 kap. 3 §. Här af framgår otvetydigt, att lagstiftaren omfattat den grundsats, att särskilda oloffliga tillgrepp, för hvilka någon på en gång lagföres, stå till hvarandra i det sammanhang, att de måste anses innefatta fortsättning af ett och samma brott. I strid mot denna grundsats och det lagrum, hvori densamma blifvit uttryckt, hade rådstufvurätten genom ofvanberörda utslag ådömt särskildt ansvar för hvart och ett af de utaf förenämnde tilltalade begångna oloffliga tillgrepp; och då således utslaget härutinnan var tydligen lagstridigt, ansåg justitieombudsmannen sig icke kunna underlåta att beifra den vårdslöshet eller det oförstånd i domarembetets utöfning, som rådstufvurätten sålunda låtit komma sig till last, och uppdrog fördenskull åt advokatfiskalen i Göta hofrätt att härför inför hofrätten lagligen tilltala rådstufvurättens ordförande och ledamöter, som i beslutet tagit del, samt å dem yrka ansvar efter lag och sakens beskaffenhet.

Efter det advokatfiskalen i anledning häraf vid hofrätten anhängiggjort åtal mot borgmästaren Erik Holm samt rådmännen C. A. Kamp och A. Petri, gennämde desse i infordrad förklaring hufvudsakligen, att de vid rådstufvurätten tilltalade visserligen å särskilda ställen och tider föröfvat snatteri, men att det tillgripnas sammanlagda värde deremot ej öfverstigit femton kronor, och att ej heller någon af dem å särskilda ställen och tider föröfvat vare sig stöld eller inbrott; att rådstufvurätten på grund häraf icke ansett sig kunna tillämpa ifrågavarande 12 § utan ådömt särskildt straff för hvarje tillgrepp, helst snatterierna föröfvats icke allenast på olika ställen och tider utan ock från olika målsegare samt de föremål, som tillgripits, varit af väsentligen olika beskaffenhet, såsom växande trädfrukt, vin, med mera; samt att det syntes rådstufvurätten, som om lagens bud i detta fall ej vore så tydligt, att rådstufvurätten gjort sig skyldig till vare sig vårdslöshet eller oförstånd i domareembetets utföring; hvaremot advokatfiskalen erinrade bland annat, att 12 § i 20 kap. strafflagen, jemförd med hvad samma kapitel i öfrigt innehölle, icke tillstodde, att någon på en gång dömdes till ansvar för särskilda stölder eller för stöld och snatteri, för hvilka han på en gång lagfördes, och att rådstufvurätten i ofvan anmärkta mål bort, med stöd af berörda 12 §, döma Karl Oscar Karlsson och Meurling hvardera till ansvar för första resan å särskilda ställen och tider, till en del medelst inbrott, föröfvad stöld, samt Karl Ludvig Svensson och Karl Leonard Larsson hvardera till ansvar för första resan å särskilda ställen och tider föröfvadt snatteri.

Efter slutad skriftvexling meddelade hofrätten *den 4 november 1887* utslag af innehåll, att hofrätten med afseende å stadgandena i 20 kap. 12 § strafflagen, jemförda med hvad samma kapitel i öfrigt innehölle, funne det vara uppenbart, att berörda lagrum borde tillämpas såväl då någon under en lagföring vore förvunnen att å särskilda ställen och tider hafva föröfvat snatteri, äfven om det tillgripnas sammanlagda värde understigit femton kronor och brottet följaktligen ej skulle såsom stöld betraktas, som ock då någon, som å särskilda ställen och tider föröfvat dels stöld med eller utan inbrott, dels ock snatteri, jemväl därför på en gång lagfördes; och pröfvade hofrätten förty, med bifall till den af advokatfiskalsembetet förda talan, rättvist döma borgmästaren Holm samt rådmännen Kamp och Petri, hvilka vore lika ansvarige för rådstufvurättens beslut, att jemlikt 25 kap. 7 § strafflagen böta en hvar tjugufem kronor.

---

Då min senaste embetsberättelse afgafs, hade Kongl. Maj:t ännu icke meddelat utslag i anledning af de besvär, rådmannen i Stockholms rådstufvurätt G. Dahl anført öfver Svea hofrätts den 16 juli 1886 meddelade utslag i anledning af ett efter justitieombudsmannens förordnande mot rådmannen anställt åtal för obehörig afvikelse från utfärdad uppopslista. Hänvisande till den redogörelse, som i min under januari månad 1887 afgifna embetsberättelse (sid. 31—37) lemnats för ifrågasvarande åtal och hofrättens i anledning deraf meddelade utslag, har jag nu endast att tillkännagifva, att Kongl. Maj:t genom utslag *den 13 oktober 1887* afgjort de underdåniga besvären och dervid funnit skäl ej vara anfördt, som kunde föranleda ändring i hofrättens utslag.

---

I en hit ingifven skrift anmälde f. d. envoyén, friherre C. F. L. Hochschild följande förhållande.

För val inom Stockholms stads tredje valkrets af tio stadsfullmäktige i stället för dem, hvilka vid slutet af mars månad år 1887 voro i tur att afgå från befattningen, hade magistraten, jemlikt kongl. förordningen den 23 maj 1862 om kommunalstyrelse i Stockholm, låtit utfärda kallelse å de till deltagande i valet berättigade invånarne i Jakobs församling inom tredje valkretsen att den 23 mars 1887 mellan klockan 10 förmiddagen och 2 eftermiddagen samt klockan 6 och 8 eftermiddagen infinna sig i nämnda församlings lokal i egendomen n:o 4 vid Jakobs-gatan.

Då friherre Hochschild, som enligt skriften bilagdt intyg af magistratssekreteraren i Stockholm vore i 1887 års röstlängd för Jakobs församling upptagen under huset n:o 13 i kvarteret Jakob större såsom egande 93 röster vid val af stadsfullmäktige, sålunda vore berättigad deltaga i val af stadsfullmäktige, å nämnda för valet utsatta dag kl. omkring ett eftermiddagen instälde sig i vallokalen för begagnande af sin valrätt, fann friherre Hochschild magistratens deputerade sittande vid ett bord, till hvilket han framgick. Sedan han på framställda frågor upplyst om sitt namn samt att den fastighet, på hvars besittning hans valrätt grundades, vore n:o 13 i kvarteret Jakob större, anmodades han att gå till venster om ordföranden, der den person satt, som hade till uppdrag att granska röstlängden för kvarteret Jakob större. Denna person fann genast friherre Hochschilds namn och tillkännagaf att i längden stode anmärkt, att friherre Hochschild vore skriven i Söfde socken af Malmöhus län. Utan ett ögonblicks tvekan förklarade derpå



ordföranden, att friherre Hochschild saknade rösträtt, och ehuru friherre Hochschild erinrade, att visserligen för rätt att deltaga i val till riksdagsman i Andra kammaren mantalsskrifning inom den kommun, der valet eger rum, ovilkorligen erfordrades, men att mantalsskrifning inom stad, der val till stadsfullmäktige skulle ske, icke för fastighetsegare inom staden utgjorde vilkor för rätt att i sådant val deltaga, samt att friherre Hochschild alltså vore berättigad att vid nu i fråga varande tillfälle afgifva sin röst, förklarade likväl ordföranden efter öfverläggning med sina begge närmaste grannar, att friherre Hochschild icke tillätes deltaga i stadsfullmäktigvalet. Ordföranden yttrade dervid, att rösträtt i Jakobs församling möjligen tillkomme friherre Hochschild vid prestval. Omedelbart härefter aflägsnade sig friherre Hochschild utan att hafva fått utöfva sin rösträtt.

Då friherre Hochschild var missnöjd med denna valdeputerades åtgärd, beslöt han att anställa talan deremot och ingaf, för att skaffa sig det till grund för sådan talan erforderliga officiella dokument, till magistraten i Stockholm en så lydande skrift:

»Till magistraten i Stockholm.

Som jag, ehuru medlem af Stockholms kommun, der jag är för fast egendom i Jakobs församling till allmän bevillning uppförd, det oaktadt förvägrats utöfva rösträtt, när jag onsdagen den 23 infann mig i tredje valkretsens vallokal för att deltaga i val af stadsfullmäktige, får jag härmed anhålla att utbekomma magistratens beslut i ärendet jemte anvisning till besvärshänvisning.»

Med anledning af denna skriftliga anhållan blef till friherre Hochschild från magistraten utgifvet ett vid den ingifna klagoskriften fogadt protokoll öfver valförrättningen, i hvilket likväl hvarken omförmäldes, att friherre Hochschild anmält sig till begagnande af sin rösträtt men förvägrats att utöfva densamma, ej heller meddelades den af honom begärda besvärshänvisning.

Vid sådana förhållanden hade friherre Hochschild funnit sig berättigad, på samma gång han ansåge det för sin pligt, att hos mig omförmäla förhållandet med begäran, att jag måtte företaga den åtgärd, hvar-till omständigheterna ansåges böra föranleda.

I anledning af denna anmälan anmodade jag magistraten att infordra och till mig öfverlemna yttrande från vederbörande valförrättare; och inlemnade magistraten derefter en förklaring af rådmännen F. Krook och M. Forsgrén samt vice härads höfdingen V. Noréus, i hvilken förklaring anfördes hufvudsakligen följande.

Efter det valet fortgått hela förmiddagen under stark tillströmning

af valmän, instälde sig kl. omkring ett eftermiddagen friherre Hochschild och, under uppgift om kvarteret, der han bodde, anmälde sig i vederbörlig ordning till utöfvande af rösträtt. Genom förbiseende, hufvudsakligen beroende af den i röstlängden förekommande anmärkning om friherre Hochschilds mantalsskrifning å annan ort, äfvensom saknaden i röstlängden af upplysning derom att han vore här i staden för fast egendom till allmän bevillning uppförd, lemnades honom den origtiga underrättelse, att han icke vore inom valkretsen röstberättigad, hvarpå friherre Hochschild, efter att hafva yttrat några ord om att misstag måtte egt rum, aflägsnade sig ur vallokalen. Omedelbart derefter funno äfven deputerade, att misstag verkligen egt rum, med anledning hvaraf vid valförrättningen såsom notarie tjänstgörande vice häradshöfdingen grefve C. Kalling genast afsändes till friherre Hochschilds ett par hus från vallokalen belägna bostad för att, jemte tillkännagifvande att misstag skett, anmoda friherre Hochschild att infinna sig i vallokalen för att aflemna sin röstsedel. Friherre Hochschild träffades emellertid icke då hemma, utan först klockan  $\frac{3}{4}$  6 eftermiddagen, då grefve Kalling, enligt hvad ett förklaringen bilagdt intyg utvisade, framförde sitt ärende, dervid likväl friherre Hochschild förklarade, att han ej vidare brydde sig om att rösta utan vore sinnad att öfverklaga valet. Denna framställning af sakförhållandet vore sålunda hufvudsakligen öfverensstämmande med hvad derom i klagoskriften förekomme, men ville förklarandena dock erinra, att uppgiften om att deputerades ordförande varit den, som först och omedelbart yttrat sig i ämnet, ej vore fullt riktig, likasom det icke vore med verkliga förhållandet öfverensstämmande, att friherre Hochschild vid tillfället uttalat sina tankar om de olika villkoren för berättigande till rösträtt vid stadsfullmäktig- och riksdagsmannaval. Ett misstag, för hvilket förklarandena gemensamt vore ansvarige, hade sålunda inträffat, och kunde förklarandena, hvad än klagoskriften kunde föranleda, i allt fall ej annat än beklaga det obehag, som friherre Hochschild härigenom kunde tillskyndats.

Beträffande åter anmärkningarna i klagoskriften derom, att i det öfver valförrättningen förda protokoll icke förekomme något om att friherre Hochschild, på sätt ofvan förmäles, anmält sig till utöfvande af rösträtt, men blifvit sådant förvägrad, äfvensom att, ehuru friherre Hochschild i en sedermera till magistraten insänd skrift, jemte det han anmält nyss angifna förhållande och begärt att utbekomma beslut i ärendet, tillika anhållit om hänvisning till besvärs anförande, dylik hänvisning likväl icke lemnats, så torde det för en hvar, som egde kännedom om, huru det tillginge vid de större kommunala valen i Stockholm, vara

nogsamt bekant, hurusom vid dessa val alltid inträffade, att ett större eller mindre antal valmän instälde sig för att utöfva rösträtt, men att, till följd af de i röstlängden förekommande anteckningar, som utgjorde hinder för rösträtts utöfvande, sådant förvägrades, dervid underrättelse härom dem meddelades, vanligen af den utaf valdeputerade, som vid tillfället innehade och granskade röstlängden, utan att härom någon anteckning skedde i protokollet i annat fall, än att valmannen antingen påkallade bestämdt beslut öfver att rösträtt honom förvägrats, eller till protokollet anmälde missnöje; i hvilka fall naturligtvis sådant i protokollet upptogs. Så hade äfven tillgått allt sedan den nya förordningen om kommunalstyrelse i Stockholm år 1862 tillkom, och torde svårigen kunna på annat sätt förfaras, då, såsom äfven var förhållandet under de första timmarna af ifrågavarande val, valmännen, stående i kö, upptogo hela salen och med otålighet afvaktade sin tur att framkomma till valurnan. Då nu något dylikt påkallande af beslut eller anmälan af missnöje å friherre Hochschilds sida ej skedde, utan han, efter det besked lemnats, genast aflägsnade sig, saknade deputerade anledning att här handla annorlunda än, på sätt ofvan förmäles, förut varit brukligt; och då det öfver valförrättningen förda protokoll, hvilket redan var uppsatt och justerat, då friherre Hochschilds i klagoskriften intagna, till magistraten ställda skrift delgafs deputerade, således icke upptog något beslut i öfverklagade hänseendet, kunde hänvisning till besvär af deputerade icke lemnas, och detta desto mindre som klagan öfver ett dylikt beslut ju i allt fall skolat fullföljas i sammanhang med klagan öfver det efter sammanräkning med de inom Adolf Fredriks församling afgifna röster uppkomna, den 24 mars 1887 inför magistraten afkunnade valresultat; men med detta torde friherre Hochschild få antagas ej hafva varit missnöjd, enär han i annat fall antagligen ej underlåtit att öfverklaga det samma.

Det i förklaringen åberopade intyget af vice häradshöfdingen greve C. Kalling var af följande lydelse:

»Undertecknad, hvilken i egenskap af notarie tjenstgjorde vid stadsfullmäktigvalet inom härvarande Jakobs församling den 23 nästlidne mars, får härmed intyga följande:

Sedan under förmiddagens valförrättning klockan omkring ett eftermiddagen friherre C. F. L. Hochschild anmält sig för att aflemna valsedel men dervid erhållit underrättelse, att han icke vore inom valkretsen röstberättigad, samt valdeputerade, omedelbart efter det friherre Hochschild aflägsnat sig, emellertid funnit, att misstag egt rum, och att friherre Hochschild icke bort förvägras rösträtt, så begaf jag mig, efter

derom af valdeputerades ordförande erhållet uppdrag, vid pass fem minuter efter det friherre Hochschild aflägsnat sig från vallokalen, till hans omkring en minuts väg derifrån belägna bostad vid Vestra Trädgårdsgatan.

Dock lyckades jag icke träffa friherre Hochschild förr än vid förnyadt besök derstädes klockan tre qvart till 6 eftermiddagen, eller en qvart före början af eftermiddagens valförrättning, och framförde dervid å herr ordförandens vägnar till friherre Hochschild den underrättelse, att det honom vid valet meddelade besked, att han ej vore härstädes röstberättigad, berott på ett misstag, samt hemstälde, huruvida icke friherre Hochschild vore villig att, då tillfälle dertill ännu funnes, utöfva sin rösträtt; men förklarade friherre Hochschild, att han »icke brydde sig om att rösta utan ännade anföra besvär öfver valet, hvilket han ansåge vara så godt som en medborgerlig pligt», hvarefter jag aflägsnade mig. Detta allt kan jag, om så påfordras, med ed bekräfta.

Stockholm den 29 april 1887.

*Carl Kalling,*  
vice häradshöfding.»

I häröfver afgifna påminnelser erinrade friherre Hochschild, att den åberopade saknaden i röstlängden af upplysning derom att han vore här i staden för fast egendom till allmän bevillning uppförd, icke kunde af honom fullständigt kontrolleras, då han icke för tillfället hade tillgång till röstlängden. Deremot kunde han intyga, att sådan bristfällighet i röstlängden icke vid valtillfället anfördes, utan att allenast den omständighet, att han i röstlängden var antecknad såsom »skrifven i Söfde socken af Malmöhus län», uppgafs såsom skäl för vägran att mottaga hans röstsedel. Då derjemte deputerade inom så kort tid kunnat inse sitt misstag, och det icke kunde antagas, att de tagit grunden till att inse detta misstag från annat håll än just ur röstlängden, antog dock friherre Hochschild, att han emellertid varit der såsom röstberättigad uppförd med häntydan jemväl på det antal röster, han egde begagna.

För sin del vore friherre Hochschild fortfarande förvissad om, att det vore deputerades ordförande, som först och omedelbart meddelade honom, att han icke vore röstberättigad, äfvensom han vidhölle hvad han i öfrigt i sin förut ingifna skrift anfört om förloppet vid ifrågakomna tillfälle och särskildt, dels att han erinrade om skilnaden mellan rättigheten att deltaga i val af stadsfullmäktige och valrätten till riksdagsman i Andra kammaren, dels hvad han uppgifvit om deputerades ordförandes förmålan om hans möjliga berättigande att deltaga i prestval inom Jakobs

församling. Deremot ville friherre Hochschild icke bestrida möjligheten deraf, att någon af de vid valförrättningen bisittande yttrat sig i frågan före ordföranden, men hade i sådant fall detta yttrande icke varit staldt till friherre Hochschild eller ens för honom förnimbart.

Då vice häradshöfdingen grefve Kalling i afgifvet intyg om förloppet af sitt besök hos friherre Hochschild tillika förklarar sig beredd att med ed bekräfta berättelsen härom, vore det för friherren, som vore fullt förvissad om grefve Kallings redbarhet, icke möjligt att mot hans intyg inlägga någon bestämd gensaga. Emellertid ville friherre Hochschild dock anmärka, att grefve Kalling uppenbarligen missförstått hans mening, ity att friherre Hochschild visserligen tillkännagifvit sin afsigt att klaga i saken, men dermed icke afsett valet, utan den behandling som från valförrättarens sida honom vederfarits. Friherre Hochschild hade visserligen varit bestämd att vidtaga någon åtgärd med anledning af nämnda behandling, men kunde icke strax bedöma hvilken åtgärd, som af omständigheterna föranleddes, eller till hvilken myndighet han borde hänvända sig. Han kunde särskildt af sådan anledning icke påminna sig, om han användt uttrycket *besvär* eller sagt *klagomål*, men efter grefve Kallings intyg vore han beredd antaga, att han begagnat ordet besvär, hvilket han, af nyss omförmälta anledning och såsom icke varande jurist, icke gifvit den betydelse, hvilken det syntes haft för grefve Kalling, nemligen af en terminus *tecnicus* endast tillämplig i fråga om sjelfva valet. Detta bekräftades äfven deraf, att friherre Hochschild yttrat till grefve Kalling, att han ansåge det vara en medborgerlig pligt att klaga, hvilket ej kunde uppfattas såsom afseende ett val, om hvars utgång han vid det ifrågavarande tillfället icke kunde ega någon kännedom, likasom han då ej kunde veta, om och i hvad mån hans röstsedel kunnat å berörda utgång inverka, utan endast valförrättarens sätt att behandla en röstberättigad medborgare.

Under medgifvande att misstag af förbiseende egt rum, då friherre Hochschild förvägrades rätt att deltaga uti ifrågavarande val, sköto således valdeputerade hufvudsakliga skulden till detta förbiseende på anmärkningen i röstlängden om friherre Hochschilds mantalsskrifning å annan ort och på saknaden af upplysning derom, att han vore här i staden för fast egendom till allmän bevillning uppförd. Denna senare antydan om någon vilseledande brist i röstlängden föranledde mig att infordra transsumt af densamma, och fann jag deraf, att friherre Hochschild fans i längden upptagen såsom röstberättigad med 93 röster. Vid sådant förhållande hade hvarken anteckningen om friherre Hochschilds mantalsskrifning å annan ort eller den omständighet, att i röstlängden ej utförts

värdet af hans här i staden egande fastighet, bort förvilla omdömet om hans rätt att rösta, och vid sådant förhållande förrådde efter min uppfattning hans afvisande sådant oförstånd eller vårdslöshet att, ehuru tillfälle erbjudits friherre Hochschild före valförrättningens afslutande att utöfva sin rösträtt, jag icke ansåg mig böra lemna denna embetsåtgärd utan beifran.

Men om valdeputerade sålunda vidgått sitt fel i ofvanberörda afseende, hade de deremot ansett sig kunna och böra försvara underlåtenheten att i valprotokollet upptaga något derom, att friherre Hochschild vid tillfället anmält sig att utöfva rösträtt, och att sådant honom förvägrats. Vid de kommunala valen i Stockholm brukade anteckning i protokollet om vägrad rösträtt icke ske i annat fall, upplyste deputerade, än att valmannen antingen påkallade bestämdt beslut öfver slik vägran eller till protokollet deremot anmälde missnöje; och då friherre Hochschild hvarken påkallade något beslut eller anmälde missnöje, ansågo sig deputerade hafva saknat skäl att i förevarande fall handla annorlunda, än förut varit brukligt.

Att beslut icke bestämdt begärdes eller missnöje formligen till protokollet anmälades, kunde dock härvid icke vara afgörande. Deputerade hade icke bestridit riktigheten af friherre Hochschilds uppgift, att deputerades ordförande efter öfverläggning med sina båda närmaste grannar förklarar, att friherre Hochschild icke tillätes deltaga i valet. Det torde deraf vara uppenbart, att deputerade fattat och genom sin ordförande delgifvit friherre Hochschild beslut angående hans valrätt. Vidare hade friherre Hochschild dels, enligt deputerades egen framställning af förloppet, då han efter att hafva fått detta besked aflägsnade sig, »yttrat några ord om att misstag måtte egt rum», hvilket ju antydde missnöje med deputerades förfarande, och dels före valförrättningens afslutande, sålunda innan protokollet derom kunde vara uppsatt, för deputerades utskickade grefve Kalling gifvit tillkänna sin afsigt att besvara sig eller att klaga, hvarmed han, hvilketdera ordet än användts, tydligen åsyftat klagan öfver deputerades förfarande och icke öfver det då ännu okända valresultatet. Då deputerade allt detta oaktadt underlåtit att i valprotokollet intaga friherre Hochschilds begäran att få deltaga i valet och det i anledning deraf meddelade beslutet eller underrättelsen, såsom de sjelfve kallade det, samt att på hans derom framställda anhållan lemna honom hänvisning om sättet att klaga öfver den åtgärd, hvaregenom honom fränkants en vigtig medborgerlig rättighet, hade deputerade efter min åsigt gjort sig skyldige till fel i embetet, som, utan

afseende å hvad vid kommunala val i Stockholm i fråga om protokollets innehåll vore brukligt, borde till ansvar för dem föranleda.

I skrifvelse till advokatfiskalen i Svea hofrätt lade jag för den skull valdeputerade till last icke allenast att de i uppenbar strid med gällande bestämmelser om kommunal rösträtt förvägrat friherre Hochschild att inom Stockholms stads tredje valkrets deltaga i det den 23 mars 1887 förrättade val af stadsfullmäktige, utan äfven att de icke i protokollet upptagit hvad vid valtillfället härom förekommit och beslutits, samt att de underlåtit gifva friherre Hochschild begärd underrättelse om sättet att klaga öfver deputerades förfarande; och uppdrog jag åt advokatfiskalen att inför hofrätten för detta allt tilltala bemälte deputerade, rådmännen Krook och Forsgrén samt vice häradshöfdingen Noréus, samt å dem yrka ansvar enligt lag och sakens utredda beskaffenhet.

Efter slutad skriftvexling i målet har hofrätten i utslag *den 13 december 1887* sig utlåtit, att som, på sätt advokatfiskalen anmärkt, rådmännen Krook och Forsgrén samt vice häradshöfdingen Noréus förfarit origtigt ej mindre derutinnan, att de vid ifrågavarande valförrättning förvägrat friherre Hochschild att rösta, än äfven i det hänseendet, att de icke i valprotokollet låtit göra anteckning om berörda åtgärd; men, vid det förhållande att, så vidt upplyst vore, friherre Hochschild icke vid valet åskat besvärshänvisning, åtalet i fråga om underlåtenhet att meddela sådan hänvisning icke förtjenade afseende; alltså pröfvade hofrätten rättvist på det sätt bifalla advokatfiskalens talan, att rådmännen Krook och Forsgrén samt vice häradshöfdingen Noréus för den vårdslöshet i embetets utöfning, hvarom, på sätt blifvit nämndt, hofrätten funnit dem öfvertygade, jemlikt 25 kap. 17 § strafflagen dömdes att hvar för sig böta femtio kronor.

---

Med skrifvelse den 8 juli 1885 lät Anders Olsson i Bleket hit ingifva kammarkollegii den 16 februari 1885 meddelade och den 24 påföljande mars expedierade utslag på de besvär Anders Olsson hos collegium anfört deröfver att, sedan fjerdingssmannen Hans Andersson, enligt order, den 12 maj 1884 hos klaganden, såsom en af redarne för fiskerifartyget Gustaf II Adolf, verkställt utmätning för uttagande af rederiet för nämnda fartyg påförd afgift af 30 kronor till presterskapet i Tjörns pastorat för ecklesiastikåret från och med den 1 maj 1883, och klaganden häröfver hos konungens befallningshafvande i Göteborgs och Bohus län sig besvärat, enär nämnda fartyg blifvit redan den 18 januari 1883

af klaganden och öfrige dåvarande delegare försåldt till andra, utom Tjörns pastorat boende personer samt presterskapet derstädes följaktligen icke varit berättigadt att deraf uppbära någon löneavgift för ifrågavarande ecklesiastikår, på grund hvaraf och då den till grund för utmätningen liggande debiteringen vore oriktig jemväl derutinnan, att densamma försiggått efter 1882 års i stället för 1883 års fyrktalslängd, klaganden yrkat, att den verkställda debiteringen och utmätningen måtte upphävas, konungens befallningshafvande i resolution den 4 september 1884 af anförda orsaker förklarar den af klaganden förda talan icke kunna bifallas; i anledning af hvilka besvär kollegium sig utlätit, att som ifrågavarande, rederiet för fiskefartyget Gustaf II Adolf påförda avgift afsåge det ecklesiastikår, som börjat den 1 maj 1883, för den skull och då ostridigt vore, att nämnda fartyg redan den 18 januari samma år öfvergått till annan, utom Tjörns pastorat boende egare, funne kollegium skäligt att, med undanrödjande såväl af konungens befallningshafvandes öfverklagade resolution som den hos klaganden för afgiftens uttagande verkställda utmätning, befria nämnda rederi från utgifvande af samma avgift. Det hit ingifna exemplaret af kollegii berörda utslag befans vara belagdt med stämpel till belopp af tolf kronor, hvilket belopp äfven i utslaget påförts klaganden såsom stämpelavgift.

I den skrift, hvarmed utslaget hit insändes, anförde Anders Olsson, att han, som för att vinna befrielse från omförmälta, rederiet för fiskefartyget Gustaf II Adolf obehörigen påförda avgift måst vidkännas åtskilliga uppgifna kostnader till sammanlagdt belopp af 26 kronor 50 öre, förutom eget besvär, resor och tidspillan, dessutom nödgats betala stämpeln å det för honom utskrifna exemplaret af kammarkollegii utslag med tolf kronor, oakadt detta utslag, jemlikt den tydliga föreskriften i 7 § i kongl. förordningen angående stämpelavgiften den 9 augusti 1884, skolat vara från stämpel fritt. Stadgandet i nämnda paragraf lydte: »handlingar i mål som röra debitering, afskrifning eller restitution af kronoutskylder, kommunala eller andra allmänna utgifter skola vara från stämpel fria». Att presterskapets aflöning, som erlades af alla mantalsskrifna personer, vore en allmän avgift, syntes klaganden vara alldeles obestriddigt, synnerligen med fästadt afseende å innehållet af det betänkande i fråga om stämpelfrihet, som af bevillningsutskottet vid 1884 års riksdag afgafs, äfvensom riksdagens i anledning deraf fattade beslut. Då således kammarkollegii åtgärd att åsätta det för klaganden utskrifna exemplaret af kollegii ifrågavarande utslag stämpel och för densamma affordra klaganden avgift vore olaglig, anmälde klaganden kollegii åtgörande härutinnan till den åtgärd justitieombudsmannen kunde



finna lämplig vidtaga, under yrkande att kollegium måtte varda ålagdt att till klaganden återgälda den olagligt uttagna stämpelafgiften 12 kronor, äfvensom att med tio kronor ersätta klagandens kostnader och besvär för vinnande af rättelse i omförmälta hänseende.

Denna klagoskrift öfverlemnades till kammarkollegium, med anhållan att kollegium ville från vederbörande infordra och hit insända yttrande deröfver äfvensom inkomma med eget utlåtande, derest kollegium funne sådant af omständigheterna påkallas; och insände kollegium i anledning häraf, med förmålan att kollegium, i enlighet med 25 § i den för kollegium den 14 november 1879 utfärdade instruktion, den 27 februari 1885 utfärdad förordnande för registratorn hos kollegium friherre C. af Klinteberg att i de fall, der sådant borde ega rum, med stämpelpapper belägga kollegii utgående expeditioner, en från bemälte tjänsteman infordrad förklaring öfver den till kollegium öfverlemnade klagoskriften.

I denna förklaring anfördes hufvudsakligen följande: Till stöd för sitt klagomål hade klaganden åberopat, att det ärende, hvarom kollegii ifrågavarande utslag handlade, innefattade debitering af en allmän afgift, och att dylika mål, enligt § 7 i kongl. förordningen angående stämpelafgiften den 9 augusti 1884 och bevillningsutskottets vid samma års riksdag derom afgifna betänkande vore från stämpel fria. Ärendets egenskap af debiteringsmål kunde förklaranden dock ej medgifva. Med detsammans anhängiggörande hos konungens befallningshafvande hade klaganden uppenbarligen icke åsyftat rättelse af något vid debiteringen begånget misstag, t. ex. i afseende på det rederiet åsatta fyrktal eller dylikt, utan velat dermed påkalla embetsmyndighets pröfning derom, huruvida någon afgift alls borde för fiskefartyget till presterskapet utgöras. Till följd häraf måste ärendet hänföras till tvistemål rörande presträttigheter. I 11 § i kongl. förordningen angående allmänt ordnande af presterskapets inkomster den 11 juli 1862 stadgades visserligen, att för uppbörden af afgifter till presterskapet församling egde utse en eller flera personer, hvilka skulle upptaga samt till presterskapet aflemla och redovisa dessa afgifter, och att å alla, som inom utsatt tid icke inbetalt sina afgifter, restlängd komme att genast upprättas, å kyrkostämman granskas och, sedan den blifvit godkänd, tillställas vederbörande kronofogde på landet och underexekutor i stad, hvilka skulle lemna omedelbar handräckning till resternas indrivande. Men att tvister om presträttigheter derigenom i de församlingar, der lönerreglering enligt berörda förordning egt rum, icke erhållit egenskap af debiteringsmål, framginge deraf att, ehuru i 7 § 2 mom. af kongl. förordningen om stämpelafgiften den 22 oktober 1880 stadgades, att såväl inkommande

handlingar som utgående expeditioner i debiteringsmål vore fria från stämpel, i 1 mom. af samma paragraf bland stämpelfria ansökningar och besvärsskrifter upptoges jemväl dem, som anginge presträttigheter. Ännu mindre kunde sådana tvister om presträttigheter hänföras till debiteringsmål, hvilka uppstode i församling, der ny löneroglering ännu icke försiggått eller vunnit tillämpning, och tvisten alltså utan föregående debitering måste direkt hos konungens befallningshafvande anhängiggöras. Att 1884 års bevillningsutskott icke heller åsyftat, att det vid samma riksdag väckta och af utskottet förordade förslag om frihet från stämpel i frågor rörande debitering, afskrifning och restitution af ej blott kommunala utan äfven alla andra allmänna afgifter, oafsedt om de utgjordes till staten eller icke, skulle komma att utsträckas jemväl till frågor om presträttigheter, framginge uppenbart deraf, att utskottet i sitt af klaganden åberopade betänkande (n:o 6, punkt 7) uttryckligen förklarar, att berörda förslag icke innebure någon nyhet för vår stämpelbeskattning, utan endast en återgång till de stadganden, som tillämpades innan kongl. förordningen om stämpelafgiften den 6 september 1883 trädde i kraft, enär i äldre stämpelförfattningar stämpelfrihet var medgifven i alla afskrifnings- och restitutionsmål, samt, med undantag endast för Kongl. Maj:ts resolutibner, utslag och domar i alla debiteringsmål, oafsedt om de respektive afgifterna utgjordes till staten eller icke. Hvad bevillningsutskottet i nästföregående punkt af merberörda betänkande anfört i väckt fråga om stämpelfrihet för mål, som anginge soldats lönerättigheter, syntes förklaranden jemväl lemna stöd för den uppfattning, att utskottet icke velat bereda en sådan frihet för mål angående presträttigheter. Och otvifvelaktigt skulle en sådan tolkning af stämpelförfattningen, som klaganden sökte göra gällande, komma att medföra allt för många, säkerligen hvarken af utskottet eller Riksdagen åsyftade undantag från den allmänna regeln om stämpelafgifts utgörande vid anlitande af statens myndigheter. På grund af hvad sålunda blifvit anfördt ansåg förklaranden den vidtagna åtgärden att med stämpel belägga ifrågavarande utslag vara med gällande författning angående stämpelafgiften öfverensstämmande och bestred alltså afseende å den till hans förklaring utställda klagoskriften.

Öfver denna förklaring lemnades klaganden tillfälle att afgifva påminnelser, i hvilka han erinrade, att förklaranden sökt göra troligt, att kollegii ifrågavarande utslag bort förses med stämpel, därför att målet, hvarom utslaget handlade, skulle vara icke ett debiteringsmål utan ett tvistemål. Såsom handlingarna utvisade, hade klaganden hos konungens befallningshafvande anfört besvär deröfver, att den person, som blifvit

utsedd att debitera och uppbära presterskapets i Tjörns pastorat lönerättigheter för ecklesiastikåret från den 1 maj 1883, påfört rederiet för fiskefartyget Gustaf II Adolf prestskatt, ehuru detta fartyg såldes redan i januari månad 1883 till personer, boende utom pastoratet. Egendomligt nog fann konungens befallningshafvande denna debitering vara riktig, hvaremot kammarkollegium upphäfdde densamma och befriade rederiet från skatten. Klaganden hemstälde, huruvida icke denna fråga vore en debiteringsfråga. Förklaranden hade visserligen sagt, att det vore en tvistefråga, men detsamma kunde sägas om alla frågor, då två parter komma i tvist. Ämnet för tvisten vore väl den faktor, till hvilken man skulle taga hänsyn, då fråga uppstode, huruvida en expedition i målet skulle beläggas med stämpel eller icke. Då det alltså icke rimligen kunde bestridas, att kammarkollegii ifrågavarande utslag handlade om oriktig debitering af allmän utskyld, måste det väl äfven medgifvas, att samma utslag enligt åberopade lagrummet vore fritt från stämpel. Under åberopande af hvad förut i målet af honom anförts, yrkade klaganden därför, att justitieombudsmannen måtte vidtaga sådana åtgärder mot kammarkollegium, att klaganden återfinge den af honom olagligen utkrädda stämpelafgiften samt erhöles ersättning för sina kostnader med tio kronor.

I motsats till hvad förklaranden sökt göra gällande, syntes det justitieombudsmannen vara uppenbart, att det ärende, hvarom kollegii ifrågavarande utslag handlade, varit ett debiteringsmål och ingalunda ett tvistemål. Med detsammans anhängiggörande hos konungens befallningshafvande åsyftade klaganden tydligen rättelse af ett vid debiteringen begånget misstag och hade säkerligen icke för afsigt att påkalla embetsmyndighets pröfning om något annat än just detta, att ett misstag vid debiteringen egt rum. Huruvida afgift till presterskapet inom pastoratet borde i allmänhet utgå af fiskefartyg eller icke, derom hade i förevarande fall icke varit någon fråga. Hvad förklaranden ordat om tvister angående presträttigheter i församlingar, der lönereglering egt rum, och i församlingar, der sådan reglering ännu icke försiggått eller vunnit tillämpning, likasom hvad förklaranden i öfrigt anført i afseende derå, huruvida i mål angående presträttigheter stämpelfrihet skall ega rum eller icke, vore alldeles utan betydelse för den fråga, som här föreläge, nemligen huruvida stämpel bort åsättas kollegii förevarande utslag, hvarigenom kollegium meddelat rättelse i en oriktig debitering utan afseende å de rättigheter, som enligt lönereglering eller eljest tillkomme presterskapet inom Tjörns pastorat.

Då, på grund af det af klaganden åberopade lagrum, han i före-

varande fall bort erhålla det för honom utskrifna exemplaret af kammarkollegii utslag utan erläggande af någon stämpelafgift, fann justitieombudsmannen, ehuru förklarandens åtgärd att med stämpel belägga utslaget och affordra klaganden stämpelns belopp, efter justitieombudsmannens åsigt, ej vore af beskaffenhet att böra till ansvar såsom för tjenstfel föranleda, sig dock icke kunna underlåta att lemna klaganden det embetsbiträde, han af justitieombudsmannen begärt, för återbekommande af den klaganden obehörigen affordrade stämpelafgiften och erhållande af godtgörelse för de kostnader, klaganden i sådant hänseende fått vidkännas. I skrifvelse den 19 juni 1885 uppdrog för den skull justitieombudsmannen åt advokatfiskalen i kammarkollegium att i laga ordning anhängiggöra och utföra talan mot friherre af Klinteberg, med yrkande att honom måtte varda ålagdt att, mot återbekommande af den af honom å kollegii ifrågavarande utslag åsatta, makulerade stämpel, till klaganden återställa det belopp, han af denne i stämpelafgift obehörigen uppburit, äfvensom att ersätta klaganden de utgifter, denne för vinnande af rättelse i omförmälta hänseende måst vidkännas.

I anledning af den talan om återställande till klaganden af berörda stämpelafgift samt utgifvande af ersättning till honom för hans omförmälta utgifter, som advokatfiskalsembetet på grund af det sålunda erhållna uppdraget vid Svea hofrätt anhängiggjorde och utförde mot friherre af Klinteberg, meddelade hofrätten *den 20 december 1887* utslag af innehåll, att som ofvan omförmälta mål, deri klaganden hos kammarkollegium fullföljt talan, på sätt ofvan omförmäles, anginge fråga rörande debitering af afgift till presterskap, samt vid sådant förhållande klaganden, jemlikt 7 § i kongl. förordningen angående stämpelafgiften den 9 augusti 1884, varit berättigad att utan erläggande af stämpelafgift erhålla det åt honom utskrifna exemplar af kammarkollegii ifrågavarande utslag, men samma exemplar blifvit, enligt hvad upplyst vore, belagdt med stämpelpapper till belopp af tolf kronor, som klaganden ock för utslagets utbekommande erlagt; alltså och då friherre af Klinteberg vore för berörda origtiga stämpelbeläggning ansvarig, förpligtades han att, mot återbekommande af omförmälta stämpelpapper, till klaganden återställa de af honom i afgift därför erlagda tolf kronor äfvensom att ersätta klaganden de utgifter han haft i och för vinnande af ändring i detta hänseende med fordrade tio kronor.

Af en klagoskrift med åtföljande handlingar, hvilken Erik Olsson, Jon Jonsson och Per Olsson i Vestra Skästra samt Nils Nilsson i Östra Skästra läto den 27 januari 1886 hit ingifva, inhemtades, bland annat,

*att t. f. länsmannen i Jerfsö distrikt J. A. Pihlman vid en den 26 april 1884 verkställd syn å vägen från Öije till Färila rå och från Skästra till Ljusdals rå meddelat föreskrift om lagning af de delar af nämnda väg, som ansetts åligga Vestra och Östra Skästra väghållningsskyldige att underhålla, samt derom utfärdad kungörelse;*

*att Pihlman vid derefter skedd undersökning funnit de brister, hvilka blifvit i fråga om berörda vägstycke anmärkta, icke vara nöjaktigt afhulpna;*

*att i anledning deraf Pihlman, som, vid det förhållande att nyssnämnda byars väghållningsskyldige genom vägens omläggning mellan Jerfsö och Ljusdal ännu icke fått den nya vägen delad samt då den gamla landsvägen blifvit alldeles nedlagd, ansett, att dels Vestra Skästra byamän gemensamt, dels ock Östra Skästra byamän gemensamt vore skyldige ansvara, hvardera byns väghållningsskyldige för den vägsträcka af den nyanlagda vägen, som de förut underhållit och som motsvarade den gamla vägens längd, på grund deraf hos Nils Nilsson den 5 juni 1884 och hos öfrige klagandena den 7 i samma månad verkställt utmätning för uttagande af ersättning för kostnaden för iståndsättandet af berörda vägsträcka, af hvilken kostnad Pihlman ansett belöpa på Erik Olsson tjugusju kronor 18 öre, på Jon Jonsson tjuguatå kronor 43 öre, på Per Olsson tolf kronor och på Nils Nilsson fyra kronor 36 öre, dervid i mät skrifvits hos en hvar af Erik Olsson, Jon Jonsson och Nils Nilsson en ko samt hos Per Olsson en häst;*

*att klagandena hos konungens befallningshafvande i Gefleborgs län yrkat upphäfvande af de sålunda af Pihlman verkställda utmätningförrättningarna, på grund deraf att dels klagandena, som genom sämjedelning åtagit sig underhållet af vissa delar af ifrågakomna nyanlagda väg, oaktadt densamma ännu icke vore lagligen indelad mellan de väghållningsskyldige inom Vestra och Östra Skästra byar, fullgjort sin skyldighet i fråga om den vid vägsyn föreskrifna lagning af klagandenas vägstycken, så att desamma vid restsyn befunnits i fullgodt skick — hvarom klagandena åberopat skriftliga intyg — dels ock den räkning öfver lagningskostnaden för ifrågavarande vägskiftes förbättrande, som af utmätningförrättaren lagts till grund för utmätningen, vore oriktig derutinnan, att dels deri upptagits ersättning för andra och större arbeten, än som enligt vägsyneprotokollet förklarats vara för vägstyckets lagning erforderliga, dels ock en del väghållningsskyldige antingen helt och hållet*

befriats från all kostnad för lagning af vägen eller ock i mindre grad än vederbort drabbats af nämnda kostnad; hvarjemte klagandena fordrat godtgörelse för sina kostnader å målet;

att konungens bemälte befallningshafvande i fyra särskilda utslag den 22 september 1884 sig utlåtitt, att, emedan upplyst vore, att ifrågasvarande landsväg vid tiden för vägsynen ännu icke varit med viss lott på hvar och en af de väghållningsskyldige till underhåll lagligen indelad, samt, hvad klagandena Erik Olsson, Jon Jonsson och Per Olsson anginge, dem icke meddelats föreläggande att bättra vissa delar af vägen; förty och då vid sådant förhållande samt enär klagandena bestridt såväl att försummelse beträffande underhållet af de vägstycken, för hvilka de enligt öfverenskommen sänjedelning af vägen haft att ansvara, legat dem till last, som ock, såvidt dem anginge, rättigheten af den af Pihlman verkställda fördelning af kostnaden för hela vägstyckets bättrande, Pihlman saknat befogenhet att, innan klagandenas ersättningskyldighet blifvit vederbörligen pröfvad och bestämd, hos klagandena verkställa utmätning för vissa andelar af ifrågakomna kostnad, upphäfdes öfverklagade utmätningförrättningarna och förpligtades Pihlman att ersätta en hvar af klagandena deras kostnader å målet med fem kronor 50 öre; men

att emellertid länsman P. Söderman redan den 22 juli 1884 förrättat auktion å de hos Erik Olsson, Jon Jonsson och Per Olsson i mät skrifna kreaturen, hvarjemte utlysts auktion å den hos Nils Nilsson i mät tagna ko, hvilken auktion dock inställdes, då Nils Nilsson dessförinnan godvilligt erlade det honom såsom hans andel i väglagningskostnaden påförda belopp.

I den hit ingifna skriften anförde klagandena, förutom annat, som icke föranledde någon justitieombudsmannens vidare åtgärd, att Pihlman syntes i förevarande fall hafva gjort sig skyldig till ett öfvergrepp af eftertänkelig art.

Visserligen hade konungens befallningshafvande genom ofvanberörda utslag upphäft de öfverklagade utmätningståtgärderna och tillerkänt en hvar af klagandena ersättning för deras kostnader hos konungens befallningshafvande med fem kronor 50 öre. Med denna ersättning kunde klagandena dock icke åtnöjas, då de derigenom icke blifvit i någon mån godtgjorda för den skada, som tillskyndats dem till följd af Pihlmans omförmälta åtgärder. Klagandena vände sig därför till justitieombudsmannen med begäran om hjälp och upprättelse för den skada, som i denna sak tillskyndats dem, och anhöllo, att justitieombudsmannen måtte mot vederbörande vidtaga de åtgärder, hvartill omständigheterna kunde föranleda.

I anledning af hvad sålunda blifvit mot Pihlman angifvet och yrkadt genmälde denne i infortrad förklaring, att vid restsyn våren år 1884 funnos de af klagandena sedan flera år tillbaka underhållna landsvägsskiften i ogildt skick. Visserligen var den landsvägssträcka, hvars underhållande ålåg Rödmyra och Vestra Skåstra byar, ej genom officiel förättning till underhåll fördelad på de särskilda byalagen; men då dessa genom sämjedelning tagit åt sig och under flera år underhållit särskilda skiften af vägen, kunde Pihlman ej annat inse, än att vederbörande skulle vara af denna sämjedelning bundna. Pihlman lät därför medelst lagning bättra de felaktiga skiftena och verkstälde på grund af 25 kap. 11 § byggningabalken, såsom praxis länge varit och, såsom Pihlman ansåge, med laga rätt, utan kronofogdes förordnande utmätning hos vederbörande till legans uttagande. Öfver utmätningarna anfördes hos konungens befallningshafvande besvär och besvären utställes till Pihlmans förklaring. Då emellertid öfverexekutor ej inhiberat den utmäta egendomens försäljning, öfverlemnade Pihlman handlingarna i målet till länsmanen Söderman, som emellertid återinträdde i tjänstgöring, och äskade egendomens försäljning å auktion, på grund af § 176 utsökningslagen. Pihlman hemstälde till justitieombudsmannens bedömande, huruvida Pihlman, såsom klagandena förmenade, genom sina åtgöranden i denna sak gjort sig skyldig till något öfvergrepp.

Sedan klagandena i inlemnade påminnelser förklarar sig vidhålla sina framställda påståenden, tog jag ärendet i slutligt öfvervägande, och fann jag dervid, lika med konungens befallningshafvande, att Pihlman öfverskridit sin befogenhet, då han, innan klagandenas skyldighet att deltaga i kostnaden för lagningen af ifrågavarande väg blifvit vederbörligen pröfvad och bestämd, hos dem verkställt utmätning för vissa andelar af samma kostnad. Till följd af de af Pihlman obehörigen vidtagna utmätningssåtgärderna hos klagandena hade dessa otvifvelaktigt tillskyndats oförvällade obehag och kostnader, för hvilka de icke erhållit godtgörelse. Om än Pihlman icke genom sitt tillvägagående i denna sak, såsom klagandena ansett, gjort sig skyldig till ett öfvergrepp af eftertänklig art, hade han dock låtit komma sig till last ett oförstånd i tjänstutöfning, hvilket syntes mig vara af beskaffenhet att böra för honom föranleda ansvar och ersättningspåföljd; och uppdrog jag förden skull åt den allmänna åklagare, konungens befallningshafvande i Gefleborgs län dertill på min begäran komme att förordna, att vid vederbörlig domstol anhängiggöra och utföra åtal mot Pihlman för det tjänstfel, hvilket han, såsom tillförordnad länsman, låtit, enligt hvad ofvan angifvits, i öfvermått hänseendet komma sig till last, samt dervid ej

mindre å honom yrka ansvar efter lag och sakens beskaffenhet än äfven efter skedd utredning i mån af befogenhet understödja klagandenas ersättningsanspråk.

Efter det i anledning häraf Pihlman blifvit inför Arbrå och Jerfsö tingslags häradsrätt stäld under tilltal för det tjenstfel, hvartill jag ansett honom hafva i angifna hänseendet gjort sig skyldig, meddelade häradsrätten *den 14 december 1887* utslag, hvori häradsrätten yttrade, att som upplyst vore att, sedan Pihlman såsom tillförordnad länsman i Jerfsö socken vid den 26 april 1884 verkställd syn å vägen från Öije till Färila rå och från Skästra till Ljusdals rå meddelat föreskrifter om lagning af den del af nämnda väg, som skulle åligga dels Vestra Skästra, dels Östra Skästra byamän att underhålla och derom utfärdat kungörelse, Pihlman, som vid restsyn den 15 maj samma år funnit de anmärkta bristerna icke vara nöjaktigt afhjulpna, vid verkställda utmätningar dels den 5 juni samma år hos klaganden Nils Nilsson, dels den 7 i berörda månad hos klagandena Erik Olsson, Jon Jonsson och Per Olsson för uttagande af ersättning för iståndsättning af vägen, af hvilken ersättning Pihlman upptagit fyra kronor 36 öre för Nils Nilsson, tjugusju kronor 18 öre för Erik Olsson, tjuguoåtta kronor 43 öre för Jon Jonsson och tolf kronor för Per Olsson, i mät skrifvit hos Nils Nilsson en qviga, hos en hvar af Erik Olsson och Jon Jonsson ett kokreatur samt hos Per Olsson ett hästskreatur; ty och som Pihlman uppenbarligen öfverskridit sin befogenhet, då han, innan klagandenas skyldighet att deltaga i kostnaden för lagningen af ifrågavarande landsväg blifvit lagligen pröfvad och bestämd, hos dem verkställt utmätning för vissa andelar af samma kostnad, pröfvade häradsrätten jemlikt 25 kap. 17 och 22 §§ strafflagen rättvist döma Pihlman att för den oskicklighet i tjenstens utöfning han sålunda låtit komma sig till last böta fentio kronor.

Vidkommande den af klagandena Erik Olsson, Jon Jonsson och Per Olsson yrkade ersättning, så, ehuru Pihlman vore skyldig ersätta skilnaden mellan de hos dem utnämnda kreaturs värden och de belopp, hvarför kreaturen hvart för sig vid utmätningssauktionerna försålt, likväl och som bemälte klagande icke, mot Pihlmans bestridande, lagligen styrkt, att kreaturen varit värda mer än hvad för dem sålunda betalts, kunde häradsrätten icke tilldöma nämnde klagande någon ersättning utöfver sagda belopp, hvaremot Pihlman förpligtades dels att till samtliga klagande återbetala de belopp, som hos en hvar af dem utmätts, jemte utmätningssauktionens utlösningskostnader, dels ock ersätta klagandena deras kostnader i målet med tillhoppa sextiotre kronor.

---



Företeelserna på *lagskipningens* område under den tid, denna embetsredogörelse omfattar, hafva, såvidt de kommit till min kännedom, icke gifvit anledning till några särskilda betraktelser. Det allmänna intryck, min korta erfarenhet bibringat mig i fråga om lagskipningens tillstånd, är att landets domarekår fortfarande väl häfdar det anseende för duglighet, redbarhet och pligttroget arbete, hvaraf den sedan gammalt är i åtnjutande.

---

En tolkning af 31 § i gällande konkurslag, som på följande sätt kommit till min kännedom, anser jag mig böra här omnämna.

I skrifvelse den 21 juni nästlidna år anhöll vice komministern J. Bihldorff hos mig om anställande af åtal mot Vesterås domkapitel, för det denna myndighet obehörigen skulle tillåtit kontraktsprostarna E. Morén och O. Bohm »tjenstgöra under den tid som de varit och ännu äro under konkurs».

Under förmälan att kontraktsprosten Morén hvarken varit eller vore försatt i konkurs, anförde domkapitlet i infordrad förklaring vidare att kontraktsprosten Bohm deremot vore på egen begäran försatt i konkurs-tillstånd; att när domkapitlet härom erhållit underrättelse, detta ej för- anledde någon åtgärd från dess sida, enär domkapitlet ansett, att § 31 i gällande konkurslag gifve vederbörande myndighet rätt att för hvarje särskildt fall pröfva, huru länge, allt intill fyra månader efter inställel- sdagen, en i konkurs försatt tjänsteman borde från utöfning af sin tjänst afstängas, och att det således berodde på domkapitlets ompröfning, huru- vida Bohm skulle på grund af sin iråkade konkurs någon tid från tjänst- utöfning afstängas; samt att domkapitlet så mycket hellre ansett sig böra sålunda tolka nämnda lagrum, som det trodde sig veta, att det ej varit en ovanlig praxis att låta i konkurstillstånd försatte prestmän fort- farande tjenstgöra, då de genom sin konkurs ej förverkat kyrkostyrelsens eller sin församlings förtroende och icke någon ekonomisk risk af deras tjenstgöring vore att befara. Med angifvande af åtskilliga omständig- heter, på grund hvaraf domkapitlet ansåg att sistnämnda förutsättning i ovanlig grad egt rum i fråga om kontraktsprosten Bohm, förklarade domkapitlet, att det på grund häraf och då det varit lifligt öfvertygadt om, att såväl de pastor i Nora stadsförsamling som de kontraktsprosten i Nora kontrakt åliggande embetsgöromålen skulle blifva lidande af att Bohm för längre eller kortare tid sattes ur tjenstgöring, trott sig skyl- digt att, då det ansett sig härtill lagligen befogadt, låta kontraktsprosten Bohm, ofsedt hans iråkade konkurs, fortfarande förblifva i tjenstgöring.

Den tolkning domkapitlet sålunda velat gifva åt den ifrågavarande paragrafen i vår konkurslag kunde jag ej godkänna, hvilket jag i skrifvelse meddelade domkapitlet. I denna skrifvelse anförde jag bland annat följande.

I paragrafen hette det:

»Afträdes embets- eller tjenstemans egendom till konkurs, varde det hans förman ofördröjligen af rätten eller domaren kungjordt; och ankomme på den myndighet, under hvilken gäldenären i och för tjensten lyder, att pröfva huruvida han förr, än fyra månader efter inställeldagen förflutit, må i utöfningen af tjensten åter inträda.» Uppenbart vore att, då här medgäfves rätt för vederbörande myndighet att bestämman, huruvida en i konkurstillstånd försatt embets- eller tjensteman finge, förr än fyra månader *efter inställeldagen* förflutit, i utöfningen af sin tjenst *åter* inträda, lagstiftaren förutsatt, att hvarje embets- och tjensteman, som försattes i konkurs, bör från konkursens början till inställeldagen afhålla sig från tjenstgöring och att, derest han ej sjelf sökt tjenstledighet för denna tid, vederbörande myndighet ovilkorligen skall försätta en sådan embets- eller tjensteman ur tjenstgöring från det myndigheten om konkursen erhåller kännedom till inställeldagen. Denna skyldighet måste för vederbörande myndighet vara ovilkorlig och oeftergiffig, då enligt lagens tydliga föreskrift myndigheten blott eger bestämman, huruvida gäldenären må *åter* inträda i tjenstgöring förr än fyra månader efter inställeldagen förflutit.

Då, efter hvad jag sedermera förnummit, domkapitlets åsigt delas äfven af andra, hvilkas mening i dylika frågor förtjenar allt afseende, samt det icke lärer vara ovanligt, att i konkurs försatte embets- och tjenstemän tillåtas tjenstgöra under konkurstiden, torde det vara på sin plats, att jag här söker något utförligare ådagalägga rigtigheten af min ofvan angifna, afvikande uppfattning. Jag skall för sådant ändamål lemna en kortfattad redogörelse för vår konkurslagstiftnings utvecklingsgång i denna del från slutet af förra århundradet, emedan jag föreställer mig, att af en slik redogörelse säkrast skall framgå rätta förståndet af här i fråga varande lagstadgande.

Kongl. Maj:ts förnyade nädiga stadga angående afträdes- och förmans- samt boskildnads- och urarfvamål den 28 juni 1798 innehåller, att om konkursgäldenär hade embete eller tjenst i riket, var honom ej tillåtet att tjensten förrätta, »så länge rättegången påstår och han är förbunden att hålla sig inom sitt hus», hvilka båda tidsbestämningar, såsom synes af andra ställen i författningen, äro likbetydande och utmärka tiden från konkursens början till dess, efter inställeldagen och

skriftvexlingens afslutande, hufvudsaklig dom i konkurstvisten fallit. »Men», heter det vidare, »der en sådan gäldbunden embetsman eller betjent genast gitter inför domaren visa så klara skäl, det hans oförmögenhet genom sådana verkliga olyckshändelser, som här förut i 14 § 1 mom. nämnda äro<sup>1)</sup>, utan hans vållande tillkommit; gifve domaren, sedan borgenärerna deröfver hörda blifvit, utslag, huruvida han må vara på fri fot och tjensten eller embetet under rättegången förvalta, utan att sådant utslag vid sjelfva hufvudsakens slutliga pröfning och afgörande binda må. Är vid en sådan oförmögen gäldenärs syssla någon uppbörd eller allmänna medels förvaltning eller embetes inseende derå förbunden, då må honom under rättegången embetets eller tjenstens förvaltning ej tillstädjas.»

Kongl. stadgan den 28 juni 1798 efterföljdes af konkurslagen den 13 juli 1818, som föreskrifver, att konkursgäldenär, som har tjenst i riket, icke får tjensten förrätta, »intill dess dom öfver honom fallit». Denna konkurslag medgaf visserligen, att i fall frågan om gäldenärs afträdesförmån eller ansvar kunde skiljas från borgenärernas tvist sig emellan, egde rätten att öfver förra frågan förut särskilt döma, men detta kunde i allt fall ej ske förrän inställedagen förlopit och skriftvexlingen derefter afslutats.

I lagkomiténs år 1826 tryckta förslag till allmän civillag förekomna i 18—22 kap. handelsbalken bestämmelser om egendoms afträdande till konkurs och hvad dermed sammanhänger. I dessa bestämmelser finner man ej något särskilt förbud för embets- och tjensteman, som råkat i konkurs, att under konkurstiden sin syssla förvalta; men då förslaget, i likhet med de båda här ofvan omförmälta konkurslagarna, innehåller, att konkursgäldenär skulle under rättegången hålla sig inom sitt hus och icke ega att derutom vistas vid andra tillfällen, än då han å helgdag bevistade gudstjenst, eller af rätten, eller ock af godemän eller sysslomän kallades till upplysningars meddelande, så torde man vara berättigad antaga, att lagkomitéen icke ansett embets- och tjenstemän böra i allmänhet tillstädjas att förvalta sin tjenst under den tid konkursen pågick, d. v. s. till den dag första dom i konkurssaken utgafs, ty då skulle, enligt förslaget, konkursen anses afslutad. Det bör dock icke lemnas oanmärkt, att om *samtliga* borgenärer medgäfvit, att gäldenären finge under konkursen vistas på fri fot, skulle rätten ega att bevilja honom sådan frihet; och i dylikt fall synes förslaget ej lägga

<sup>1)</sup> »Vådeliga händelser, såsom sjö- och brandskada, fiendens härjande eller annat sådant olycksfall.»

hinder i vägen för embets- eller tjänsteman att under konkursutredningen förvalta sitt embete eller sin tjänst.

Enligt konkurslagen den 12 mars 1830, som upphäfde 1818 års konkurslag, gälde såsom regel att gäldenär, som till borgenärers förnöjande afträdt sin egendom, skulle hålla sig inom sitt hus, »tilldess första dom i saken utgifven är», så att han icke egde rätt att derutom vistas annat än för nyss angifna ändamål, men, liksom lagkomiténs förslag, tillstodde denna konkurslag gäldenären större personlig frihet, om borgenärerne sådant medgafvo och domaren dertill lemnade bifall; dock att ett slikt medgifvande ej finge göras förrän skriftväxlingen vid första domstolen blifvit afslutad, d. v. s. efter inställedagen. En sålunda vunnen tillåtelse att vistas på fri fot innebar dock icke enligt 1830 års konkurslag rätt för embets- eller tjänsteman att förrätta sin tjänst; denna rätt fick han, enligt lagens uttryckliga bud, ej förr än »dom öfver honom fallit och vunnit laga kraft».

År 1850 afgaf äldre lagberedningen förslag till handelsbalk, i hvars kap. 18—22 förekomma stadganden om egendoms afträdande till konkurs. Här framträder för första gången den åsigt i fråga om konkursgäldenärs personliga frihet under konkurstiden, som i senare förslag till konkurslag upptagits och slutligen i vår nu gällande konkurslag vunnit helgd, nemligen att gäldenären, sedan han beedigat uppteckningen öfver sitt bo och till vederbörande afträdt förvaltningen af detsamma, bör få, med vissa inskränkingar, vistas äfven utom sitt hem. Om embets- och tjänsteman, som råkat i konkurs, innehåller beredningens förslag följande bestämmelse:

»Afträder embets- eller tjänsteman sin egendom till konkurs, eller varder han till egendoms afträde tvungen, gifve domaren eller rättens ordförande det, utan dröjsmål, hans närmaste förman tillkänna.»

Hvad beredningen med ett sådant tillkännagifvande åsyftade framgår af dess motivering, så lydande:

»Icke alla embeten och tjänster äro af den beskaffenhet, att deras innehafvare, blott af den omständigheten, att de nödgats afstå sin egendom till borgenärers förnöjande, ovilkorligen, och äfven om ingen anledning till brottsligt förhållande å deras sida förekommer, böra betagas rättigheten, eller frikallas från skyldigheten, att embetet eller tjänsten förrätta, så framt konkursen ej gör någon inskränking i deras personliga frihet. Äfven efter beredningens förslag måste dock alltid en sådan inskränking någon tid i början af konkursen inträffa för hvarje cessionant, han må nu befinna sig i hvilken samhällsställning som helst, och embetet eller tjänsten, som af honom innehafves, kan ock understundom

vara af den egenskap, att utöfningen deraf af den, som är under konkurs, ej står väl tillsamman med det allmännas fordringar eller säkerhet. Vid sådant förhållande har det syntts beredningen vara ändamålsenligast, att det öfverlemnas åt den myndighet, som utöfvar förmanskapet öfver embets- eller tjänstemannen, att, då konkurs för denne inträffar, i hvarje fall efter sig företeende omständigheter och i enlighet med de särskilda stadganden, som derom kunna meddelas, förordna huruvida embetet eller tjänsten må af honom bestridas eller icke; hvarföre man ock uti en ny § (10) föreslagit, att när embets- eller tjänstemans egendom frivilligt eller tvunget afträdes till konkurs, detta utan dröjsmål skall af domaren eller rättens ordförande gifvas hans närmaste förman tillkänna.»

Emellertid afgaf en för ändamålet tillsatt komité år 1854 »Betänkande och förslag till ändringar i kreditlagstiftningen», och bland dessa förslag var äfven ett till ny konkurslag. Komitén har häri närmare utfört och preciserat äldre lagberedningens tanke rörande rätt för embets- eller tjänsteman, som råkat i konkurs, att redan under konkurstiden återtaga tjänstens utöfning. Förslaget lyder i denna del sålunda:

#### § 205.

»Afträder embets- eller tjänsteman sin egendom till konkurs, eller varder han dertill tvungen; gifve å landet domhufvanden, och i stad rätten eller dess ordförande, det, utan dröjsmål, hans närmaste förman tillkänna.»

#### § 206.

»Ej må embets- eller tjänsteman, som sin egendom afträdt, sitt embete eller sin tjänst förrätta få, intill dess inställelsedagen förbi är, och ankomme på den myndighet, under hvilken han i och för tjänsten lyder, att bestämma, huru stor del af lönen den, som tjänsten under tiden förvaltar, tillkomma bör. Sedan inställelsedagen är förbi; pröfve den myndighet, nu är sagd, huruvida han före konkursens avslutande utöfningen af sin tjänst åter vidtaga må.»

Detta förslag blef visserligen aldrig föremål för rikets ständers pröfning, väl hufvudsakligen till följd af de anmärkningar högsta domstolen framstälde förnämligast mot de nya principer och anordningar förslaget ville införa, såsom tvångsackord, anställande af en rättens ombudsman (kommissarie), en till tiden obegränsad bevakningsrätt m. m. Men förslaget blef dock grundläggande för de följande lagstiftningsåtgärder, som förde till antagande af vår nu gällande konkurslag. Då rikets ständer

i underdånig skrifvelse den 1 mars 1858 anhöllo, att Kongl. Maj:t täcktes låta utarbета och för ständerna framlägga förslag till ny konkurslag, framhöllo de såsom de grundsatser, hvarpå lagen borde hvila, just dessa nya principer som 1854 års förslag upptagit från den utländska konkurslagstiftningen; och den komité, som i anledning af denna rikets ständers skrifvelse blef nedsatt, fick sig förelagdt att utarbета lagförslag i den af ständerna åsyftade rigtning, hvarvid 1854 års förslag till konkurslag, hvilket, såsom det heter, i hufvudsaken öfverensstämde med de grunder rikets ständer framställt, borde tjena komiterade till ledning, dock med iakttagande af de ändringar, hvartill de mot nämnda förslag i högsta domstolen afgifna anmärkningar eller eljest förekomna omständigheter kunde föranleda. Komiténs verksamhet skulle sålunda hufvudsakligen bestå i en revision af ett redan utarbetadt och i högsta domstolen granskadt lagförslag. Komiterades år 1859 afgifna förslag visar också, att de så fattat sin uppgift.

Om jag måhända något utförligare, än som kan synas behöfligt, redogjort för det inbördes förhållandet mellan 1854 och 1859 års förslag till konkurslag och sökt visa, att det förra är hufvudförslaget, underlaget för det senare, hvilket åter är att betrakta som en öfverarbetning eller revision af det förra, så har det skett för att rätt tydligt framhålla, att ifall ett stadgande i 1859 års förslag har en annan lydelse än det motsvarande i förslaget af år 1854, man icke deraf får sluta, att förändringen i formuleringen innebär annan ändring i sak, än sjelfva ordalydelsen alldeles oförtydbart angifver.

I 1859 års förslag sammanfördes bestämmelserna i här ofvan intagna §§ 205 och 206 i *en* paragraf, den 31:a, åt hvilken dervid jemväl gafs en något förändrad lydelse, nemligen den som återfinnes i § 31 af gällande konkurslag<sup>1)</sup>. Men komiterade hafva i sina motiv icke med ett enda ord omnämnt denna förändrade affattning, hvilket de otvifvelaktigt skulle hafva gjort, om dermed åsyftats någon annan ändring i innehållet af de sammandragna paragraferna, än den de olika ordalagen sjelfva lägga i dagen. Komiterade hade icke heller anledning till saklig förändring beträffande här afsedda bestämmelse i någon inom högsta domstolen framställd anmärkning. Vid sådant förhållande och i betraktande af den ställning 1854 och 1859 års förslag intaga till hvarandra, synes mig icke finnas något rimligt skäl till det antagande att, så vidt den

<sup>1)</sup> Det är bekant att detta 1859 års förslag såsom enskild motion framlades för 1859—1860 års riksdag och då, med vissa af lagutskottet tillstyrkta ändringar, af rikets ständer godkändes, hvarefter det under den 18 september 1862 erhöi kraft af lag.

omtvistade punkten angår, det senare förslaget och gällande konkurslag skulle innebära något annat än hvad 1854 års förslag mera klart och bestämdt uttryckt, eller att embets- och tjänsteman, som sin egendom till konkurs afträdt, icke under några omständigheter får sitt embete eller sin tienst förrätta, *förrän inställelsedagen är förbi*, och att *det först* derefter kan blifva fråga om pröfning af öfverordnad myndighet, huruvida en sådan konkursgäldenär må åter i tjensten inträda. Båda förslagen liksom gällande konkurslag bestämman inställelsedagen såsom den tidpunkt, efter hvilken sålunda medgifven tienstgöring tidigast får börja. Att slutet på den tidrymd, för hvilken särskildt tillstånd till tienstgöring erfordras, blifvit i förslagen olika betecknad, är för den omhandlade frågan utan betydelse.

De som hålla före att i konkurs försatt embets- eller tjänsteman kan enligt nu gällande lag när som helst under konkurstiden, efter medgifvande af den myndighet, under hvilken han i och för tjensten lyder, få inträda i utöfningen af sin tienst, stödja sig, såsom jag har anledning antaga, derpå att konkurslagen öfver hufvud icke innehåller något förbud mot tienstgöring under konkurstiden. Uttrycket »åter inträda» i 31 §, som kunde tyda på att konkurs medför afstängande från tjensten, anse de vara att hänföra till stadgandet i 19 §, att konkursgäldenär ej eger, utom för vissa uppgifna ändamål, begifva sig från sitt hem förrän han med ed fäst at uppteckningen af sitt bo och detsamma till vederbörande öfverlemnad, hvilket stadgande gör skötandet af embete eller tienst under tiden faktiskt omöjligt. Men denna tydning är efter min tanke origtig. Orden »åter inträda» hafva sin förklaring och sitt berättigande deri, att gällande konkurslag, likasom alla de föregående konkurslagar och förslag till sådana, hvilka här ofvan berörts, antager upphörandet med förvaltningen af innehafvande embete eller tienst såsom en sjelfföljd af inträffad konkurs, hvadan den under vissa vilkor medgifna tienstutöfningen under konkurstiden rätteligen måste betecknas såsom ett *åter*-inträdande i tjensten.

---

Det åligger justitieombudsmannen, enligt instruktion, att vid redogörandet för embetets förvaltning också anmärka bristerna uti lagar, författningar och allmänna hushållningen samt uppgifva förslag till deras förbättring. Jag har i min senaste embetsberättelse uttalat den mening, att justitieombudsmannen numera i allmänhet ej förmår att på ett tillfredsställande sätt fullgöra föreskriften att uppgifva förslag till afhjelpande af bristerna i lagstiftningen och att han därför allt mer och mer

bör inskränka sin verksamhet på detta område till att anmärka och påpeka sådana brister. Denna gång har jag funnit mig böra fästa Riksdagens uppmärksamhet vid nedan omförmälta missförhållanden inom den gällande lagstiftningens område; och har jag i sammanhang dermed velat angifva det sätt, på hvilket, enligt min tanke, dessa missförhållanden böra undanröjas.

I 23 kap. 7 § strafflagen stadgas att, om konkursgäldenär gjort sig skyldig till oredlighet eller vårdslöshet mot borgenärer eller rymt för skuld, sådant brott icke må åtalas af annan än målsegande. Detta stadgande finner jag innebära missförhållanden, som böra på lagstiftningens väg afhjelpas.

Det har ej kunnat undgå att ådraga sig en allmännare uppmärksamhet att, ehuru i de talrikt förekommande konkurserna i våra dagar ofta yppa sig förhållanden, som ådagalägga att vederbörande gäldenärer gjort sig skyldige till oredligt eller vårdslöst förfarande, de dock jemförelsevis sällan ställas till ansvar för dylik brottslighet. Orsaken hertill är utan tvifvel att söka i lagens bud, att konkursgäldenärs oredlighet och vårdslöshet icke får åtalas af annan än målsegande. Det är naturligt att de borgenärer, som längre eller kortare tid stått med gäldenären i affärs- eller vänskapsförbindelse, eller äro med honom beslägtade, merendels hysa obenägenhet att mot honom anställa ansvarstalan. Andra hållas tillbaka af tanken på det besvär och de kostnader en dylik rättegång skulle medföra; och i allmänhet besluter sig eu borgenär för att instämma konkursgäldenären, endast om han har grundad anledning antaga, att han derigenom skall få sin fordran i konkursen till större eller mindre del gulden. Erfarenheten har nemligen noggsamt visat, hurusom en konkursgäldenär, hvilken fortsatt sin affärsverksamhet långt efter det han måst inse, att hans ekonomiska ställning blifvit ohjelpig, och som derunder gjort sig skyldig till vårdslöshet mot sina fordringsägare eller till och med till oredlighet, det oaktadt, när han slutligen till deras förnöjande afträder sina tillgångar, först sedan dessa reducerats till det minsta möjliga, oftast går fri från all efterräkning, påtagligen därför att ingenting i ekonomiskt afseende står att vinna genom hans tilltalande, eftersom han på förhand uttömt alla de hjälpkällor, som kunnat stå honom till buds. A andra sidan inträffar understundom, att en gäldenär, som felat mera af enfald, bristande insigt i bokföring eller annat oförstånd, drages inför rätta att stå till ansvar för oredlighet eller vårdslöshet mot sina fordringsägare, om han har anförvandter eller vän-



ner, som förmenas kunna och vilja erlægga en antaglig summa till den anklagande för att från ett vanärande straff rädda den anklagade. Så snart afsigten vunnits, är vederbörande också villig att nedlägga sin talan; och det är ingenting ovanligt vid inträffad konkurs att någon eller några gäldenären närstående personer skriftligen förbinda sig att betala ett uppgifvet belopp eller en viss procent af en borgenärs i konkursen bevakade fordran, under vilkor att denne å sin sida utfäster sig att icke för brottsligt förfarande åtala gäldenären eller ock att afstå från redan mot honom i sådant afseende anhängiggjort åtal.

Den utsigt till frihet från straff, som sålunda står öppen för den oredlige och vårdslöse konkursgäldenären, en utsigt som nästan kan sägas vara större i samma mån brottet är svårare, måste uppenbarligen uppmuntra till det lättsinne i handhafvande af ekonomiska angelägenheter, som väl icke utan allt skäl påstås känneteckna vårt folk, öka konkursernas antal och på samma gång fördröja deras utbrott utöfver den gräns lagen utstakat samt öfver hufvud undergräfvat den allmänna affärsmoralen.

Denna utsigt till strafflöshet för en oredlig eller vårdslös gäldenär i konkurs skulle säkerligen blifva betydligt mindre och lockelsen till äfventyrliga spekulationer eller fortsättandet af en hopplös affärsverksamhet till väsentlig mån förringas, om äfven de förbrytelser, hvilka lagen benämner oredlighet och uppenbar vårdslöshet mot borgenärer, ställdes under allmänt åtal. Jag förbiser visserligen icke att, äfven om allmän åklagare hade att åtala vårdslöshet och oredlighet i konkurs, det kunde hända att brottet blefve opåtaldt, likasom att den af straff mera förtjente ginge fri, under det den mindre brottslige ställdes till ansvar; men detta skulle säkerligen icke så ofta som nu blifva fallet, och framför allt komme det ej att uteslutande bero på egennyttiga beräkningar och personliga förhållanden, om brott af ifrågavarande beskaffenhet blefve straffade eller icke. Förfarandet härutinnan skulle icke få denna prägel af godtycke eller lägga i dagen denna skilnad till person, som nu hotar att rubba tron på allas likhet inför lag.

I fråga om åtalsrätten och dess förhållande till civilisationens fortgång gå meningarna i olika riktning. Å ena sidan vill man göra gällande att straffrätten, hvilken ursprungligen ansågs tillhöra den förorättade ensam (sjelfhämdens stadium), så småningom öfvertagits af staten, som under sin fortgående utveckling och i mån han vuxit i styrka först undantagit vissa brott från den förorättades fria bestämning i afseende på utkräfvande af straff och efter hand öfverfört brott efter brott från den enskildes straffrättsområde till statens, ända till dess slutligen hvad

som från början var undantag blifvit regel, i det straffrättens offentlighet numera är erkänd och straffets utkräfvande blifvit en statens angelägenhet, oberoende af det enskilda godtycket. Men i straffrättens offentliga karakter ligger tydligen, att det tillkommer staten icke blott att *straffa*, utan ock att *åklaga*, och staten eger därför att, äfven mot den enskilde målsegandens vilja, åtala brott. Då den positiva lagen förbehåller åt den förorättade ensam att beifra vissa brott, är detta att betrakta såsom ett af staten medgifvet undantag från regeln, beroende dels derpå att några af dessa brott äro så ringa eller begås under sådana omständigheter, att den allmänna rättskänslan deraf föga eller intet beröres, och dels derpå att andra af ifrågavarande brott så nära eller på sådant sätt röra den förorättades personliga eller familjförhållanden, att den offentlighet, brottet genom bestraffningen skulle erhålla, vore för denne ett nytt lidande, ofta svårare än det, som genom sjelfva brottet tillfogats.

Å andra sidan betecknas denna uppfattning af åtalsrätten — hvilken, oberoende af den historiska utvecklingens gång, har stöd i den allmänna rättsgrundsats att hvarje rättskränkning mot statens medlemmar äfven innebär en rättskränkning mot staten sjelf, så tillvida som statens lagar blifvit åsidosatta eller öfverträdda — såsom tillhörande ett öfverkommet utvecklingsskede. Vill man — heter det från detta håll — komma till en allmängiltig grund för åtalsrätten, får man ej förblanda denna med straffrätten. Staten har visserligen rätt att afgöra hvad som är brott och att bestämma straff för alla brott, men deraf följer alldeles icke, att staten är berättigad att *åtala* alla brott. Är staten ett organiskt helt, hvars alla delar äro förnuftiga väsen, så måste dessa sjelfva ega rätt att beifra eller eftergifva straffet för de rättskränkningar, som vederfarits dem sjelfva. Såsom föremål för statens åtalsrätt återstå då endast de förbrytelser, som äro omedelbart rigtade mot staten sjelf. Alla brott mot enskild person måste den förfördelade, såsom förnuftig och sig sjelf bestämmande, ega att beifra eller lemna ostraffade. Detta förmenas vara den enda giltiga allmänna grund för åtalsrätten. Statens rätt att åtala är sålunda undantag i stället för regel. Men äfven från denna synpunkt medgifves likväl, att klokheten bjuder att utsträcka statens åtalsrätt till vissa andra brott, än sådana som kunna hänföras till brott mot staten såsom målsegande, likasom att allmänne åklagaren bör vara skyldig att biträda den enskilde förfördelade att beifra svårare brott, som af denne till åtal angifvas.

Men till hvilken af dessa åsichter man än må ansluta sig, kunna dock alla, synes mig, vara ense derom, att oredlighet och vårdslöshet af

gäldenär i konkurs, såsom de hos oss uppträda och verka, böra falla under allmänt åtal. Talrikt som de öfver allt i landet förekomma, försvaga de alltmer och mer förtroendet man och man emellan och undantränga och hämma den sunda och redbara affärsverksamheten. Otvifvelaktigt beröra de allvarsamt den allmänna rättskänslan, och icke kunna väl brott, som störande ingripa i hela samhällets näringslif, sägas angå endast den enskilde, som omedelbart deraf träffas. De äro uppenbarligen brott mot det allmänna, mot staten, om också icke i dennas här ofvan åsyftade betydelse af politisk institution.

Enligt de äldre konkurslagarna, såväl 1798 års som de af år 1818 och år 1830, hvilka alla hänföra hvarje slag af brottslighet af konkursgäldenär antingen till bedrägeri eller till vårdslöshet<sup>1)</sup>, hade allmän åklagare rätt och pligt att åtala jemväl det ringare brottet, d. v. s. vårdslöshet mot borgenärer. Först i 1854 års här förut i annat sammanhang omförmälta förslag till konkurslag förekommer den bestämmelse att å konkursgäldenärs vårdslöshet egde ej annan än målsegande tala. Men stadgandet återfinnes icke i det med ledning af detta förslag af en dertill förordnad komité utarbetade och år 1859 afgifna förslaget eller — hvilket vill säga detsamma — i vår nu gällande konkurslag. Först genom 1864 års strafflag förbehölls målsegande uteslutande rätt att åtala oredlighet och vårdslöshet i konkurs.

Efter hvad jag fått mig meddeladt, har nya lagberedningen tagit ett steg i den af mig åsyftade riktningen genom att i sitt nyligen utarbetade förslag till ändringar i allmänna strafflagen inrymma rätt åt allmän åklagare att åtala jemväl sistnämnda båda slag af brottslighet äfvensom rymning för gäld, *såvida brottet af målsegande till sådant åtal angifves*; och jag medgifver gerna, att åtskilligt dermed skall vinnas. Oftare än nu komme utan tvifvel konkursgäldenär, som gjort sig skyldig till den ena eller andra af dessa förbrytelser, att därför straffas. Men det i betraktande af verkningarna mest farliga och förkastliga i den enskildes rätt att bestämma öfver åtalet för här ifrågavarande brott qvarstode dock oförändradt. Frågan huruvida åtal skulle anställas eller icke komme fortfarande att bero på godtycke, personliga förhållanden och egennyttiga beräkningar; och man skulle framdeles som hittills få bevittna, att en konkursgäldenär, som gjort sig skyldig till snart sagdt allt hvad konkurslagen betecknar såsom oredligt och vårdslöst förfarande, undginge åtal, under det att en annan jemförelsevis långt mindre

<sup>1)</sup> I 1798 års konkurslag talas visserligen äfven om oredlighet, men såsom en art af vårdslöshet, och följaktligen med denna likställd i fråga om ansvaret.

brottslig blefve åtalad och dömd till fängelse, kanske till straffarbete och förlust af medborgerligt förtroende. Jag anser därför, att steget bör tagas helt ut, d. v. s. att allmän åklagare bör berättigas och förpligtas att äfven utan angivelse af målsegande lagligen tilltala konkursgäldenär för oredligt och vårdslöst förfarande mot borgenärer samt för rymning för gäld. Förslaget i hvad det rörer sistnämnda förbrytelse har jag icke funnit nödigt att särskildt motivera, enär det lär vara själfklart, att denna uti ifrågavarande afseende likasom beträffande straffet bör likställas med oredlighet. Då äfvenledes uppenbart är, att sådan syssloman, som åsyftas i 23 kap. 7 § strafflagen, bör i förevarande fall betraktas såsom annan konkursgäldenär, får jag sålunda hemställa, att sagda paragraf, sådan den lyder i kongl. förordningen den 6 oktober 1882, måtte helt och hållet upphävas.

Med nedanstående framställning har jag afsett att beträffande en både principiellt och praktiskt viktig punkt söka åstadkomma samstämmighet mellan tre under senaste åren utfärdade lagar inom handelslagstiftningens område, nemligen kongl. förordningen angående patent den 16 maj 1884, lagen om skydd för varumärken den 5 juli samma år samt lagen angående handelsregister, firma och prokura den 13 juli 1887.

Den allmänna föreställningen är utan tvifvel att, då patent meddelats eller anmaldt varumärke registrerats samt detta blifvit i vederbörlig ordning kungjort, ett sådant patent eller varumärke åtnjuter det skydd, nyssnämnda författningar angående patent och varumärken hafva till syfte att bereda, och att följaktligen, i händelse intrång sker, vederbörande är berättigad till den skadeersättning och upprättelse i öfrigt, dessa författningar för sådant fall bestämma, endast han styrker, att hans sålunda förvärfvade rätt blifvit för nära träd. Men sådant är icke förhållandet. Han skall tillika särskildt bevisa, att den som föröfvat intrånget *visste*, att han derigenom gjorde sig skyldig till en lagstridig handling.

Kongl. förordningen angående patenter den 19 augusti 1856, som närmast föregick 1884 års författning i ämnet, fordrade icke någon sådan bevisning. Enligt 1856 års förordning ansågs nemligen det anbefalda kungörandet af patentbrevet innebära ett delgifvande åt allmänheten om den vunna rättigheten, och i händelse af tvist om intrång i denna rättighet egde därför ingen undskylla sig med okunnighet om att patentet beviljats. Men den komité, som, efter erhållet uppdrag att, jemte annat, upprätta förslag till ny förordning angående patentskydd,

den 6 november 1878 afgaf det förslag, som ligger till grund för nu gällande patentförordning, hyllade emellertid uti ifrågavarande afseende en annan uppfattning, såsom framgår af förslaget § 20, så lydande:

»Ej må någon utom i de fall, som i 10, 15 och 16 §§ omförmalas, utan patenthafvarens medgifvande yrkesmessigt inom riket tillverka eller till salu hålla varor, eller använda tillverkningsätt, derå patent här åtnjutes.

Bryter någon veterligen häremot, straffes med böter från och med tjugu till och med ett tusen kronor, hvarjemte de olagligen tillverkade eller till salu hållna varorna samt för sådan tillverkning uteslutande användbara redskap skola tagas i beslag; och varde med desamma så förfaret, att missbruk dermed ej kan ske. Ej må dock annan än patenthafvare härom föra talan.»

Komitén motiverar sin åsigt dermed, att då det ofta kunde vara synnerligen svårt, om ej omöjligt, att förvissa sig derom att den vara man tillverkade eller hölle till salu, eller den tillverkningsmetod man begagnade, icke vore föremål för patent, syntes den, som gjorde intrång i en annans patenträtt utan att om densamma ega kännedom, ej billigtvis kunna därför till ansvar dömas. Han finge ändock i de flesta fall vidkännas betydliga olägenheter derigenom, att hans i god tro för tillverkningen anskaffade iurättningar blefve oanvändbara och de tillverkade varorna osäljbara inom riket under patenttiden; och faran härför torde i de flesta fall förmå honom att med den sorgfällighet, som skärligen kunde begäras, söka förskaffa sig underrättelse om förhållandet. Komiterade hade därför inskränkt ansvarspåföljden för intrång i annans patenträtt till det fall, då gerningen föröfvats med vetskap om dess rättskränkande beskaffenhet.

Vid förslaget granskning inom högsta domstolen ansågo fyra af dess ledamöter, att straffbestämmelsen å försäljning inom riket af vara, för hvilken här åtnjutes patentskydd eller som blifvit tillverkad med begagnande af här patenteradt tillverkningsätt, borde följdriktigt utsträckas jemväl till sådan varas införande i riket, helst det åsyftade skyddet i annat fall blefve magtlost, enär det vore förenadt med stora svårigheter att ertappa en oloflig försäljning, sedan varorna väl fått i riket spridas; men att det deremot förefölle obilligt hårdt, att någon skulle dömas till ansvar enligt patentlagen för försäljning eller införsel af vara, med mindre än att han tillika vore verkligen öfvertygad att hafva egt vetskap derom, att varorna blifvit tillverkade utan patenthafvarens tillstånd. Det vore ock fara värdt att, derest handlande och importörer kunde dömas skyldige utan en sådan särskild bevisning om

brottslig afsigt, lagens stränghet i förening med det alltför hämmande bandet på rörelsen och det fria utbytet skulle vid lagtillämpningen framkalla alltför talrika friande domslut. Angående åter bevisningen om patentbrott genom varutillverkning funno samma ledamöter, att en varutillverkare borde vara skyldig att sjelf skaffa sig underrättelse derom, huruvida patent här i riket åtnjötes för den tillverkning, han ämnade utöfva, och att således någon annan bevisning mot åtalad tillverkare angående vetskap om patentet ej erfordrades än den, som låge i patentets meddelande och offentliggörande<sup>1)</sup>.

Två af högsta domstolens ledamöter voro deremot, lika med komitéen, af den åsigt att intrång i patenträtt icke borde i något fall straffas, om ej gerningen föröfvats med vetskap om dess rättskränkande beskaffenhet; och att i fall som förevarande, der fråga vore om ett särskildt privilegium, det syntes riktigt att, såsom i förslaget skett, dylik vetskap icke skulle antagas vara för handen, endast till följd deraf att patentet blifvit i allmänna tidningarna kungjort.

Enligt hvad inhemtas af det statsrådsprotokoll, som den 25 januari 1884 åtföljde Kongl. Maj:ts till riksdagen afåtna proposition i ämnet, hade på grund af de inom högsta domstolen framställda anmärkningar mot komiterades förslag i denna del åt 22 § i regeringens förslag gifvits en lydelse, som motsvarade den af de två senast omförmälte ledamöterna uttalade uppfattning, med den af de fyra förstnämnde ledamöterna föreslagna utsträckning af paragrafens bestämmelser jemväl till införande här i riket af patenterad vara; och i öfverensstämmelse härmed fingo också de två första momenten i 22 § af nu gällande patentförordning följande affattning:

»Den, som utom i de fall, hvilka omförmälas i 16 och 17 §§, utan patenthafvarens lof inom riket till afsalu tillverkar vara eller vid tillverkning till afsalu använder tillverkningssätt, derå honom veterligen patent här åtnjutes, eller till salu här i riket håller, eller för försäljning till riket inför här patenterad eller efter här patenteradt tillverkningssätt frambragt vara, som honom veterligen utan patenthafvares tillstånd åstadkommits, straffas med böter från och med tjugu till och med två tusen kronor; ersätte ock all skada. Ej må dock annan än patenthafvaren härom föra talan.

Oloffigen tillverkade eller oloffigen i riket införda varor skola, der målseganden det äskar, till honom utlemnas mot ersättning för värdet

---

<sup>1)</sup> Samma mening rörande bevisning om patentbrott genom varutillverkning hade uttalats af kommerskollegium i dess utlåtande öfver förslaget.

eller mot afdrag därför å honom tillkommande skadestånd. Med redskap, som äro för den oloffliga tillverkningen uteslutande användbara, skall, om målseganden det yrkar, så förfaras, att missbruk dermed ej må ske.»

Tillkomsten af de på samma grund hvilande bestämmelserna i 12 § af lagen om skydd för varumärken har haft ett annat förlopp.

Efter derom träffad öfverenskommelse tillsattes år 1881 i Sverige, Norge och Danmark en komité af två personer för hvar och ett af de tre länderna med uppdrag för de komiterade inom hvartera landet att utarbete förslag till författningar angående handelsfirma och prokura, samt angående skydd för varumärken, såvidt möjligt öfverensstämmande med de lagförslag rörande samma ämnen, som samtidigt kunde blifva uppgjorda af de komiterade i de båda andra länderna. Redan år 1882 hade komiterade fullgjort den senare delen af det dem lemnade uppdraget, i det de den 12 augusti nämnda år gemensamt afgåfvo ett af dem utarbetadt förslag till lag angående skydd för varumärken. I 12 § af detta förslag förekommer följande för alla tre länderna lika lydande stadgande:

»Den, som å varor, hvilka till salu hållas, eller å deras kärl eller omslag obehörigen sätter annans namn, eller firma, eller namnet å annans fasta egendom eller annans registrerade varumärke, så ock den, som till salu håller så betecknade varor, kan på käromål af den, hvars rätt blifvit för nära träd, genom dom tillförbindas att utplåna de otillåtna märkena, eller, om sådant är af nöden, att förstöra varorna, eller deras kärl eller omslag, så vida de fortfarande äro i hans besittning, eller han eljest förfogar öfver dem.»

Senare momentet i paragrafen lyder i den svenska texten sålunda:

»Är gerningen begången med vetskap om annans bättre rätt, gäle tillika hvad strafflagen stadgar angående ansvar och skadestånd.»

Norska och danska texterna skilja sig i detta moment såväl från den svenska texten som från hvarandra, men alla tre öfverensstämma deri, att de handlingar, som i första momentet omförmälas, skola vara begångna med vetskap om annans bättre rätt, för att kunna såsom brottsliga medföra ansvar och skadestånd. I motiveringen till denna paragraf yttra komiterade:

»Det första stycket af denna paragraf afser att stadga det förfaringssätt, som skall ega rum för att, när en persons uteslutande rätt att begagna sitt namn, sin firma eller namnet å sin fasta egendom eller sitt registrerade varumärke trädes för nära af annan, undanrödja detta intrång. Det andra stycket åter handlar om ansvar och skadestånd, när

gerningen tillika är brottslig, d. v. s. när den skett med vetskap om annans bättre rätt. I intetdera fallet är fråga om registrering, som sker annan till förfång, utan endast om intrång i namn- eller märkesrätten genom varors hållande till salu. De i paragrafens förra del omförmälta påföljder finnas stadgade i de flesta främmande lagar, nemligen att de otillåtna märkena skola utplånas eller, om sådant är af nöden, de varor eller de kärl eller omslag, å hvilka de olofligen anbragts, förstöras, såvida de fortfarande äro i den skyldiges besittning eller han eljest förfogar öfver dem. Varornas förstörande kan således icke komma i fråga annat än i utomordentliga fall, när icke någon annan utväg finnes att upprätthålla rätten till det skyddade varumärket.»

Vid den granskning i högsta domstolen, som förslaget underkastades, hade fyra af domstolens ledamöter — desamme som angående bevisning om patentbrott genom varutillverkning ansågo någon annan sådan i fråga om åtalad tillverkares vetskap om patentet ej erfordras än den, som låge i patentets meddelande och offentliggörande — icke något att erinra mot grundsatsen att för ådömande af den i första momentet omförmälta påföljd ej skulle erfordras vetskap hos gerningsmannen om annans bättre rätt. En ledamot ansåg den föreslagna påföljden för den som hölle till salu varor, så betecknade som i paragrafen sägs, icke skäligen böra stadgas för annat fall än det, att han funnes hafva vid sitt inköp af varorna egt vetskap om beteckningens obehörighet; och två ledamöter förenade sig om den mening, att den påföljd, som ifrågasvarande paragraf bestämmer, borde, likasom kriminelt ansvar, stadgas endast när gerning, hvarom paragrafen handlar, skedde mot bättre vetande, enär dels det vore orättvist, om någon genom ett förfarande i god tro skulle drabbas af straff eller förlust af sina varor, derest de otillåtna märkena ej kunde utplånas annorledes än genom varornas förstörande, dels den till visst varumärkes begagnande berättigade alltid kunde genom meddelande af kännedom om sin rätt förekomma, att annan hölle till salu varor *utan* vetskap om deras olagliga beteckning.

Sistnämnda uppfattning gjorde sig äfven hos regeringen gällande, och den mot § 12 i komiterades förslag svarande paragrafen i Kongl. Maj:ts proposition fick därför den lydelse som, af Riksdagen godkänd, nu återfinnes i 12 § af lagen om skydd för varumärken den 5 juli 1884, nemligen följande:

»Den som å varor, hvilka till salu hållas, eller å kärl eller omslag, i hvilka de förvaras, obehörigen sätter annans namn eller firma eller namnet på annans fasta egendom eller varumärke, som han vet vara för annans räkning registrerad, så ock den, som håller till salu varor, hvilka



honom veterligen äro, enligt hvad ofvan sägs, olagligen märkta, straffes med böter från och med tjugu till och med två tusen kronor, eller, om synnerlig skada af gerningen kommit, eller den eljest är förenad med särdeles försvårande omständigheter, med fängelse från och med en månad till och med två år; ersätte ock all skada.

På den sakfaldes bekostnad skola de olagligen anbragta märkena utplånas eller, om utplåningen annorlunda ej kan ske, varorna eller de kärl eller omslag, hvori de äro förvarade, förstöras, så vida de fortfarande äro i den sakfaldes besittning, eller han eljest förfogar öfver dem.

Förbrytelse, som i denna paragraf sägs, åtalas endast af målsägande.»

Den delen af det komiterade lemnade uppdraget, som afsåg uppgörande af förslag till författning angående handelsfirma och prokura, förde de till slut år 1884, i det de den 22 november detta år afgåfvo förslag till »lag angående handelsregister, firma och prokura». Komiterade vidhålla deri samma grundsats i fråga om den legala verkningen af kungörande om registrering, hvarpå stadgandet i § 12 mom. 1 af deras förslag till lag om skydd för varumärken hvilar, eller att kungörandet skapar presumption att hvar och en känner det kungjorda förhållandet; men i det sist afgifna förslaget hafva komiterade åt denna tanke gifvit ett mera positivt och direkt uttryck. Det heter nemligen i § 21:

»Yppas tvist derom, huruvida någon haft vetskap om det, som blifvit i enlighet med denna lag registreradt och kungjort i ortstidningen, skall sådan vetskap anses vara fullt bevisad, der ej af omständigheterna framgår, att han hvarken haft eller bort hafva kunskap om det kungjorda förhållandet. Innan sådan kungörelse utfärdats, kan det förhållande, som blifvit eller bort blifva anmaldt, icke med laga verkan åberopas mot annan än den, som visas hafva derom haft vetskap.»

Och i 3 momentet af § 30 stadgas:

»Angående vetskap om ändring eller återkallelse af anmald prokura gäller hvad för motsvarande fall stadgas i 21 §.»

Betydelsen af stadgandet i 21 § angifva komiterade närmare i motiveringen. »Den i denna paragraf innehållna bestämmelsen», säga de, »om hvad det i civilrättsligt hänseende betyder, att den påbudna kungörelsen egt rum eller icke, förutsätter, såsom ock af de nyttjade ordalagen framgår, att fråga är om förhållanden, i afseende å hvilkas verkan mot tredje man det enligt den materiela rätten är af vikt, huruvida denne har känt dem eller ej, och, om han ej haft dylik vetskap, huruvida han haft sådant tillfälle att derom vinna kännedom, som en omsorgsfull man skulle hafva begagnat. Handelsregistret och den till regi-

streringen knutna ytterligare offentliggörelsen i tidningarna ha just den betydelse, att sådant tillfälle beredes att om de så kungjorda förhållandena taga kännedom, som icke blott *kan* utan äfven *bör* begagnas af tredje man, vid påföljd för den, som det underlåter, att den bristande vetskapen länder honom till skada. Det är denna uppfattning af handelsregistrets betydelse, som ligger till grund för bestämmelserna i förevärande paragraf.»

Tre af högsta domstolens ledamöter uttalade sig mot förslaget i denna del och hemställde, att 21 § måtte helt och hållet utgå. Af paragrafens lydelse, heter det i deras yttrande, jemförd med komiterades motivering, framginge, att förslaget afsåge att här uttala en bevisningsregel af genomgripande betydelse, den nemligen att en hvar måste anses ega vetskap om det som registrerats och kungjorts, och att han från följderna af en okunnighet derom icke kunde freda sig med mindre af omständigheterna framginge, icke blott att han verkligen varit okunnig om det kungjorda förhållandet, utan ock att han icke *kunnat* derom hafva kunskap. Ehuru förslaget här använde uttrycket »bort hafva kunskap» och sålunda syntes lemna åt särskild pröfning att afgöra, huruvida någon såsom pligt ålegat att känna det ifrågavarande förhållandet eller icke, framginge dock af motiven med tillräcklig tydlighet, att han till sitt fredande endast egde åberopa faktiska förhållanden, som gjort för honom omöjligt att förvärfva berörda kunskap. Men en föreskrift, som med sådan stränghet ville genomföra en föreställning, som i de flesta fall skulle sakna all motsvarighet i verkliga förhållandet, den nemligen att handelsregistrets innehåll vore för alla bekant, vore allt för mycket stridande mot den här i landet rådande uppfattning om hvad med rättvisa och billighet är förenligt, för att kunna till införande förordas. Till förmån för de näringsidkare, som i handelsregistret upptoges, skulle ett sådant stadgande skapa icke blott en presuntion om vetskap, hvilken genom bevisning om motsatsen kunde vederläggas, utan en sådan vetskap skulle åläggas en hvar, köpman eller icke, såsom en pligt, från hvilken han endast kunde befria sig, såvida det i följd af särskilda omständigheter varit honom omöjligt att fullgöra densamma.

Häremot anförde åter en ledamot: »Hufvudsyftet med inrättandet af ett handelsregister synes vara, jemte beredande af firmaskydd, att allmänheten skall genom handelsregistret, hvilket alltid är tillgängligt och hvars innehåll i föreskrifven ordning kungöres, erhålla kännedom om vissa förhållanden, som kunna inverka på bedömandet af firmas soliditet och ansvarighet för ingångna förbindelser. Men om lagen i detta afseende skall anses hafva någon betydelse, måste kungörandet af de

till handelsregistret anmälda förhållanden antagas ske, icke blott för att tillfredsställa allmänhetens nyfikenhet, utan i ändamål att medföra legal verkan. Den lagliga verkan af kungörandet skulle icke vara något annat, än att det kungjorda förhållandet presumeras vara af alla känt. Uteblifvet kungörande skulle hafva till följd, att förhållandet icke kunde antagas vara af allmänheten känt. Om nu så är, att lagen skall hafva denna rättsliga verkan, synes mig detta böra i lagen tydligen uttalas, på det att af densamma må klart framgå, att handelsregistret är icke allenast ett nyfikenhetsregister, utan en urkund af rättslig betydelse. Till följd häraf lemnar jag 21 paragrafen i förslaget utan anmärkning.»

Äfven en annan ledamot lemnade paragrafen utan anmärkning i sak.

De af högsta domstolens flertal mot paragrafen framställda anmärkningar fann sig herr statsrådet och chefen för justitiedepartementet, i betraktande af frågans internationela betydelse, föranlåten att meddela danska justitieministeren och norska justitiedepartementet, med hemställan huruvida det ej kunde anses för ändamålet med föreskriften i 7 paragrafen (i regeringens förslag, motsvarande 21 paragrafen i komiterades) tillräckligt, att inskrifningar i handelsregistret presumeras vara kända af *köpmän*, hvilka kunde antagas hafva ett särskildt intresse af att med uppmärksamhet följa förändringar i registret. Den danska justitieministeren förklarade, att det vore omöjligt att för Danmarks räkning gå in på en sådan bestämmelse. Genom densamma skulle göras en ändring i dittills gällande dansk rätt, som icke visat sig af behöfvat påkallad, som skulle bringa reglerna om verkan af inskrifning i handelsregistret i strid med hvad hittills gällt i alla länder, hvilka hafva handelsregister, och som skulle framkalla en mängd svårlösta spörsmål. Det vore i sistnämnda hänseende nog att hänvisa på de tvifvelsmål, som kunde förutsättas komma att uppstå t. ex. när en person, som icke vore köpman, hade såsom fullmäktig begagnat en köpman, eller när två personer, af hvilka blott den ene vore köpman, vore intressenter i ett företag, som ej kunde hänföras till handel, t. ex. en omfattande skogsaffär. Härtill komme att en sådan förändring otvifvelaktigt skulle möta motstånd från handelsståndets sida, der man, såsom det vill synas med fog, skulle beklaga sig öfver en anordning, hvarigenom inskrifning i handelsregistret väl skulle kunna skydda vederbörande näringsidkare deremot, att någon, som förut haft rätt att teckna hans firma eller vara hans prokurist, för framtiden ådroge honom förpligtelser mot köpmän, men icke deremot, att samma person ådroge honom lika stora förpligtelser genom aftal med skogs- och landtbrukare eller genom aftal med icke köpmän om fast egendom. Det vore mycket att beklaga, om förslagen i de tre

länderna skulle i denna viktiga punkt skilja sig ifrån hvarandra, ett resultat, som i den inbördes samfärdseln mellan länderna närmast syntes blifva till skada för svenske affärsmän. Det förutsattes nemligen, att äfven den, som icke vore legalt förpligtad att hafva kännedom om handelsregistrets innehåll, dock skulle kunna åberopa sig på detta innehåll till fördel för sig sjelf mot den, som gjort anmälan till registret. Under denna förutsättning skulle en dansk eller norrman, som trädde i förbindelse med en svensk affärsman, alltid kunna hafva det gagn af det svenska registret, som detta öfver hufvud kunde bereda tredje man, och inskränkningen af registrets rättsliga verkan skulle endast medföra olägenheter för den svenske affärsmannen.

Det norska justitiedepartementet afböjde likaledes det ifrågasatta ändringsförslaget.

I det statsrådsprotokoll, som åtföljde Kongl. Maj:ts till Riksdagen aflättna proposition i ämnet, anförde herr statsrådet och chefen för justitiedepartementet, efter att hafva redogjort för denna internationela underhandling, vidare, att han under sådana förhållanden icke kunde tillstyrka någon afvikelse från komiterades förslag, helst detsamma i denna viktiga punkt öfverensstämde med den tyska handelslagen. Såväl gällande norsk och dansk rätt som åtskilliga andra länders lagstiftningar ginge så långt i stränghet, att de tillade anteckningarna i handelsregistret ovilkorlig laga verkan mot en hvar, medan deremot det föreliggande förslaget endast presumerade, att det antecknade och kungjorda förhållandet kommit till tredje mans kännedom, men tilläte honom att till sitt skydd anföra bevisning derom, att han hvarken haft eller bort hafva kännedom om det registrerade. Då här sattes i fråga, icke att ändra en sedan gammalt i vår rätt gällande grundsats, utan att åstadkomma en lagstiftning på ett fält, der sådan hittills saknats och der likhet med andra länders lagstiftning kräfdes af den allt jemt tilltagande samfärdseln med dessa, kunde högsta domstolens anmärkningar icke tillmätas den vikt, de under motsatta förhållanden skulle egt. Att den här i landet rådande uppfattningen om hvad med rättvisa och billighet vore förenligt icke skulle tillåta att med vår lagstiftning förenades ett stadgande, som af andra länders lagstiftare ansågs oumbärligt, kunde man sväriligen föreställa sig. Snarare kunde man känna sig frestad att draga en slutsats i motsatt riktning, då man erfore, att förslaget i denna del vid granskning hos de komersiela myndigheterna lemnats utan anmärkning, och att det af Stockholms handels- och sjöfartsnämnd afgifna förslag, i hvars utarbetande ej blott köpmän, utan ock lagfarne män deltagit, velat utsträcka handelsregistrets vitsord ännu längre än

man i det nu föreliggande förslaget vågat göra. Det borde för öfrigt ej förbises — hvad som ock blifvit inom högsta domstolen erinradt — att handelsregistret icke vore till endast för köpmännens skull, utan ock för den stora allmänhetens bekvämlighet, enär det innehölle, på ett ställe samladt, allt hvad allmänheten behöfde och måste veta för att kunna inlåta sig i affärsförbindelse med en köpman. När lagen ålade köpmannen såsom en pligt att på egen bekostnad tillhandahålla allmänheten dessa uppgifter, borde den ock med skäl kunna fordra, att allmänheten verkligen af dem toge vederbörlig del, så att ej köpmannen betungades med den ytterligare pligten att i hvarje fall genom särskild bevisning styrka, att ett förhållande, hvarom registrering skett, varit för hans medkontrahent bekant.

Denna gång segrade komiterades mening och deras förslag i denna del upptogs såväl i Kongl. Maj:ts proposition som i den slutligen antagna lagen, under § 7, ehuru med följande, på grund af hemställan inom högsta domstolen förändrade lydelse:

»Det som i enlighet med denna lag blifvit infördt i handelsregistret och kungjordt i orttidningen skall anses hafva kommit till tredje mans kännedom, der ej af omständigheterna framgår, att han hvarken haft eller bort hafva kunskap derom.

Innan sådant kungörande skett, kan det förhållande, som blifvit eller bort blifva anmaldt, icke med laga verkan åberopas mot annan än den, som visas hafva derom haft vetskap.»

Af det anförda framgår, att efter 1884 är författningar om skydd för patent och varumärken, med den affattning dessa författningar slutligen fått, kan den som gjort sig skyldig till intrång i vederbörligen registrerad och kungjord patent- eller varunärkesrätt icke ådömas vare sig kriminelt ansvar och deraf beroende skadestånd, eller öfriga för slikt intrång stadgade påföljder, med mindre den, som föröfvat intrånget, särskildt öfverbevisas att hafva afvetat patentet eller att varumärket varit för annans räkning anmaldt; men att deremot enligt 1887 års lag om handelsregister, firma och prokura hvad som blifvit i handelsregistret infördt och vederbörligen kungjordt presumeras vara för tredje man kändt, så att denne för sitt fredande är skyldig bevisa, att han hvarken haft eller bort hafva kunskap derom.

Min mening är nu, att den sanstämighet uti ifrågavarande afseende, jag anser önskelig de tre omförmälta författningarna emellan, skulle åvägabringas sålunda, att registrering och kungörande tillägges samma rättsliga verkan i afseende på patent och varumärke, som deråt gifvits i lagen om handelsregister, firma och prokura, så att följaktligen

intrång i patent- eller varumärkesrätt, som föröfvats, efter det sökt patent eller anmaldt varumärke blifvit inregistrerad och sådant i föreskrifven ordning kungjorts, skulle, på grund af den presumption om vetenskap registrerandet och kungörandet antoges innebära, så vida icke af omständigheterna framginge att den till intrånget skyldige hvarken haft eller bort hafva kunskap om det registrerade och kungjorda förhållandet, kunna, på yrkande af målsegande, föranleda till de särskilda påföljder, som finnas bestämda i § 22 mom. 2 i förordningen angående patent och i § 12 mom. 2 i lagen om skydd för varumärken. Det kriminela ansvar, som stadgas i första momenten af nämnda båda paragrafer, skulle deremot icke få tillämpas, om ej särskildt styrktes att den, som föröfvat intrånget, dervid icke handlat i god tro.

Syftet med detta mitt förslag är emellertid icke endast eller ens hufvudsakligen det blott och bart teoretiska, att åstadkomma den enhet och det sammanhang i lagstiftningen, som, alltid eftersträfvansvärda, icke gerna böra saknas i lagar, som till art och uppgift stå hvarandra så nära som de tre, om hvilka här är fråga. Hvad jag i främsta rummet afser är, att de två äldre af dessa författningar, förordningen angående patent och lagen om skydd för varumärken, må få ett innehåll som motsvarar deras bestämmelse. I denna ingår såsom ett högst viktigt moment att bereda skydd mot intrång i vederbörligen förvärfvad rätt till patent eller varumärke. Men så länge den, som lider intrång i sådan rätt, skall, för att vinna upprättelse och få intrånget hämmadt, nödgas styrka, att den som föröfvat detsamma dervid icke handlat i god tro, förblifver det skydd, författningarna skulle bereda, om icke helt och hållet illusoriskt, dock mycket litet verksamt. I följd af sakens natur möter det ganska stora svårigheter att styrka, att intrång i patent- eller varumärkesrätt verkligen egt rum, men att derutöfver ådagalägga bristande god tro hos den skyldige, är en bevisning som, efter hvad hvar och en lätt inser, i de flesta fall måste vara ytterligt svår och icke sällan omöjlig att åstadkomma.

Jag har här ofvan sammanfört det hufvudsakligaste, som förekommit under de förberedande förhandlingar, som ledt till de ofta nämnda tre författningarna, för att lätta öfversigten af frågan och pröfningen af skälen för och mot dess lösning på det föreslagna sättet.

Ur allmän rättslig synpunkt kan väl knappast en lagstiftningsgrund-sats vara förkastlig, som är tillämpad i Tyskland, Norge, Danmark och åtskilliga andra länder och som vunnit understöd af flere bland högsta domstolens ledamöter, och detta, hvad patentförordningen angår, i en utsträckning, som jag ansett mig icke böra ifrågasätta, ity att, enligt

desse ledamöters här förut anförda mening, patentets meddelande och offentliggörande borde utgöra full bevisning i afseende på patentbrott genom varutillverkning. Beträffande lämpligheten af lagbestämmelser, hvilande på denna grundsats, har visserligen vid granskningen af det i sammanhang med fimalagen antagna förslaget till lag angående tillägg till 15 kap. handelsbalken en ledamot inom högsta domstolen anmärkt, att deraf att dylika bestämmelser gälla i Norge, Danmark och annorstädes icke med någon nödvändighet följer, att de passa för vårt lands förhållanden; och detta är utan tvifvel sant. Men det lärer blifva svårt att påvisa några sådana skiljaktiga och för Sverige säregna förhållanden, som skulle göra en lagstiftning i förevarande fall olämplig och förderlig för oss, hvilken hos våra närmaste granfolk och i andra kulturländer pröfvats ändamålsenlig och gagnande. Här är icke, såsom samme ledamot af högsta domstolen äfvenledes yttrat, fråga om införande af någon ny bevisningsregel. Enahanda beviskraft, som i fimalagen redan tillagts registreringen och kungörandet, och som jag nu föreslår att tillägga dessa åtgärder i förordningen om patent och i lagen om skydd för varumärken, egde de enligt 1856 års patentförordning, blott så mycket starkare att den var ovilkorlig och att den, som öfvertygats att hafva utöfvat intrång i annans patenträtt, kunde dömas jemväl till kriminelt ansvar, utan särskild bevisning om bristande god tro. Efter min åsigt innebär icke heller den åsyftade förändringen i gällande patent- och varumärkesförfattningar något mot den allmänna rättsuppfattningen stridande. Såsom jag redan antydtt, torde tvärtom förhållandet vara det alldeles motsatta, eller att den allmänna meningen gillar och fordrar, att kungörandet har till följd, att den kungjorda patent- eller varumärkesrätten anses vara af alla känd. Aldrig lärer det hafva rönt något allmänne ogillande eller betecknats såsom obilligt hårdt att, enligt 1856 års patentförordning, dömts till både böter och skadeersättning för intrång i patenträtt, utan att den skyldige öfvertygats att icke hafva handlat i god tro. Visst är deremot, att det väckt allmän förvåning och enstämmigt missbilligande, att en person, som bevisligen använt annans vederbörligen registrerade och kungjorda varumärke, eller, hvilket är detsamma, ett varumärke som lätteligen kunde med detta förvexlas, blifvit — i fullkomlig öfverensstämmelse för öfrigt med gällande lag om skydd för varumärken — af såväl hofrätt som högsta domstolen frikänd från både ansvar och annan påföljd, enär mot hans nekande ej kunnat särskildt styrkas, att han egt vetskap derom att det varumärke, hvarmed det af honom begagnade kunnat förvexlas, varit för annans räkning registrerad.

Något som i sin mån talar för den ifrågasatta förändringen synes mig vara, att derigenom skulle, hvad lagen om skydd för varumärken angår, uppnås den öfverensstämmelse i denna del mellan de skandinaviska ländernas lagar i ämnet, som af vederbörande komiterade åsyftats, men genom de i det svenska förslaget af regering och riksdag vidtagna förändringarna gått förlorad.

Då jag föreställer mig, att Riksdagens lagutskott, äfven om det skulle anse denna min framställning böra förordas, sakna tid att utarbete formuleradt förslag till de förändringar i förordningen om patent och lagen om skydd för varumärken framställningen må föranleda, hemställer jag att Riksdagen ville i skrifvelse anhålla, det täcktes Kongl. Maj:t låta utarbete och för Riksdagen framlägga förslag i angifna syftet.

---

Det sist förflutna årets embetsresa har omfattat Kopparbergs och Vermlands län samt delar af Elfsborgs län. Jag har derunder gjort mig underrättad om ärendenas gång hos länsstyrelserna, domkapitlet i Karlstad samt domstolarna på landet och i städerna, dervid jag jemväl undersökt de till bemälda embetsverk hörande arkiv äfvensom länsfängelserna samt stads- och häradshäkterna. Såväl de förvaltande myndigheterna som domarena syntes mig i allmänhet hafva med omsorg och ordning skött sina åligganden. Fångelser och häkten, de senare likväl med ett par undantag, voro i ändamålsenligt skick; och mot behandlingen hade fångarne icke något befogadt klagomål att anföra. De få anmärkningar, hvartill jag funnit fog, röra hufvudsakligen arkiven samt de hos domstolarna förda förmynderskaps- och konkursförteckningarna. Oaktadt allt hvad mina närmaste företrädare uträttat för arkivens ordnande och rättshandlingarnas skyddande mot förskingring, eldfara och tidens åverkan, återstår dock åtskilligt att önska i detta afseende. Hvad åter angår nämnda förteckningar, voro dessa ej öfverallt förda med nödig reda och fullständighet. Saknaden af närmare bestämmelser om hvad konkursförteckningarna skola upptaga och huru de böra föras har haft till följd, att de i särskilda orter förete stor olikhet sins emellan, såväl till uppställning som innehåll, och bär otvifvelaktigt i icke ringa mån skulden till den ofullständighet i dessa förteckningar, som på några ställen varit att anmärka.

En närmare redogörelse för mina iakttagelser under resan lemnas i det förda resdiariet, hvilket jemte expeditionens diarium och registratur



kommer att som vanligt öfverlemnas till granskning af Riksdagens lagutskott.

Rörande de klagomål, som under år 1887 varit föremål för justitieombudsmannens handläggning, meddelas följande öfversigt:

Vid 1887 års början voro af förut inkomna klagomål fortfarande under handläggning .....	13.
Under året inkommo klagomål till ett antal af .....	123.
	<u>Summa 136.</u>

Af dessa hafva återkallats .....	6,
lemnats utan åtgärd .....	56,
efter vederbörandes hörande fått förfalla .....	40,
hänvisats till åtal .....	13,
vid årets slut varit utställda till förklaringar eller påminnelser .....	12,
af annan anledning förklarats tills vidare hvilande .....	9,
	<u>Summa 136.</u>

Under år 1887 har justitieombudsmannen förordnat om anställande af åtal för tjenstfel, upptäckta vid granskning af inkomna fångförteckningar .....	3,
föranledda af härstädes förd klagan .....	13,
	<u>Summa åtal 16.</u>

Utdrag ur den minnesbok, som, jemlikt kongl. stadgan den 1 april 1876, blifvit hos högsta domstolen förd under år 1887:

»Sedan i ett skuldebref lydande å tvåhundra kronor med ränta, deri beloppet tvåhundra kronor utförts allenast med siffror, tre personer tecknat förbindelse att, en för alla och alla för en, ansvara såsom för egen skuld »för fullgörande af ofvanstående förbindelse», samt skuldebrefvets utgifvare derefter utan löftesmännens vetskap förändrat förskrifna beloppet till tvåtusen kronor och till detta belopp i bankinrättning belånat skuldebrefvet,

har högsta domstolen, på yrkande af banken, enär utgifvaren af skuldebrefvet genom detsamma utfäst sig till betalning af tvåtusen kronor och löftesmännen, med afseende å innehållet af sin förbindelse och då skuldebrefvet saknade hvarje spår af radering och icke heller i öfrigt genom sitt utseende föranledde misstanke att detsamma undergått för-

ändring i fråga om storleken af deri förskrifna belopp, icke kunde undgå ansvara för skuldebrevets hela belopp, dömt löftesmännen att, mot återfående af skuldebrevet, derå afbetalts tvåhundra kronor med ränta, gälda återstående ett tusen åttahundra kronor med ränta.»

(Dom den 3 november 1887 i sak mellan åbon Ingeman Hansson å Hofby med flera, sökande, och skolläraren S. M. Holmgren, för Tomarps sparbank, svarande, angående fordringsanspråk på grund af borgen.)

»Högsta domstolen har ansett å sön- eller helgdag i salubod idkad försäljning af tobak, snus eller cigarrer vara stridande mot det i 7 kap. 3 § strafflagen stadgade förbud att å sabbatstid hålla kramlåda eller annan dylik bod till salu öppen.»

(Utslag den 8 december 1887 i mål mellan hustru Hulda Carolina Sundin i Hernösand, å ena, och stadsfiskalen S. E. Hultin, å andra sidan, angående söndagshandel med tobak.)

Från herr statsrådet och chefen för kongl. justitiedepartementet har, på framställd förfrågan, erhållits det svar, att någon förklaring öfver lagen, i den ordning § 19 regeringsformen föreskrifver, icke blifvit meddelad under den tid, som förflutit från det jstitieombudsmannens senaste embetsberättelse afgafs.

För fullgörande af den i § 14 af instruktionen för justitieombudsmannen lemnade föreskrift om afgifvande af redogörelse för behandlingen af Riksdagens hos Kongl. Maj:t anmälda beslut och i underdånighet gjorda framställningar, har jag från kongl. statsdepartementen förskaffat mig uppgifter,

dels om de underdåniga skrivelser, som, efter det min senaste embetsberättelse afgafs, af Riksdagen aflåtits, samt om de åtgärder, hvilka i anledning af dem blifvit vidtagna; varande, i enlighet med dessa uppgifter, förteckning upprättad öfver de genom nämnda skrivelser anhängiggjorda ärenden, hvilka icke hos Kongl. Maj:t förevarit till slutligt afgörande;

dels ock rörande sådana genom de senaste riksdagarnas till Kongl. Maj:t aflåtna underdåniga skrivelser anhängiggjorda ärenden, hvilka i justitieombudsmannens under maj månad nästlidna år afgifna embetsberättelse upptogos såsom i sin helhet eller till någon del oafgjorda; och hafva beträffande dessa ärenden meddelats uppgifter om de åtgärder, som blifvit med dem vidtagna under den tid, som förflutit efter det min senaste embetsberättelse afgafs.

Omförmälta uppgifter, tillika med en tabell öfver de underdåniga skrifvelser, som efter afgifvandet af min senaste embetsberättelse af Riksdagen till Kongl. Maj:t aflåtits, finnas införda i bilagan till denna berättelse.

Stockholm i januari 1888.

E. THOMASSON.

*C. von Schulzenheim.*

---

# BILAGA

till

Riksdagens Justitieombudsmans embetsberättelse

till 1888 års Riksdag.

## I.

*Uppgifter från de särskilda kongl. statsdepartementen på de af Riksdagen efter den 2 maj 1887 aflåtna underdåniga skrivelser, jemte anteckningar om de åtgärder, som i anledning af dem, blifvit vidtagna\*).*

### 1:o. Kongl. justitiedepartementet.

1:o Riksdagens skrivelse af den 3 juni 1887, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till lagar angående handelsregister, firma och procura samt angående tillägg till 15 kap. handelsbalken. (1.)

Lagar i ämnet utfärdade den 13 juli 1887.

2:o af samma dag, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående meddelande af rättegångsfullmakt genom telegram. (2.)

Lag i ämnet utfärdad den 13 juli 1887.

3:o af den 18 juni, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändring i 7 kap. samt vissa delar af 10 och 11 kap. strafflagen. (18.)

Sedan högsta domstolen blifvit hörd, har Kongl. Maj:t den 28 oktober 1887 utfärdat lag angående ändring i vissa delar af 7 och 10 kap. strafflagen.

4:o af samma dag, angående ändring i 17 kap. 12 § handelsbalken. (21.)

Ärendet beror på Kongl. Maj:ts pröfning.

5:o af den 22 juni, angående Riksdagens beslut i fråga om Kongl. Maj:ts proposition till Riksdagen angående uppskof med behandlingen af ett från 1885 års riksdag hvilande förslag till ändring i regeringsformens 6 §. (33.)

1887 den 4 juli i statsrådet anmäld och lagd till handlingarna.

---

\* De vid slutet af hvarje rubrik utsatta siffertal visa skrifvelsens nummer i tionde samlingen af senast utgifna bihang till riksdagens protokoll.

- 6:o af samma dag, angående af Riksdagen beslutad ändring i riksdagsordningen. (34.)
- 1887 den 6 juli meddelades nådigt svar å rikssalen; och har grundlagsändringen derefter blifvit i vederbörlig ordning genom svensk författningssamling promulgerad.
- 7:o af samma dag, med förslag till lag angående ändrad lydelse af 17 § i förordningen angående lagfart å fång till fast egendom den 16 juni 1875. (35.)
- Sedan högsta domstolen blifvit hörd, har lag i ämnet utfärdats den 28 oktober 1887.
- 8:o af den 28 juni, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till lag om skiljemän och lag angående förändrad lydelse af 46 § utsökningslagen den 10 augusti 1877. (43.)
- Sedan högsta domstolen blifvit hörd, har Kongl. Maj:t i ämnet utfärdat lagar den 28 oktober 1887.
- 9:o af den 1 juli, angående regleringen af utgifterna under rikssatens andra hufvudtitel. (25.)
- 1887 den 13 juli i statsrådet anmäld; och föreskrifter i ämnet vederbörande meddelade.
- 10:o af samma dag, angående föreskrifter rörande fullföljande af talan i vissa uti konkursmål förekommande frågor. (48.)
- Sedan inom justitiedepartementet utarbetats förslag till lag angående förändrad lydelse af 34 och 144 §§ konkurslagen den 18 september 1862, hvaröfver högsta domstolen blifvit hörd, har Kongl. Maj:t beslutit till Riksdagen aflåta proposition i ämnet.
- 11:o af den 5 juli, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående förvärfvande af mark för utvidgning af renbetesfjellen i Jemtlands län. (56.)
- 1887 den 13 juli i statsrådet anmäld; och uppdrogs åt Kongl. Maj:ts befallningshafvande i Jemtlands län att träda i underhandling med vederbörande jordegare om öfverlåtelse till kronan af för renbetesfjellens utvidgning nödig mark; hvarjemte öfriga i ämnet erforderliga föreskrifter meddelades.
- 12:o af samma dag, angående Riksdagens beslut i fråga om Kongl. Maj:ts proposition med förslag till förändrad lydelse af 3 § samt 4 § 11 mom. tryckfrihetsförordningen. (61.)
- 1887 den 22 juli i statsrådet anmäld och lagd till handlingarna.
- 13:o af den 7 juli, angående val af justitieombudsman och suppleant för honom. (72.)
- 1887 den 13 juli i statsrådet anmäld och lagd till handlingarna.
- 14:o af samma dag, angående tillägg till kongl. kungörelsen, huru lagfarts- och in-teckningsböcker skola inrättas och föras den 14 september 1875. (76.)
- Kungörelse i ämnet utfärdad den 31 december 1887.

Stockholm den 31 december 1887.

*V. L. Groll.*

## 2:o. Kongl. utrikesdepartementet.

15:o Riksdagens skrifvelse af den 14 juni 1887, med tillkännagifvande att Riksdagen godkänt konventionen den 18 januari 1887 om förlängning af spanska handelstraktaten. (17.)

1887 den 17 juni i underdånighet föredragen, hvarvid konventionens ratifikation beslöts.  
16:o af den 1 juli, angående regleringen af utgifterna under riksstatens 3:dje hufvudtitel. (26.)

1887 den 30 september i underdånighet föredragen och statskontoret genom nådigt bref, för skeende anordningar, underrättadt om Riksdagens berörda skrifvelse.

Stockholm i kongl. utrikesdepartementet den 31 december 1887.

*Bildt,*  
kabinetssekreterare.

## 3:o. Kongl. landtförsvarsdepartementet.

17:o Riksdagens skrifvelse af den 14 juni 1887, angående försäljning af en del af Tånga hed samt försäljningssummans användande till inköp af nytt skjutfält för Göta artilleriregemente vid Remmene i Vestergötland. (14.)

Anmälades den 27 juni och meddelades arméförvaltningen samt generalfältygmästaren och chefen för artilleriet till kännedom, med åläggande för denne senare att från vederbörande jordegare inhemta yttrande, om och på hvilka vilkor kronan kunde förvärfva rättighet att, då öfning i skarpskjutning å det till inköp föreslagna fältet vid Remmene komme att försiggå, för måls uppställande m. m. disponera öfver erforderliga delar af de till skjutfältet angränsande jordområden, samt att dermed jemte eget utlåtande i fråga om vilkorens antaglighet till Kongl. Maj:t inkomma.

Detta utlåtande har ännu icke blifvit afgifvet.

18:o af den 7 juli, angående regleringen af utgifterna under riksstatens fjerde hufvudtitel. (27.)

Föredrogs den 10 augusti och meddelades arméförvaltningen och statskontoret till kännedom och efterrättelse, i hvad hvardera embetsverket rörde, äfvensom andra vederbörande myndigheter i dem angående delar, hvarvid tillika föreskrefs om vidtagande af åtgärder, som af de uti skrifvelsen anmälda besluten föranleddes.

Efter det Riksdagen i punkt 3 anmält sitt bifall till hvad Kongl. Maj:t föreslagit i fråga om aflöning till stamtrupp för Vesternorrlands bataljon hafva förberedande åtgärder vidtagits för ifrågavarande stamtrups förläggning till Hernösand.

Med anledning af Riksdagens beslut i punkt 7 hafva bestämmelser meddelats rörande

fördelning af det anvisade anslaget för illämpning af nya värnpligtslagens föreskrifter fråga om de värnpligtiges inskrifning och redovisning m. m.

Till följd af beslutet i punkt 17 fråga om anslaget till skarpskytteväsendets och skjutskicklighetens befrämjande har till "nagifvits, att Kongl. Maj:t är betänkt till en tredjedel nedsätta de understödsbelopp, om hitintills ståtts till skarpskytteföreningarnes och skyttegillenas egen disposition, me att i öfrigt hufvudsakligen på samma sätt som förut fördela anslaget.

19:o af den 7 juli, angående re leringen af utgifterna under riksstatens nionde hufvudtitel. (32.)

Anmäld genom finansdepartementet den 3 juli, och transsumt af skrifvelsen, i hvad den tillhörde landtförsvarsdepartementets hand äggning, detta departement meddeladt.

Föredrogs genom landtförsvarsdepar ementet den 10 augusti och meddelades vederbörande underrättelse om Riksdagens besl t i hithörande frågor, hvarjemte bref till vederbörande länstyrelser utfärdades angående et anvisade anslaget till gratifikationier åt kvarlevande landtvärnsmän från 1808 och 1 09 årens krig.

Föredrogs ånyo den 4 oktober, i hvad skrifvelsen rörde Riksdagens i punkt 24 gjorda framställning om åtgärders vidta ande till motverkande af höjning utaf kreditivet till arméns pensionering; och beslöts in ordrande af yttranden från vederbörande militärmyndigheter, hvarjemte åt enskild person uppdrogs att med utlåtande och utredning i ämnet till Kongl. Maj:t inkomma.

Detta utlåtande har ännu icke blifvit afgifvet.

20:o af den 6 juli, angående ändrad tid för indelta arméns målskjutningsöfnin- gar. (69.)

Anmäld den 26 augusti, och beslöts att i kommandoväg skulle meddelas de bestämmelser, som i anledning af Riksdagens framställning kunde finnas nödiga.

21:o af den 7 juli, med anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående upprättande af ett kompani volontärer vid Norrbottens fältjägarekår. (77.)

Anmäld den 19 augusti och meddelades vederbörande generalbefälhafvare samt arméförvaltningen, hvarjemte förvaltningen anbefaldes att inkomma med förslag till inredning af lokaler för en volontärskola i de å Notvikens mötesplats befintliga byggnader.

Detta förslag är ännu ej afgifvet.

22:o af samma dag, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående fortsättande under år 1888 af arbeten på nya kasernetablissemment för Svea och andra lifgardet, m. m. (78.)

Anmäldes den 29 juli samt meddelades chefen för fortifikationen jemte arméförvaltningen, och anbefaldes chefen för fortifikationen att vidtaga åtgärder i den af Riksdagen åsyftade riktning, för så vidt sådant, utan att byggnadernas ändamålsenliga anordnande derigenom förfelades, kunde låta sig göra.

Stockholm den 31 december 1887.

*E. von der Lancken.*



#### 4:o. Kongl. sjöförvarsdepartementet.

23:o Riksdagens skrivelse af den 14 juni 1887, med framställningar i anledning af Riksdagens nästlidna år församlade revisorers berättelse rörande verkställd granskning af statsverkets samt andra af allmänna medel bestående fonders tillstånd, styrelse och förvaltning under år 1885. (6.)

Sedan marinförvaltningen och direktionen öfver amiralitetskrigsmanskassan på grund af Kongl. Maj:ts befallning inkommit med yttranden i anledning af berörda framställningar, har Kongl. Maj:t vid ärendets föredragning den 2 september 1887 meddelat erforderliga föreskrifter i ämnet.

24:o af den 7 juli, angående regleringen af utgifterna under riksstatens femte hufvudtitel. (28.)

Den 13 juli föredragen och innehållet af den underdåniga skrifvelsen delgifvet vederbörande till kännedom och efterrättelse, äfvensom föreskrifter meddelade om verkställighet af i ämnet fattade beslut.

25:o af samma dag, angående regleringen af utgifterna under riksstatens nionde hufvudtitel. (32.)

Den 13 juli genom finansdepartementet i underdånighet anmäld inför Kongl. Maj:t och transsumt af skrifvelsen tillika med protokollsutdrag öfverlemnadt till sjöförvarsdepartementet, hvarifrån den 5 augusti samma år föreskrifter vederbörande till efterrättelse meddelats.

Stockholm den 31 december 1887.

*R. E. Eckerström.*

#### 5:o. Kongl. civildepartementet.

26:o Riksdagens skrivelse af den 7 juli 1887, angående regleringen af utgifterna under riksstatens sjetta hufvudtitel. (29.)

Anmäldes den 13 juli; och förordnade dervid Kongl. Maj:t — med godkännande af de beslut, hvilka af Riksdagen blifvit utöfver eller med afvikelse från hvad Kongl. Maj:t föreslagit fattade, samt med förklarande, att i fråga om tillgodogjutande af de utaf Riksdagen beviljade tillfälliga löneförbättringar skulle lända till efterrättelse hvad derom vore eller blefve föreskrifvet, — att Riksdagens skrivelse skulle till kännedom och efterrättelse meddelas statskontoret äfvensom öfriga vederbörande förvaltande verk, styrelser och chefer i de delar, dem särskildt anginge, med bemyndigande att hos statskontoret lyfta vissa af Riksdagen beviljade anslag; hvarförutom, och jemte det särskilda nådiga beslut meddelats i fråga om vissa punkter i Riksdagens skrivelse,

Kongl. Maj:t, samma dag: *dels*, med anledning af 6:te punkten, aflåtit nådigt bref

till kammarkollegiet och statskontoret angående anställande af ytterligare en länsman inom nuvarande området af Ströms länsmansdistrikt i Jemtlands län och användande dertill af en ledigblifven länsmanlön inom Vestmanlands län;

*dels* anbefalt kammarkollegiet och statskontoret att, efter inhemtande af Kongl. Maj:ts samtliga befallningshafvandes yttranden, afgifva underdånigt utlåtande i anledning af hvad Riksdagen under 8:de punkten anfört, hvilket utlåtande ännu icke inkommit;

*dels*, med anledning af beslutet i 12:te punkten, utfärdat nådig kungörelse angående anslag till landtmannaskolor;

*dels*, i följd af Riksdagens beslut i 30:de punkten, utfärdat nådig kungörelse angående anslag till frökontrollanstalter;

*dels*, med föranledande af 34:de punkten, anbefalt kommerskollegiet att, sedan Sveriges allmänna exportförening lemnats tillfälle att sig yttra, efter samråd med landtbruksakademiens förvaltningskomité afgifva underdånigt utlåtande och förslag rörande lämpligaste sättet att använda det för 1888 beviljade extra anslaget å 20,000 kronor för beredande åt alster af svensk industri och svenska näringar af afsättning i främmande länder; hvilket utlåtande ännu icke inkommit;

*dels*, med anledning af hvad i 36:te punkten anförts i fråga om lämpligaste sträckningarna för de telefontledningar i Bohuslänska skärgården, för hvilkas anläggande Riksdagen enligt nämnda punkt beviljat medel, anbefalt Kongl. Maj:ts befallningshafvande i Göteborgs och Bohus län att, sedan Kongl. Maj:ts befallningshafvande, derest andra sträckningar skulle finnas lämpligare än de, för hvilka kostnadsberäkningar blifvit af telegrafstyrelsen uppgjorda, inhemtat upplysning från nämnda styrelse angående dessa sträckningars anläggningskostnad, och, efter det Kongl. Maj:ts befallningshafvande gjort sig förvissad, huruvida hushållningssällskap, landsting, kommun eller enskilde vore villige bidra till anläggningskostnaderna med minst en fjerdedel deraf, inkomma med underdånigt utlåtande i ämnet; och har, sedan Kongl. Maj:ts befallningshafvande sådant yttrande afgifvit, ärendet den 17 december remitterats till telegrafstyrelsens utlåtande, hvilket ännu icke inkommit;

*dels och* anbefalt styrelsen för statens jernvägstrafik att underställa Kongl. Maj:ts pröfning förslag angående användandet af de af Riksdagen för år 1888 beviljade anslag af 350,000 kronor till nya byggnader och anläggningar vid statens jernvägstrafik, af 500,000 kronor till anskaffande af ny rörlig materiel vid statens trafikerade jernvägar, samt af 250,000 kronor till anskaffande af dylik materiel uteslutande för de norrländska statsbanelinierna; och har, sedan styrelsen med dylikt förslag inkommit, Kongl. Maj:t denna dag meddelat beslut angående ifrågavarande medels användning.

27:o af den 1 juli, angående befrielse i visst fall för sterbhusdelegare, hvilka fast egendom genom arf eller giftorätt tillfallit, från skyldighet att vid lagfart å fänget för hvarje lott lösa särskildt protokollsutdrag och särskildt lagfartsbevis. (46.)

Anmälde den 16 december, dervid nådig kungörelse utfärdades rörande ändrad lydelse af § 11 i förnyade nådiga förordningen angående expeditionslösen den 7 december 1883.

Skrifvelsen föranleder således icke vidare åtgärd.

28:o af den 1 juli, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående ändrade bestämmelser rörande varors kringförande till försäljning. (47.)

Anmälades den 23 september, då nådig förordning utfärdades om ändring af vissa paragrafer i förordningen den 18 juni 1864 angående utvidgad näringsfrihet.

Ärendet är slutligen handlagdt.

29:o af den 5 juli, angående beviljande af anslag till fortsättning af arbetena å stambanan norr om Sollefteå. (53.)

Anmälades den 10 augusti, dervid väg- och vattenbyggnadsstyrelsen erhöll nådig befallning att, vid uppgörande af arbetsplan för 1888 års arbeten, med ledning af det utaf 1885 års norrländska jernvägskomité afgifna yttrande tillse och vid planens underställande meddela, hvilka förenklingar i byggnadssättet syntes kunna vidtagas, äfvensom i hvad mån större eller mindre del af arbetena borde kunna öfverlätas till utförande på entreprenad.

Skrifvelsen föranleder icke vidare åtgärd.

30:o af den 8 juli, i hvad den angår sättet för anskaffande och bestridande af vissa anslagsbelopp. (84.)

Anmälades den 10 augusti. Påkallar icke vidare åtgärd.

Stockholm den 31 december 1887.

*Hugo Martin.*

### **6:o. Kongl. finansdepartementet.**

31:o Riksdagens skrifvelse af den 14 juni 1887, angående försäljning af åtskilliga kronoegendomar i de norrländska länen. (7.)

Den 27 juni har Kongl. Maj:ts och Riksdagens beslut i förevarande ärende meddelats vederbörande till kännedom och efter rättelse.

32:o af samma dag, angående upplåtelse af mark från en vid Östersunds stad belägen kronolägenhet. (8.)

33:o af samma dag, angående afsöndring af jord från indragna militiebostället Stommen n:r 1 i Vermlands län. (9.)

Hvad Kongl. Maj:t och Riksdagen i förestående ärenden beslutat har den 27 juni meddelats domänstyrelsen till kännedom och efter rättelse samt för vederbörandes förstärkande.

34:o af samma dag, angående ersättning till förre fanjunkaren Carl Ulrik Bergstedt för omkostnader, dem han såsom innehafvare på lön af sergeantsbostället Luggavi n:r 1 i Örebro län fått vidkännas för boställets deltagande i ett vattenafledningsföretag. (10.)

Den 27 juni har Kongl. Maj:t förordnat, att Kongl. Maj:ts och Riksdagens beslut i före-

*Just.-ombudsmannens embetsberättelse till 1888 års riksdag.*

varande ärende skulle meddelas vederbörande till kännedom och underdånig efter rättelse, samt att statskontoret skulle anbefallas att af under händer varande medel förskjuta och till Kongl. Maj:ts befallningshafvande i Örebro län utanordna det Bergstedt tillagda ersättningsbelopp, 3,572 kronor 58 öre, för att, sedan deraf guldits den Bergstedt åliggande husröteersättning, tillhandahållas Bergstedt, mot det han å kronan öfverläte sin andel i Vaholms qvarn.

35:o af samma dag, angående försäljning af hospitalslägenheterna Åhus nr:is 9 och 10 a i Kristianstads län. (11.)

Kongl. Maj:ts och Riksdagens beslut i detta ärende har den 27 juni meddelats domänstyrelsen till kännedom och underdånig efter rättelse.

36:o af samma dag, angående efterskänkande af kronans rätt till danaarf efter målaren Per Adolf Stockenberg. (12.)

Vid underdånig föredragning den 27 juni af denna skrifvelse har Kongl. Maj:t förordnat, att Kongl. Maj:ts och Riksdagens beslut i ärendet skulle meddelas vederbörande till kännedom och underdånig efter rättelse.

37:o af den 11 juni, i fråga om egande- och dispositionsrätten till sådant under bruk skatteköpt hemman, till hvilket bruksegaren från åbon inköpt åborätten. (15.)

Den 27 juni har Kongl. Maj:t låtit utfärda nådig kungörelse uti förevarande ämne.

38:o af den 14 juni, angående försäljning af indragna militiebostället  $\frac{1}{16}$  mantal Skälö i Kopparbergs län. (16.)

Hvad Kongl. Maj:t och Riksdagen i detta ärende beslutat har den 27 juni meddelats domänstyrelsen till kännedom och underdånig efter rättelse.

39:o af den 18 juni, angående rätt för annexförsamling att för kyrkobyggnad taga virke å prestbolets skog. (20.)

Vid underdånig föredragning den 27 juni af förevarande skrifvelse har Kongl. Maj:t förordnat, att densamma skulle öfverlemnas till kammarkollegium med befallning till detta embetsverk att efter domkapitlens hörande deröfver afgifva uunderdånigt utlåtande, hvilket ännu icke till Kongl. Maj:t inkommit.

40:o af den 1 juli, angående de i 63 § regeringsformen föreskrifna kreditivsummor. (22.)

Den 13 juli har innehållet af Riksdagens förevarande skrifvelse meddelats statskontoret till kännedom.

41:o af samma dag, angående regleringen af utgifterna under riksstatens första hufvudtitel. (24.)

Vid föredragning den 13 juli af ifrågavarande skrifvelse har Kongl. Maj:t förordnat, att innehållet af densamma skulle meddelas riksmaskalksemetet och statskontoret till kännedom och underdånig efter rättelse.

42:o af den 7 juli, angående regleringen af utgifterna under riksstatens sjunde hufvudtitel. (30.)

Den 13 juli har Kongl. Maj:t, med godkännande af Riksdagens beslut rörande anslagen under sjunde hufvudtiteln, i hvad besluten skilde sig från Kongl. Maj:ts nådiga framställningar i ämnet, förordnat, att förestående skrifvelse skulle delgifvas statskontoret till kännedom och efterrättelse, äfvensom att innehållet af samma skrifvelse i de delar, som rörde andra embetsverk och myndigheter, skulle dessa meddelas.

43:o af samma dag, angående regleringen af utgifterna under riksstatens nionde hufvudtitel. (32.)

Vid underdånig anmälan den 13 juli af förestående skrifvelse har Kongl. Maj:t förordnat, att densamma skulle i de delar, som tillhörde handläggning af annat departement än finansdepartementet, för sådant ändamål till vederbörande departement överlemnas, samt att innehållet af skrifvelsen i öfrigt skulle till kännedom och underdånig efterrättelse meddelas statskontoret.

44:o af den 27 juni, angående val af fullmäktige i riksbanken. (36.)

45:o af samma dag, angående val af fullmäktige i riksgäldskontoret. (37.)

Den 13 juli äro dessa två skrivelser inför Kongl. Maj:t i underdånighet anmälda och, såsom icke påkallande någon åtgärd, lagda till handlingarna.

46:o af den 30 juni, rörande förändrad lydelse af åtskilliga paragrafer i kongl. förordningen angående Sveriges och Norges ömsesidiga handels- och sjöfartsförhållanden af den 29 maj 1874. (45.)

Den 1 juli har Kongl. Maj:t låtit utfärda nådig kungörelse i förevarande ämne.

47:o af den 2 juli, angående bevillningsafgifter för särskilda förmåner och rättigheter. (49.)

Sedan statskontoret och kammarrätten blifvit uti ifrågavarande ärende hörda, har Kongl. Maj:t den 28 oktober, i öfverensstämmelse med Riksdagens beslut i ämnet, låtit utfärda nådig kungörelse angående ändring i § 5 af nådiga förordningen den 16 maj 1884 angående bevillningsafgifter för särskilda förmåner och rättigheter.

48:o af samma dag, angående vilkoren för försäljning af bränvin. (50.)

Sedan Kongl. Maj:ts befallningshafvande i rikets samtliga län samt öfverståthållarembetet i anledning af förevarande skrifvelse afgifvit infordrade underdåniga utlåtanden, har Kongl. Maj:t den 25 nästlidne november låtit utfärda nådig kungörelse om ändring i §§ 22 och 41 af nådiga förordningen angående vilkoren för försäljning af bränvin och andra brända eller destillerade spirituösa drycker den 29 maj 1885.

49:o af den 4 juli, med reglemente för riksbankens styrelse och förvaltning. (51.)

I anledning af Riksdagens anhållan i förevarande skrifvelse har Kongl. Maj:t den 11 augusti låtit utfärda nådig kungörelse angående de af Riksdagen beslutade ändringar i reglementet för riksbankens styrelse och förvaltning.

50:o af den 5 juli, angående restitution af stämpelafgift till delegarne i sterbhuset efter kabinettskammarherren friherre Carl Otto Silfverschiöld. (54.)

Den 13 juli har Kongl. Maj:t förklarad, att, med anledning af Riksdagens i förevarande skrifvelse anmälda beslut, de underdåniga besvär, delegarne i sterbhuset efter friherre

Carl Otto Silfverschiöld anført öfver kammarrättens den 3 november 1885 meddelade utslag i fråga om resitution af ifrågavarande stämpelafgift, ej skulle föranleda vidare åtgärd.

51:o af samma dag, angående vissa åtgärder i afseende å förvaltningen af kronans domäner. (55.)

Vid underdånig anmälan den 13 juli af ifrågavarande skrifvelse har Kongl. Maj:t dels i öfverensstämmelse med Riksdagens i skrifvelsen meddelade beslut låtit utfärda nådig kungörelse angående rätt för vissa kronans arrendatorer att uppsäga sina arrenden till upphörande den 14 mars 1889 samt nådig kungörelse om förändrad lydelse af 7:de och 8:de punkterna i kungörelsen den 10 november 1882 angående grunder för förvaltningen af kronans jordbruksdomäner; dels ock meddelat statskontoret och domänstyrelsen erforderliga föreskrifter med afseende på den beslutade nedsättningen i arrendeafgiften m. m.

52:o af den 7 juli, angående upplösning af det nu bestående rättsförhållandet mellan kronan och Sala bergslag m. m. (57.)

Sedan Kongl. Maj:t vid underdånig anmälan den 13 juli af denna skrifvelse förordnat, att hvad Kongl. Maj:t och Riksdagen i förevarande ämne beslutat skulle delgifvas kammar- och kommerskollegierna till kännedom med befallning till kammarkollegium att med Sala bergslags intressenter i behörig ordning sluta aftal i öfverensstämmelse med de af Kongl. Maj:t och Riksdagen antagna grunder; så och efter det kammarkollegium öfverlemnadt ett af kollegium med bergslagsintressenterna upprättadt aftal, har Kongl. Maj:t vid förnyad underdånig anmälan den 25 november af ifrågavarande ärende, meddelat erforderliga föreskrifter för verkställande af Kongl. Maj:ts och Riksdagens beslut.

53:o af den 5 juli, angående försäljning till Örebro stad af kronolägenheten Aln-ängarne i Örebro län. (58.)

Innehållet af Riksdagens förevarande skrifvelse har den 13 juli meddelats vederbörande till kännedom.

54:o af samma dag, i fråga om utsträckning af tiden för anmälan om inlösen af skattefrälseräntor och af kronotionage, som innehafvas under enskild eganderätt. (59.)

Vid föredragning den 13 juli af denna skrifvelse har Kongl. Maj:t förordnat, att nådig kungörelse i förevarande ämne skulle utfärdas.

55:o af samma dag, i fråga om ersättning af statsmedel åt egare af skattefrälsehemman, hvars ränta icke blifvit af statsverket inlöst. (60.)

Vid underdånig anmälan den 13 juli af ifrågavarande skrifvelse har Kongl. Maj:t förordnat, att densamma skulle öfverlemnas till kammarkollegium och statskontoret med befallning till dessa embetsverk att deröfver afgifva gemensamt underdånigt utlåtande jemte förslag till de föreskrifter, som kunde för ändamålet erfordras; och har sådant utlåtande och förslag ännu ej till Kongl. Maj:t inkommit.

56:o af den 6 juli, angående tilläggsstadgande till instruktionerna för Riksdagens revisorer af statsverket, riksbanken och riksgäldskontoret. (62.)

Den 13 juli har Kongl. Maj:t låtit utfärda nådig kungörelse om hvad Riksdagen i förevarande ärende beslutat.

57:o af samma dag, i fråga om ändringar i förordningen angående en postsparbank för riket den 22 juni 1883. (63.)

Vid föredragning den 13 juli af denna skrifvelse har Kongl. Maj:t låtit utfärda nådig kungörelse om de af Kongl. Maj:t och Riksdagen beslutade ändringar uti förestående förordning.

58:o af samma dag, rörande ändring i kongl. förordningarna den 26 april 1861 angående dels en allmän hypoteksbank för riket samt dels de allmänna grunder, som vid hypoteksföreningars bildande och framtida verksamhet skola till efterrättelse lända. (64.)

Den 13 juli har Kongl. Maj:t förordnat, att kungörelse skulle utfärdas i öfverensstämmelse med Kongl. Maj:ts och Riksdagens beslut om ändringar uti förevarande förordningar.

59:o af samma dag, angående ändring af hypoteksföreningarnas verksamhet. (65.) Sedan styrelsen för allmänna hypoteksbanken, efter det delegarne i laga ordning lemnats tillfälle att taga innehållet af ifrågavarande skrifvelse i öfvervägande, den 21 november öfver densamma afgifvit underdånigt utlåtande, är detta ärende på Kongl. Maj:ts pröfning beroende.

60:o af samma dag, angående nytt riksdags- och riksbankshus m. m. (66.)

Vid underdånig anmälan den 13 juli af ifrågavarande skrifvelse har densamma, såsom icke föranledande någon åtgärd, blifvit lagd till handlingarna.

61:o af den 7 juli, med förslag till ny förordning angående villkoren för tillverkning af bränvin. (67.)

Vid föredragning den 13 juli af denna skrifvelse har Kongl. Maj:t låtit utfärda dels förordning angående villkoren för tillverkning af bränvin och dels ordningsstadga för bränvinsbrännerierna i riket; och har Kongl. Maj:t den 18 sistlidne november låtit utfärda nådig förordning angående restitution af tillverkningskatt för bränvin, som användes för tekniskt eller vetenskapligt behof.

62:o af den 6 juli, angående stämpelafgiften. (68.)

Sedan statskontoret och kammarrätten afgifvit gemensamt underdånigt utlåtande öfver förevarande skrifvelse, har Kongl. Maj:t den 17 oktober beslutat, att i öfverensstämmelse med Riksdagens uti skrifvelsen anmälda beslut kungörelse angående stämpelafgiften skulle utfärdas.

63:o af den 7 juli, angående tullbevillningen. (79.)

Sedan kommerskollegium och generaltullstyrelsen afgifvit gemensamt underdånigt utlåtande öfver Riksdagens förevarande skrifvelse, så vidt anginge de ifrågasatta tilläggsafgifterna å majs och ost till nu gällande tulltaxa, har Kongl. Maj:t den 13 juli låtit utfärda nådig kungörelse angående tullsatserna å förenämnda artiklar; hvarjemte Kongl. Maj:t, efter inhemtande af ofvanbemälda myndigheters underdåniga utlåtande rörande öfriga delar af

Riksdagens ifrågavarande skrifvelse, den 31 december 1887 låtit utfärda nådig kungörelse angående fortsatt tillämpning af tulltaxan den 22 oktober 1886 med viss ändring.

64:o af den 8 juli, angående bevillning af fast egendom samt af inkomst. (80.) Sedan statskontoret och kammarrätten öfver förevarande skrifvelse afgifvit gemensamt underdånigt utlåtande, har Kongl. Maj:t den 28 oktober låtit utfärda nådig kungörelse angående den af innevarande års senare lagtima Riksdag åtagna bevillning af fast, egendom samt af inkomst.

65:o af den 7 juli, angående beräkningen af statsverkets inkomster. (81.) Innehållet af denna skrifvelse har den 13 juli meddelats statskontoret till kännedom och efterrättelse.

66:o af den 8 juli, angående upprättadt nytt reglemente för riksgäldskontoret. (83.) Den 13 juli är denna skrifvelse i underdånighet anmäld och, såsom icke påkallande någon åtgärd, lagd till handlingarna.

67:o af samma dag, angående afsättning till fonden för nytt riksdagshus, till inlösen af skattefrälseräntor m. m. och till förstärkande af statsverkets kassaförslagsfond samt angående sättet för anskaffande och bestridande af vissa anslagsbelopp. (84.) Vid underdånig föredragning den 13 juli af ifrågavarande skrifvelse har Kongl. Maj:t förordnat, att densamma skulle meddelas statskontoret till kännedom och efterrättelse med föreskrift att före utgången af år 1888 till riksgäldskontoret öfverlemnas det belopp, Riksdagen beslutat afsätta till nytt riksdagshus, samt bemyndigat statskontoret att af det till inlösen af skattefrälseräntor m. m. afsatta belopp, så långt detsamma lemnade tillgång, godtgöra sig för de belopp, som blifvit för ändamålet förskjutna, och i öfrigt bestrida de med räntornas inlösen förenade utbetalningar.

Derjemte har Kongl. Maj:t befalt, att transsumt af ifrågavarande skrifvelse, i hvad den rörde sättet för anskaffande och bestridande af vissa anslag för jernvägsmateriel eller jernvägsbyggnader, skulle jemte protokollsutdrag till civildepartementet öfverlemnas; och kommer denna skrifvelse icke vidare att på finansdepartementets föredragning för Kongl. Maj:t anmälas.

68:o af samma dag, med ny riksstat. (85.)

Vid underdånig anmälan den 13 juli af förevarande skrifvelse har Kongl. Maj:t förordnat, att, jemte meddelande af Riksdagens uti skrifvelsen anmälda beslut angående disposition vid statsregleringen för nästkommande år af besparingarna å hufvudtitlarna, berörda riksstat skulle tillställas statskontoret till kännedom och efterrättelse.

Stockholm den 31 december 1887.

*Robert Dickson.*



## 7:o. Kongl. ecklesiastikdepartementet.

69:o Riksdagens skrivelse af den 3 juni 1887, angående förändrad lydelse af § 40 i förordningen om kyrkostämma, samt kyrkoråd och skolråd i Stockholm den 20 november 1863. (3.)

Kongl. Maj:t har den 11 juni 1887 utfärdat nådig förordning i ämnet.

70:o af den 14 juni, i anledning af Riksdagens år 1886 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning af statsverkets samt andra af allmänna medel bestående fonders tillstånd, styrelse och förvaltning under år 1884. (5.)

Efter det medicinalstyrelsen afgifvit infordradt underdånigt utlåtande, har Kongl. Maj:t den 7 oktober 1887 meddelat beslut, hvarigenom det i skrivelsen omförmälda ärende blifvit afgjort.

71:o af samma dag, angående afsöndring af jord från indragna militiebostället Erska Öster- och Bergsgården i Elfsborgs län. (13.)

Kongl. Maj:t har den 27 juni 1887 meddelat beslut i detta ärende.

72:o af den 18 juni, angående behörighet för qvinna att väljas till ledamot af fattigvårdsstyrelse och af skolråd (19.)

Kongl. Maj:t har den 13 juli 1887 infordrat utlåtanden i ämnet af öfverståthållareembetet, Kongl. Maj:ts befallningshafvande, domkapitlen och Stockholms stads konsistorium; och hafva dessa myndigheters utlåtanden ännu icke fullständigt inkommit.

73:o af den 28 juni, med förslag till förordning angående ändrad lydelse af § 31 mom. 2 i förordningen om fattigvården den 9 juni 1871. (42.)

Kongl. Maj:t har den 13 juli 1887 utfärdat nådig förordning i ämnet.

74:o af samma dag, med förslag till förordning om ändrad lydelse af § 11 i förordningen angående allmänt ordnande af presterskapets inkomster den 11 juli 1862. (44.)

Den 13 juli 1887 inför Kongl. Maj:t anmäld och remitterad till kammarkollegium, hvars utlåtande i ämnet ännu icke inkommit.

75:o af den 1 juli, angående beviljad lån för betäckande af kostnader för tornbyggnaden å Linköpings domkyrka. (23.)

Den 13 juli 1887 har Kongl. Maj:t meddelat landshöfdingen i Östergötlands län och biskopen i Linköpings stift, i deras egenskap af domkyrkans föreståndare, innehållet af Riksdagens berörda skrivelse.

76:o af den 6 juli, angående förändrad sätt för utbetalning af pensioner från folkskolelärarnes pensionsinrättning samt folkskolelärarnes enke- och pupillkassa. (70.)

Kongl. Maj:t infortrade genom nådig remiss den 13 juli 1887 underdånigt yttrande från direktionen för pensionsinrättningen och för enke- och pupillkassan; och sedan detta yttrande inkommit, har Kongl. Maj:t den 2 december 1887 förständigt sina befallningshafvande i samtliga länen att i ärendet afgifva underdåniga utlåtanden, hvilka ännu icke fullständigt inkommit.

77:o af samma dag, angående tiden för aflönings utbetalande till lärarepersonalen vid rikets folkskolor, mindre folkskolor och småskolor. (71.)

Efter det samtliga domkapitlen och Stockholms stads konsistorium afgifvit infordrade underdåniga utlåtanden, har Kongl. Maj:t den 18 november 1887 utfärdat nådig kungörelse i ämnet.

78:o af den 7 juli, angående undervisnings-, examens- och studieväsendet vid universiteten och karolinska mediko-kirurgiska institutet. (75.)

Kongl. Maj:t har den 13 juli 1887 låtit vidtaga åtgärder för insamlande och bearbetande af åtskilliga statistiska uppgifter rörande examensförhållandena vid universiteten.

79:o af samma dag, angående regleringen af utgifterna under riksstatens åttonde hufvudtitel. (31.)

Kongl. Maj:t har den 13 juli 1887 meddelat erforderliga föreskrifter i ämnet.

Stockholm den 31 december 1887.

*Nils Claëson.*

*Förteckning öfver de i förestående uppgifter upptagna genom Riksdagens underdåniga skrivelser anhängiggjorda ärenden, hvilka vid utgången af år 1887 i sin helhet eller till någon del icke hos Kongl. Maj:t förevarit till slutligt afgörande.*

### **Kongl. justitiedepartementet.**

4:o Riksdagens skrivelse af den 18 juni, angående ändring i 17 kapitlet 12 § handelsbalken. (21.)

### **Kongl. landtförsvarsdepartementet.**

17:o af den 14 juni, angående försäljning af en del af Tånga hed samt försäljningssummans användande till inköp af nytt skjutfält för Göta artilleriregemente vid Remmene i Vestergötland. (14.)

19:o af den 7 juli, angående regleringen af utgifterna under riksstatens nionde hufvudtitel. (32.)

21:o af samma dag, med anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående upprättande af ett kompani volontärer vid Norrbottens fältjägarkår. (77.)

### **Kongl. civildepartementet.**

26:o Riksdagens skrifvelse af den 7 juli, angående regleringen af utgifterna under riksstatens sjette hufvudtitel. (29.)

### **Kongl. finansdepartementet.**

39:o af den 18 juni, angående rätt för annexförsamling att för kyrkobyggnad taga virke å prestbolets skog. (20.)

55:o af den 5 juli, i fråga om ersättning af statsmedel åt egare af skattefrälsehemman, hvars ränta icke blifvit af statsverket inlöst. (60.)

59:o af den 6 juli, angående ändring af hypoteksföreningarnas verksamhet. (65.)

### **Kongl. ecklesiastikdepartementet.**

72:o af den 18 juni, angående behörighet för qvinna att väljas till ledamot af fattigvårdsstyrelse och af skolråd. (19.)

74:o af den 28 juni, med förslag till förordning om ändrad lydelse af § 11 i förordningen angående allmänt ordnande af presterskapets inkomster den 11 juli 1862. (44.)

76:o af den 6 juli, angående förändradt sätt för utbetalning af pensioner från folkskolelärares pensionsinrättning samt folkskolelärares enke- och pupillkassa. (70.)

78:o af den 7 juli, angående undervisnings-, examens- och studieväsendet vid universiteten och karolinska mediko-kirurgiska institutet. (75.)

## II.

*Förteckning å de genom de af Riksdagen före den 2 maj 1887 af-låtna underdåniga skrivelser anhängiggjorda ärenden, hvilka i justitieombudsmannens senast afgifna embetsberättelse finnas upptagna såsom i sin helhet eller till någon del hos Kongl. Maj:t oafgjorda, jemte uppgift å de åtgärder, som sedermera blifvit med dem vidtagna.*

### 1:o. Kongl. justitiedepartementet.

1:o Riksdagens skrivelse af den 17 maj 1879, angående förändrad lagstiftning om skilnad i trolofning och äktenskap. (54.)

Ärendet beror på Kongl. Maj:ts pröfning.

2:o af den 9 maj 1880, angående utsträckning af tiden för straffarbets fullgörande i enrum, samt om utbyte i vissa fall af nämnda straffart mot annan sådan. (40.)

Fångvårdsstyrelsens i ärendet infordrade yttrande har ännu icke till Kongl. Maj:t inkommit.

3:o af den 26 april 1882, om lagbestämmelser angående de rättsförhållanden, som uppstå genom samegendom i stadsfastighet, samt beträffande delning af sådan fastighet. (31.)

Komitén för lagstiftning angående stadsplaners genomförande, till hvilken denna skrivelse blifvit öfverlemnad, har ännu icke i anledning af densamma afgifvit utlåtande.

4:o af den 13 april 1883, om ändringar i konkurslagen den 18 september 1862. (19.) 1887 den 9 december anmälde denna skrivelse i statsrådet; och förklarade Kongl. Maj:t densamma icke böra till någon vidare åtgärd föranleda.

5:o af den 7 maj 1884, om framläggande af förslag till vissa ändringar och tillägg i gällande lagstiftning angående äkta makars inbördes egendomsförhållanden. (39.)

Högsta domstolens utlåtande öfver det af nya lagberedningen afgifna förslag till förändrade lagbestämmelser i ämnet har ännu icke inkommit.

6:o af den 9 maj 1884, angående lagbestämmelser för ordnande af de rättsförhållanden, som uppstå mellan kommunerna och enskilda i följd af fastställande af planer för eller vid utförande af beslut om reglering af gator, torg eller allmänna platser i stad eller köping eller å annan ort, för hvars bebygganden stadganden lika med de för stad gällande, anses böra på grund af befolkningens täthet tillämpas. (42.)

Högsta domstolen har öfver det af komiterade utarbetade förslag till lag angående stadsplan och tomtreglering m. m. den 20 april 1887 afgifvit utlåtande; och beror ärendet på Kongl. Maj:ts pröfning.

7:o af den 12 maj 1885, angående utredning af hvad som bör vara att till fast eller lös egendom hänföra. (50.)

Landbruksakademiens förvaltningskomité's och kommerskollegii i ämnet infortrade utlåtanden hafva numera inkommit; och beror ärendet på Kongl. Maj:ts vidare pröfning.

8:o af den 20 maj 1885, om framläggande af förslag till ny lag om aktiebolag. (71.)  
Den af Kongl. Maj:t den 30 december 1885 tillsatta komité är fortfarande sysselsatt med utarbetande af lagförslag i detta med flera sammanhängande ämnen.

9:o af den 16 mars 1886, om ändring i förordningen angående särskilda sammankomster för andaktsöfning den 11 december 1868. (20.)

Ärendet beror på Kongl. Maj:ts pröfning.

Stockholm den 31 december 1887.

*V. L. Groll.*

## 2:o. Kongl. landtförvarsdepartementet.

10:o Rikets ständers uti skrifvelse den 5 oktober 1860, angående regleringen af utgifterna under riksstatens fjerde hufvudtitel (n:r 146) i punkten 21 gjorda framställning det Kongl. Maj:t täcktes taga i nådigt öfvervägande, huruvida i nu gällande föreskrifter, angående uppbörd och leveranser af varor för landtförsvarets behof samt dylika varors besigtning, må kunna vidtagas sådan ändring, att utan åsidosättande af kronans rätt, spekulanternas täflan underlättas och besparing i statens utgifter derigenom beredes.

Kongl. Maj:t har under den 2 december, med återkallande af det arméförvaltningen och marinförvaltningen genom nådigt bref den 19 juni 1866 gifna uppdrag att inkomma med förslag till föreskrifter och förordning huru förhållas skall vid besigtningar af varor eller arbeten levererade till kronan m. m., befalt att samtliga till detta mål hörande handlingar skola tillställas den komité, som den 27 sistlidne juni blifvit tillsatt för utarbetande af förslag till föreskrifter angående upphandlingar m. m. för statens räkning, med uppdrag till komitén att fullgöra hvad embetsverken i förberörda hänseende ditintills ålegat.

11:o Riksdagens skrivelse den 11 april 1886, angående ändring i sättet för utdelning af underhållsmedel till gratialister af krigsgemenskapen. (28.)  
Remitterad den 19 april 1886 till arméförvaltningen, hvars utlåtande i ämnet ännu icke inkommit.

12:ö Riksdagens skrivelse den 20 april 1886, i anledning af Riksdagens år 1885 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning af statsverkets samt andra af allmänna medel bestående fonders tillstånd, styrelse och förvaltning år 1883. (30.)

Vid anmälan inför Kongl. Maj:t den 21 maj 1886 af denna underdåniga skrivelse blefvo i anledning af den utaf Riksdagen i fråga om arméförvaltningens räkenskaper gjorda hemställan arméförvaltningen och statskontoret anbefalda att med gemensamt utlåtande i detta ämne inkomma.

Detta utlåtande har icke ännu blifvit till Kongl. Maj:t afgifvet.

Stockholm den 13 december 1887.

*E. von der Lancken.*

### 3:o. Kongl. civildepartementet.

13:o Riksdagens skrivelse af den 21 maj 1882, i anledning af Riksdagens år 1881 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning af statsverkets samt andra af allmänna medel bestående fonders tillstånd, styrelse och förvaltning under år 1879. (75.)

Vid föredragning den 20 oktober 1882 af denna skrivelse i hvad den rörde Ultuna och Alnarps landbruksinstitut erhöll komitén för afgifvande af förslag till den lämpligaste organisationen af rikets landbruksläroverk nådig befallning att, i sammanhang med fullgörande af sitt uppdrag, jemväl yttra sig om Riksdagens framställning i fråga om bokföringssättet vid instituten.

Sedan komiténs förslag i ämnet blifvit den 19 september 1884 anmaldt och remitteradt till samtliga Kongl. Maj:ts befallningshafvande att, efter vederbörande hushållningssällskaps hörande, afgifva underdåniga utlåtanden; samt dessa jemte komiténs förslag derefter den 2 november 1885 remitterats till landbruksakademiens förvaltningskomité, som den 20 februari 1886 afgifvit underdånigt utlåtande i frågan, så erhöilo styrelserna för Ultuna och Alnarps landbruksinstitut den 26 november 1886 nådig befallning, hvar för sig, att skyndsamligen afgifva yttranden angående hvilka nybyggnader vid instituten skulle, derest komiterades förslag till omorganisation af landbruksläroverken blefve antaget, vara oundgängligen erforderliga samt angående de belopp, hvartill kostnaderna härför skulle uppgå.

Dessa yttranden äro nu inkomna och ärendet är på Kongl. Maj:ts pröfning beroende.

14:o af den 10 maj 1884, angående förbindelse medelst ångfärja emellan Helsingborg och Helsingör eller Malmö och Köpenhamn. (28.)

Anmälles den 23 maj 1884, hvarvid chefen för civildepartementet bemyndigades att utse komiterade för afgifvande af betänkande i frågan, hvarefter ärendet, sedan dessa komiterades betänkande inkommit, blifvit den 3 oktober 1884 remitteradt till styrelsen för statens jernvägstrafik samt väg- och vattenbyggnadsstyrelsen att deri afgifva gemensamt utlåtande.

Detta utlåtande har ännu icke till Kongl. Maj:t inkommit.

15:o af den 11 maj 1884, angående regleringen af utgifterna under riksstatens sjetta hufvudtitel. (49.)

I anledning af hvad denna, den 30 maj 1884 anmälda skrifvelse bland annat innehöll, tillsattes den 3 oktober 1884 en komité med uppdrag ej mindre att utreda, om och i hvad mån åtgärder kunde finnas lämpliga för ordnandet af förhållandet emellan arbetsgifvare och arbetare beträffande olycksfall i arbetet, äfvensom för beredande af ålderdomsförsäkring åt arbetare och med dem jemförliga personer, än äfven att derefter afgifva de förslag, hvartill utredningen gafve anledning.

Förslag i detta ärende hafva ännu icke till Kongl. Maj:t inkommit.

16:o af den 17 mars 1885, om ändrade stadganden angående den så kallade allmänna strömmrensningen. (20.)

Anmälles den 27 mars 1885 och remitterades till kammarkollegiets utlåtande efter länsstyrelsernas hörande.

Detta utlåtande är ännu icke afgifvet.

17:o af den 8 mars 1886, angående afskaffande af åtskilliga löfteseder. (11.)

Vid föredragning af ärendet den 13 juli 1887 utfärdade Kongl. Maj:t, som ausåg frågan om upphäfvande af stadgandena angående redare- och borgare-eder för närvarande icke till vidare åtgärd föranleda, nädiga kungörelser

*dels* angående ändring i § 7 af mäklareordningen den 25 oktober 1872;

*dels* angående ändring i § 7 af skeppsklarerareordningen den 8 maj 1874; och

*dels* angående ändring af § 10 i instruktionen för läns-, distrikts- och andra civila veterinärer af den 2 november 1877.

Ärendet är sålunda, hvad civildepartementet angår, slutligen handlagdt.

18:o af den 26 mars 1886, i anledning af Riksdagens år 1885 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning af statsverkets samt andra af allmänna medel bestående fonders tillstånd, styrelse och förvaltning år 1883. (30.)

Anmälles den 4 juni 1886 i hvad den angår statens jernvägstrafik, dervid Kongl. Maj:t anbefalde styrelsen för statens jernvägstrafik, bland annat, att till Kongl. Maj:t inkomma med yttrande rörande hvilka särskilda föreskrifter borde kunna meddelas om, huru vid afskrifningar af jernvägstrafikens osäkra fordringar skulle förfaras.

Detta yttrande har den 5 oktober 1887 inkommit; hvarefter ärendet remitterats till kammarrättens utlåtande, hvilket ännu icke afgifvits.

19:o af den 1 maj 1886, angående åtgärders vidtagande för afhjelpande af olägenheter vid varors kringförande till försäljning annorlunda än å marknad. (35.) Anmäldes den 15 maj 1886 och remitterades till utlåtande af Kongl. Maj:ts samtliga befallningshafvande, hvarefter, och sedan dessa utlåtanden inkommit, handlingarna i ärendet den 10 påföljande november öfverlemnats till kammarkollegiets underdåniga utlåtande.

Efter det kollegiets utlåtande inkommit, föredrogs ärendet ånyo den 13 maj 1887, dervid beslöts aflåtande till Riksdagen af nådig proposition angående ändrade bestämmelser rörande vilkoren för varors kringförande till försäljning.

Denna Riksdagens skrifvelse föranleder ej vidare åtgärd.

20:o af den 13 maj 1886, i fråga om tillägg till kongl. kungörelsen den 26 april 1853 angående rätt för part att återfå till öfverrätt ingifna handlingar. (59.) Anmäldes den 11 juni 1886 och remitterades till utlåtande af kommerskollegiet, statskontoret, kammarrätten och kammarkollegiet.

Sedan dessa utlåtanden inkommit, anmäldes ärendet ånyo den 22 december 1887, då kungörelse i ämnet utfärdades.

Skrifvelsen föranleder således icke vidare åtgärd.

21:o af den 17 maj 1886, angående förständigande för kronofogdarne i riket att till vederbörande kommunalnämnder med posten öfversända redovisning för indrifna kommunalutskylder. (72.)

Anmäldes den 21 maj 1886 och remitterades till kammarkollegiets och statskontorets utlåtande efter Kongl. Maj:ts befallningshafvandes i samtliga länen hörande.

Efter det dessa utlåtanden inkommit, har Kongl. Maj:t den 16 september 1887 utfärdat nådig kungörelse angående skyldighet för kronofogde att till kommunalnämnd med posten öfversända indrifna kommunalutskylder.

Föranleder icke vidare åtgärd.

Stockholm den 31 december 1887.

*Hugo Martin.*

#### **4:o. Kongl. finansdepartementet.**

22:o Riksens ständers skrifvelse af den 25 juli 1863, i anledning af väckt fråga om närmare bestämmelser i afseende på erhållande af skatterätt till krononybyggen. (109.)

Sedan ett af landsböfvingen E. Poignant enligt nådigt uppdrag utarbetadt förslag till förordning om åboombyte å kronohemman och lägenheter blifvit, jemte deröfver af länsstyrelserna afgifna yttranden, remitteradt till kammarkollegium, och kollegium inkommit med utlåtande i ämnet, är detta ärende på Kongl. Maj:ts pröfning beroende.



23:o Riksdagens skrifvelse af den 24 mars 1871, angående omarbetande af kongl. förordningen om mantals- och skattskrifningarnas förrättande. (6.)

Sedan kammarrätten den 19 april 1880 till Kongl. Maj:t inkommit med yttrande öfver det förslag i förevarande ämne, som afgifvits af den för reglering af landtstaternas löner m. m. tillsatta komité, är detta ärende på Kongl. Maj:ts pröfning beroende.

24:o af den 23 maj 1873, angående ett Höganäs stenkolsverk beviljadt och från statskontoret utbetaldt statsbidrag. (69.)

Den 22 innevarande månad har förevarande skrifvelse blifvit anmäld för Kongl. Maj:t och förklarats ej föranleda vidare åtgärd; hvarvid Kongl. Maj:t beslutat aflåta nådig proposition till Riksdagen i fråga om eftergift för stenkolsverket af skyldighet till erläggande af bergverkstionde.

25:o af den 23 april 1874, angående nedsättning i kontrollstämplingsavgifterna. (25.) Detta ärende, deri kontrolldirektören afgifvit infordradt underdånigt utlåtande, är på Kongl. Maj:ts pröfning beroende.

26:o af den 14 maj 1884, angående stämmoböters utbytande mot en viss indrifningsavgift. (69.)

Den 20 sistlidne maj har Kongl. Maj:t låtit utfärda nådig kungörelse uti förevarande ämne.

27:o af den 12 maj 1886, i fråga om att åt vissa å kronans utarrenderade egendommar bosatte lägenhetsinnehafvare bereda tryggad besittning af de lägenheter, de innehafva. (54.)

Vid föredragning den 21 maj 1886 af förevarande skrifvelse har Kongl. Maj:t förordnat, att densamma skulle remitteras till domänstyrelsen med befallning till detta embetsverk att deröfver afgifva underdånigt utlåtande, hvilket ännu icke till Kongl. Maj:t inkommit.

28:o af den 23 februari innevarande år, angående jemkning af den på hemman å landet hvilande inqvarteringsbörda under fredstid. (4.)

Kongl. Maj:t har den 7 mars anbefalt kammarkollegium att i anledning af Riksdagens förevarande skrifvelse afgifva underdånigt utlåtande, hvilket ännu icke till Kongl. Maj:t inkommit.

Stockholm den 31 december 1887.

*Robert Dickson.*

### 5:o. Kongl. ecklesiastikdepartementet.

29:o Riksdagens skrifvelse af den 10 maj 1870, angående afskaffande af åtskilliga från kyrkorna i de provinser, som fordom tillhört danska monarkien, utgående afgifter. (53.)

Ärendet beroende på Kongl. Maj:ts pröfning.

30:o af den 19 maj 1871, angående upphörande af blifvande konsistoriinotariers rätt till uppborädsprovision å kollektmedel. (77.)

Efter det samtliga domkapitlen, Stockholms stads konsistorium och hofkonsistorium afgifvit infortrade underdåniga utlåtanden, har Kongl. Maj:t den 11 juni 1887 förklarar Riksdagens framställning ej för närvarande till någon åtgärd föranleda.

31:o af den 22 maj 1873, angående omsättning i penningar af den andel af kyrkotonden, som af församlingarna utgöres dels till kyrkorna och dels till akademier eller andra stiftelser. (71.)

Ärendet beroende på Kongl. Maj:ts pröfning.

32:o af den 10 maj 1876, om framläggande af förslag till ny ecklesiastik boställsordning. (58.)

Sedan utsedde komiterade till Kongl. Maj:t inkommit med betänkande och förslag i ämnet, samt domkapitlen, Stockholms stads konsistorium, Kongl. Maj:ts befallningshafvande i samtliga länen, öfverståthållareembetet, domänstyrelsen och kammarkollegium afgifvit underdåniga utlåtanden, har Kongl. Maj:t den 16 december 1887 infortrat högsta domstolens yttrande öfver förslaget i hvad det afser upphäfvande af allmän lag, hvilket yttrande ännu icke afgifvits.

33:o af den 14 maj 1876, angående ordnandet af döfstummeundervisningen i riket. (71.)

Ärendet beroende på Kongl. Maj:ts pröfning.

34:o af den 16 maj 1876, angående beredande af ökad kontroll å arbetare, som utom deras hemort taga anställning i arbete. (74.)

Ärendet beroende på Kongl. Maj:ts pröfning.

35:o af den 13 maj 1884, rörande vidtagande af åtgärder för att gifva undervisningen i folkskolorna en mera praktisk karakter. (68.)

Sedan med anledning af denna skrifvelse Kongl. Maj:t uppdragit åt en komité att granska för handen varande, till folkskolans tjänst utgifna läroböcker och afgifva utlåtande rörande de grundsatser, efter hvilka sådana läroböcker lämpligen böra uppställas, och komitén den 17 december 1887 inkommit med underdånigt utlåtande i ämnet, har Kongl. Maj:t den 22 i samma månad förordnat, att berörda utlåtande, hvilket blifvit till trycket befordradt, skulle utdelas till samtliga domkapitel, folkskolelärareseminarier, folkskoleinspektörer och skolråd i riket.

36:o af den 12 maj 1885, i anledning af Riksdagens år 1884 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning af statsverkets samt andra af allmänna medel bestående fonders tillstånd, styrelse och förvaltning under år 1882. (33.)

Sedan Kongl. Maj:t anbefalt vitterhets-, historie- och antiqvitetsakademien att inkomma med förslag till nya stadgar för akademien och dervid taga innehållet af Riksdagens berörda skrifvelse i öfvervägande, har berörda förslag till Kongl. Maj:t inkommit.

37:o af samma dag, rörande de enskilda högre skolorna för qvinlig ungdom. (47.)

Kongl. Maj:t har den 6 november 1885 uppdragit åt en komité att undersöka, huru undervisningen i de enskilda högre skolorna för qvinlig ungdom för närvarande bedrifves och hvilka resultat af densamma hittills vunnits, samt afgifva det utlåtande, hvartill en sådan undersökning må föranleda. Utlåtande i ämnet har ännu icke till Kongl. Maj:t inkommit.

38:o af den 8 maj 1886, om vidtagande af åtgärder för afskaffande af kollektor för statsändamål. (52.)

Efter det samtliga domkapitlen, Stockholms stads konsistorium och hofkonsistorium i ärendet afgifvit underdåniga utlåtanden, och Kongl. Maj:ts befallningshafvande i samtliga länen äfvensom andra myndigheter inkommit med infordrade upplysningar, har Kongl. Maj:t den 31 december 1887 genom cirkulär till nämnda kyrkliga myndigheter förordnat om upphörande af vissa kollektor.

Stockholm den 31 december 1887.

*Nils Claëson.*

**Tabell,** utvisande under hvilka nummer åtgärderna i anledning af de af Riksdagen efter den 2 maj 1887 aflättna, i tionde samlingen af senast utgifna bihang till Riksdagens protokoll införda skrivelser finnas upptagna i de från statsdepartementen afgifna förteckningar.

(Första siffertalet utvisar skrivelserns nummer i ofvanberörda samling och det senare talet numret i förenämnda förteckningar.)

1	1	23	75	45	46	67	61
2	2	24	41	46	27	68	62
3	69	25	9	47	28	69	20
4	**)	26	16	48	10	70	76
5	70	27	18	49	47	71	77
6	23	28	24	50	48	72	13
7	31	29	26	51	49	73	*)
8	32	30	42	52	***)	74	*)
9	33	31	79	53	29	75	78
10	34	32	19, 25, 43	54	50	76	14
11	35	33	5	55	51	77	21
12	36	34	6	56	11	78	22
13	71	35	7	57	52	79	63
14	17	36	44	58	53	80	64
15	37	37	45	59	54	81	65
16	38	38	*)	60	55	82	—
17	15	39	*)	61	12	83	66
18	3	40	*)	62	56	84	30, 67
19	72	41	*)	63	57	85	68
20	39	42	73	64	58		
21	4	43	8	65	59		
22	40	44	74	66	60		

\*) Utfärdade förordnanden.

\*\*\*) Skrifvelse till herrar fullmäktige i riksgäldskontoret.

\*\*\*) Skrifvelse till herrar fullmäktige i riksbanken.

# Till Riksdagen.

## Berättelse

af

Komiterade för tryckfrihetens vård.

---

Under den tid, som förflutit efter det komiterades senaste berättelse afgafs, har något ärende af beskaffenhet att påkalla komiterades åtgärd icke förekommit; hvilket komiterade härmed skolat hos Riksdagen anmäla.

Stockholm i januari 1888.

E. THOMASSON.

JOH. AUG. SÖDERGREN.    CARL GUSTAF MALMSTRÖM.    N. A. FRÖMAN.

A. E. NORDENSKIÖLD.                    J. JOHANSSON.                    F. VULT v. STEIJERN.

*C. v. Schulzenheim.*

---